

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий інститут інформаційних технологій та бізнесу
Кафедра фінансів та бізнесу

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему: «КРЕДИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ»

Виконала студентка 2 курсу, групи МФА-21
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
освітньо-професійної програми
«Фінанси та бізнес-аналітика»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Поперецька Зоряна Леонідівна

Керівник – кандидат економічних наук, доцент
Іванчук Наталія Володимирівна
Рецензент – директорка Острозького відділення
АТ КБ «ПриватБанк»
Рутковська Олена Ігорівна

«РОБОТА ДОПУЩЕНА ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри фінансів та бізнесу _____ (доц., к.е.н. Шулик Ю.В.)
(підпис)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2025 р.

Острог, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	5
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	6
1.1. Сутність та принципи кредитної діяльності комерційного банку	6
1.2. Банківські кредити та їх класифікація	15
1.3. Нормативно-правове регулювання кредитної діяльності комерційного банку та система показників її результативності	25
РОЗДІЛ 2	37
ОЦІНКА КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ПУМБ», АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК»	37
2.1. Структурно-динамічний аналіз кредитного портфеля комерційних банків	37
2.2. Оцінка якості кредитного портфеля та кредитних ризиків комерційних банків	52
2.3. Аналіз ефективності кредитної діяльності комерційних банків	69
РОЗДІЛ 3	87
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ПУМБ», АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК»	87
3.1. Мінімізація кредитних ризиків і підвищення якості кредитного портфеля	87
3.2. Використання сучасних технологій у кредитній діяльності банків	93
3.3. Розвиток кредитної діяльності банків в умовах воєнного стану	99
ВИСНОВКИ	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	112
ДОДАТКИ	118

ВСТУП

Кредитна діяльність є ключовим напрямом функціонування комерційних банків і визначальним чинником стабільності банківської системи та економіки загалом. Саме через кредитування банки забезпечують ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, стимулюють розвиток бізнесу, інвестиційну активність і споживчий попит. В умовах сучасних економічних викликів: воєнного стану, зростання кредитних ризиків, інфляційного тиску та зниження ділової активності, питання управління кредитною діяльністю набувають особливої актуальності. З одного боку, банки повинні підтримувати кредитування реального сектору економіки як рушійну силу економічного зростання, а з іншого, забезпечувати належний рівень захисту від ризику неповернення позик та збереження ліквідності. Ефективність кредитної діяльності безпосередньо визначає фінансову стійкість банків, рівень їх прибутковості та здатність підтримувати стабільність грошово-кредитної системи.

Сучасні трансформаційні процеси у банківському секторі зумовлюють необхідність переосмислення ролі кредитування в умовах структурних змін економіки. Активне впровадження цифрових технологій, автоматизація операцій, розвиток віддалених каналів обслуговування формують принципово нові підходи до оцінювання кредитоспроможності позичальників, управління ризиками та побудови кредитних продуктів. Крім того, в умовах зростаючої нестабільності макроекономічних показників суттєво зростає значення аналітичних інструментів для прогнозування платоспроможності позичальників, оцінки сценаріїв розвитку бізнесу та визначення потенційних джерел ризику.

Важливим завданням сучасної банківської системи є пошук оптимального балансу між прибутковістю та ризиком у кредитній діяльності, а також удосконалення системи показників, за допомогою яких оцінюється результативність кредитних операцій. Актуальність теми роботи зумовлена необхідністю розробки нових підходів до управління кредитними ризиками, підвищення якості кредитного портфеля банків та впровадження сучасних

технологій у кредитний процес, що є особливо важливим в умовах нестабільності економічного середовища.

Теоретичну основу для дослідження становлять праці провідних науковців, зокрема Дзюблюка О., Коваленко В.В., Волохова В. І., Лагутіна В. Д., Толстошеевої А. В., Островської Н. Л., Криклій О. А. та Маслак Н. В, які досліджували питання ефективності кредитної діяльності комерційних банків, управління кредитним ризиком, оцінювання кредитоспроможності позичальника, оцінки якості кредитного портфеля та побудови ефективної кредитної політики. Водночас, попри значний науковий доробок, окремі аспекти кредитної діяльності комерційних банків залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, ще потребують поглибленого вивчення питання впливу воєнної економіки на трансформацію кредитної політики, механізми інтеграції цифрових технологій у процеси управління кредитними ризиками, а також сучасні підходи до формування високоякісного та стійкого кредитного портфеля в умовах підвищеної невизначеності.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямів удосконалення кредитної діяльності комерційних банків на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної проблематики.

Відповідно до поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- розкрити сутність та принципи кредитної діяльності комерційного банку;
- дослідити класифікацію банківських кредитів;
- розглянути нормативно-правове регулювання кредитної діяльності комерційного банку та систему показників її результативності;
- здійснити структурно-динамічний аналіз кредитного портфеля комерційних банків;
- оцінити якість кредитного портфеля та кредитних ризиків комерційних банків;
- проаналізувати показники ефективності кредитної діяльності комерційних банків;

- обґрунтувати шляхи мінімізації кредитних ризиків і підвищення якості кредитного портфеля комерційних банків;
- запропонувати способи розширення використання сучасних технологій у кредитній діяльності банків;
- визначити перспективи розвитку кредитної діяльності банків в умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження є кредитна діяльність комерційних банків АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк», а предметом – теоретичні, методичні та прикладні аспекти оцінювання результативності кредитної діяльності досліджуваних комерційних банків.

У процесі дослідження було застосовано систему загальнонаукових і спеціальних методів: аналізу та синтезу – для розкриття теоретичних аспектів кредитної діяльності; структурно-динамічного аналізу – для дослідження змін у складі та динаміці кредитних портфелів банків; економіко-статистичних методів – для виявлення тенденцій та закономірностей розвитку кредитної діяльності; порівняльного аналізу – для зіставлення спільних та відмінних рис і тенденцій у кредитній діяльності АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк»; графічного методу – для наочного подання результатів дослідження.

Основні результати, які відображають наукову новизну дослідження, полягають у тому, що дістали подальший розвиток рекомендації щодо вдосконалення кредитної діяльності комерційних банків в умовах економічної нестабільності та зростання ризиків для підвищення ефективності функціонування комерційних банків та забезпечення їх стійкості в умовах змінюваного економічного середовища. Зокрема для АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» запропоновано поєднання комплексного управління кредитними ризиками, технологічної модернізації та активного використання інструментів державної підтримки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Сутність та принципи кредитної діяльності комерційного банку

Діяльність комерційних банків охоплює широкий спектр банківських операцій, які поділяються на дві основні категорії: активні та пасивні, що в свою чергу включають в себе різні фінансові інструменти, методи та види операцій, спрямовані на залучення, розміщення та ефективне управління грошовими ресурсами з метою забезпечення стабільності, прибутковості та ліквідності банку. Ці операції відображають сутність банківської діяльності та є взаємопов'язаними, забезпечуючи ефективне управління фінансовими ресурсами.

Кредитна діяльність комерційних банків є однією з ключових складових активних операцій, оскільки саме через надання кредитів банки реалізують основну функцію перерозподілу грошових ресурсів між тими, хто має тимчасовий надлишок коштів, і тими, хто потребує фінансування. Вона спрямована не лише на отримання прибутку, але й на підтримку економічної активності шляхом фінансування бізнесу, населення та державних програм.

Кредитні операції становлять основу практичного втілення кредитної діяльності банку, адже саме через них реалізується надання позичених коштів клієнтам, контролюється рух фінансових ресурсів і здійснюється повернення кредиту разом із процентами. Законодавство України визначає кредитні операції як вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів шляхом їх надання в тимчасове користування або прийняттям зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування за певних умов, а також надання гарантій, поручительств, акредитивів, акцептів, авалів, розміщення депозитів, проведення факторингових операцій, фінансового лізингу, видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій репо,

будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів із такої суми (відстрочення платежу) [1].

Кредитна діяльність комерційного банку спрямована на забезпечення здійснення кредитних операцій, що є інструментом стимулювання розвитку економіки через такі функції банківського кредиту: перерозподільча, створення кредитних засобів обігу, відтворювальна та стимулююча. Для комерційного банку основною метою кредитної діяльності є ефективне розміщення фінансових ресурсів банку для забезпечення його стабільності, прибутковості та задоволення фінансових потреб клієнтів. Крім того серед основних завдань кредитної діяльності виділяють:

- створення високоякісних активів, що забезпечують постійний плановий рівень прибутковості;
- вкладання кредитних коштів в економічно перспективні, рентабельні проєкти;
- розроблення й активне впровадження нових кредитних продуктів;
- зміцнення і підвищення конкурентоспроможності на ринку;
- підвищення якості наданих послуг [2, с. 87].

Кредитна діяльність виконує низку важливих функцій, які забезпечують не лише ефективну роботу банку, а й загальний розвиток економіки:

1. Перерозподільча – основним завданням кредитної діяльності є акумулювання тимчасово вільних грошових коштів юридичних і фізичних осіб та їх спрямування на фінансування тим суб'єктам, які мають потребу в додаткових ресурсах для забезпечення поточної чи інвестиційної діяльності. У такий спосіб забезпечується ефективний перерозподіл фінансових потоків у межах економіки.
2. Стимулююча – надання кредитів стимулює розвиток виробничої сфери, сприяє впровадженню інновацій, оновленню основних фондів, модернізації підприємств і підвищенню загального рівня економічної

активності. Через механізми банківського кредитування створюються умови для активізації підприємницької ініціативи, залучення інвестицій і підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

3. Відтворювальна – кредитування забезпечує безперервність процесу суспільного відтворення, оскільки дозволяє суб'єктам господарювання підтримувати необхідний рівень фінансування при тимчасовому дефіциті власних коштів, прискорюючи оборот капіталу, що позитивно впливає на ефективність економічної діяльності.
4. Регулююча – через спрямування кредитних ресурсів у пріоритетні галузі або напрями господарської діяльності, комерційні банки опосередковано впливають на структуру та динаміку розвитку національної економіки. У межах загальнодержавної кредитної політики банківські установи можуть здійснювати корекцію макроекономічних дисбалансів, впливати на рівень інфляції, зайнятості та інвестиційної активності.
5. Контрольна – з метою мінімізації кредитних ризиків банки здійснюють моніторинг фінансового стану позичальників, контролюють цільове використання кредитних ресурсів, виконання умов кредитних договорів та своєчасність погашення заборгованості. Контрольна функція сприяє підвищенню дисципліни розрахунків, ефективності кредитного процесу та забезпеченню фінансової стабільності банку.

Поняття кредитної діяльності широко висвітлено у сучасній науковій літературі, однак дослідники по різному підходять до трактування його суті цього поняття, розглядаючи його з різних аспектів. Волохов В. І. визначає кредитну діяльність банку як комплексний процес із відтворення і реалізації кредитних послуг з метою отримання прибутку [3, с.114]. Визначення включає пояснення мети кредитної діяльності – отримання прибутку комерційним банком.

Більш широке трактування кредитної діяльності наводить Толстошеева А. В.: «кредитна діяльність – це двосторонній процес, що передбачає залучення коштів та формування кредитних ресурсів, з одного боку, і їх розміщення на

кредитному ринку з іншого; зумовлює особливий статус банку як фінансового посередника, який характеризується високим ступенем відповідальності перед значним колом осіб: кредиторами, акціонерами, позичальниками, державою» [4, с. 19].

Доценко І. О. та Доценко В. В. вважають, що кредитна діяльність банку - це чітка координація дій, які пов'язані із виробленням механізму залучення та розміщення кредитних ресурсів на ринку кредитних послуг відповідно до загальноприйнятих принципів та правових норм для забезпечення ефективного управління кредитним процесом банку [5, с. 97].

Також науковці Полінкевич О. М., Сидорук І. І. та Тимошук Т. В. дають таке визначення: «кредитну діяльність комерційного банку з точки зору організаційного підходу розглядають як стратегію і тактику банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі таких принципів кредитування, як строковість, платність, забезпеченість, поверненість та цільовий характер використання» [6, с. 248]. Це визначення підкреслює, що кредитна діяльність банку є не лише операційним процесом, а й цілісною системою стратегічних і тактичних рішень, спрямованих на ефективне розміщення залучених ресурсів, акцентуючи увагу на обов'язковості дотримання принципів кредитування.

Островська Н. під кредитною діяльністю розуміє комплекс дій, спрямованих, окрім безпосередньої організації кредитного процесу, на досягнення високої ефективності кредитних вкладень, задоволення попиту на кредитні послуги, мінімізацію кредитного ризику та формування стійких конкурентних переваг у кредитній сфері [7, с. 8]. На нашу думку, це визначення є дуже точним, оскільки охоплює всі аспекти кредитної діяльності.

Комплексне пояснення суті кредитної діяльності сформулював Петрушко Я. Р., визначивши цю категорію як складник банківської діяльності, що являє собою узгоджену за стратегічними і тактичними цілями сукупність внутрішньобанківських процесів і практичних дій, спрямованих на формування

кредитних ресурсів та їх розподіл за контрольованого рівня ризиків з метою отримання прибутку [8, с. 167].

Аналіз наведених підходів дозволяє зробити висновок, що кредитна діяльність банку є багатогранним явищем, яке поєднує в собі як організаційно-економічні процеси, пов'язані з наданням кредитів, так і стратегічні аспекти забезпечення прибутковості, керування ризиками, підвищення конкурентоспроможності та дотримання банківських стандартів. Таким чином, можемо сформулювати власне розуміння суті поняття кредитна діяльність. Кредитна діяльність – це комплекс стратегічних, тактичних та операційних процесів комерційного банку, спрямованих на формування й ефективне розміщення кредитних ресурсів, що включає залучення коштів, оцінювання та надання кредитів, контроль їх погашення й управління кредитним ризиком. Основною метою кредитної діяльності є забезпечення прибутковості банку, водночас її здійснення сприяє задоволенню потреб населення та бізнесу в кредитних послугах.

Об'єктом кредитної діяльності комерційного банку є сума грошових коштів або інші фінансові ресурси, що передаються банком позичальнику на умовах повернення, строковості, платності та забезпеченості. Ці ресурси можуть бути у вигляді готівки, безготівкових коштів, цінних паперів або іншого виду активів, що дозволяють банку здійснювати кредитні операції.

Суб'єктами кредитної діяльності комерційних банків є, з одного боку, самі банки як кредитори, що акумулюють тимчасово вільні кошти та розміщують їх з метою отримання прибутку. Комерційні банки, здійснюючи кредитні операції, виступають як фінансові посередники, що трансформують заощадження в інвестиції. З іншого боку, суб'єктами кредитування є позичальники – фізичні та юридичні особи, які потребують залучення коштів для задоволення власних потреб (споживчих, інвестиційних, виробничих тощо). До позичальників можуть належати підприємства різних форм власності, державні установи, некомерційні організації та населення. Характерною ознакою є те, що позичальник не набуває права власності на отримані кошти, а лише тимчасово отримує право ними

розпоряджатися. Взаємодія між банком як кредитором та позичальником формує кредитні відносини, які регулюються відповідними нормативно-правовими актами та кредитними договорами, де чітко визначаються права та обов'язки сторін, умови надання та повернення кредиту, розмір процентної ставки та інші істотні умови.

Кредитна діяльність комерційного банку здійснюється відповідно до певних принципів, що забезпечують ефективність, стабільність та надійність кредитних відносин. Принципи кредитування - це головні правила його організації, які визначаються природою, функціями, роллю й тими суспільними умовами, в яких вони проявляються [9, с. 36].

Загалом виділяють три основні групи принципів кредитування:

1) загальноекономічні принципи кредитування (відповідність ринковим відносинам, раціональності і ефективності, комплексності, розвитку);

2) особливі принципи кредитування, поза якими кредит втрачає свій специфічний економічний зміст (поверненості, забезпеченості, строковості, платності, цільової спрямованості);

3) часткові, одиничні принципи кредитування, або правила кредитування, які випливають з кожного особливого принципу й можуть по-різному проявлятися в конкретних кредитних операціях [10].

Особливі принципи кредитної діяльності відображають його економічну сутність та займають ключове місце в системі принципів банківського кредитування. Крім вище зазначених особливих принципів, у сучасних наукових джерелах також виділяють принцип диференційованості.

Принцип поверненості передбачає обов'язкове повернення кредитних коштів у повному обсязі після завершення строку кредитування, встановленого договором, що є визначальним для банківської кредитної діяльності, оскільки забезпечує обіг фінансових ресурсів і безперервність кредитного процесу.

Принцип строковості полягає у наданні кредиту на визначений термін, дотримання якого є обов'язковою умовою для позичальника. Строк кредитування встановлюється з урахуванням цільового призначення кредиту,

фінансово-економічного стану позичальника та очікуваних строків формування джерел погашення боргу.

Принцип платності відображає економічну доцільність використання банківських кредитних ресурсів, яка проявляється у формі відсоткової плати. Рівень цієї плати формується з урахуванням собівартості залучених ресурсів, рівня інфляції, кредитного ризику та прибуткових очікувань банку. Принцип платності забезпечує основну мету кредитної діяльності банків – отримання прибутку.

Принцип забезпеченості передбачає надання банку відповідного забезпечення як гарантії повернення кредиту. Забезпеченням можуть виступати матеріальні активи, фінансові інструменти, гарантії чи поручительства третіх осіб, а також інші механізми, що зменшують ризик втрат банку у разі невиконання позичальником своїх зобов'язань. Питання забезпеченості кредиту є особливо актуальним у сучасних умовах економічної нестабільності.

Принцип цільової спрямованості вимагає чіткого визначення напрямку використання кредитних коштів. Цільовий характер кредиту дозволяє здійснювати контроль за ефективністю використання позикових ресурсів і знижує ризик їх нецільового або нераціонального застосування, що може негативно вплинути на своєчасність і повноту повернення кредиту.

Принцип диференційованості передбачає індивідуальний підхід до оцінки кредитоспроможності позичальника та формування умов кредитування. Враховуються такі чинники, як фінансовий стан суб'єкта кредитування, його ділова репутація, кредитна історія, специфіка діяльності, вид забезпечення, рівень ризику тощо. Такий підхід дозволяє оптимізувати структуру кредитного портфеля банку та мінімізувати потенційні втрати.

Загальноекономічні та особливі принципи кредитування, а також інші правила здійснення кредитної діяльності тісно взаємопов'язані між собою, в окремих випадках органічно перетікають один в одного та формують єдину систему методологічних засад кредитного процесу. Їхнє комплексне дотримання забезпечує ефективність, надійність і стабільність функціонування кредитної

системи банку, а також сприяє мінімізації ризиків і досягненню стратегічних цілей.

Для ефективного здійснення кредитної діяльності комерційних банків важливим аспектом є кредитна політика банку, яка визначає основні напрями, принципи та механізми її реалізації. У вузькому значенні кредитна політика – це система заходів банку під час кредитування клієнтів, які здійснюються банком для реалізації його стратегії і тактики в даному регіоні в певний період часу; у більш ширшому значенні кредитна політика як основа процесу управління кредитом визначає пріоритети в процесі розвитку кредитних стосунків і функціонування кредитного механізму [11, с. 104].

Завдання кредитної політики полягає в оптимізації кредитного портфеля з урахуванням допустимого рівня ризику, забезпеченні прибутковості та ліквідності банківської установи, а також у створенні умов для ефективного обслуговування клієнтів. Основними цілями кредитної політики комерційного банку є:

- забезпечення зваженого та надійного розміщення кредитних ресурсів;
- формування диверсифікованого кредитного портфеля з мінімальним рівнем ризику;
- досягнення стабільного рівня прибутковості від кредитних операцій;
- розвиток довгострокових партнерських відносин з клієнтами;
- дотримання вимог чинного законодавства та нормативів регуляторних органів.

Кредитна політика є фундаментом усієї кредитної діяльності банку, оскільки саме вона формує стратегічні орієнтири у взаємодії з позичальниками та визначає підходи до управління кредитним ризиком, забезпечує узгодженість між цілями банку та умовами кредитного ринку, сприяє підтриманню належного рівня фінансової безпеки та стабільності. Крім того, ефективна кредитна політика дозволяє банку своєчасно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та запобігати виникненню проблемної заборгованості, тому саме

завдяки чітко сформованій політиці забезпечується ефективність, результативність та безперервність кредитного процесу.

Кредитна діяльність комерційного банку є складним і багатоступеневим процесом, що охоплює не лише безпосередню видачу позик, а й комплекс підготовчих, контрольних та аналітичних заходів. Ефективне управління кредитним процесом забезпечує стабільність банківської системи, зниження рівня кредитних ризиків і підвищення прибутковості банку. Саме тому детальне структурування цього процесу є необхідною умовою для його вдосконалення.

Зміст кредитної діяльності значною мірою визначається її організаційною побудовою, яка передбачає чітку послідовність дій, спрямованих на забезпечення ефективного використання кредитних ресурсів і мінімізацію ризиків. Виходячи з цього визначення, доцільно виділити такі основні етапи організації кредитної діяльності, як:

1. організаційне забезпечення кредитної діяльності;
2. формування кредитних ресурсів банку;
3. здійснення кредитних операцій;
4. управління ризиками кредитної діяльності банку;
5. моніторинг та контроль кредитної діяльності [8, с. 167].

Перший етап передбачає створення внутрішньої нормативної бази банку, розробку методичних рекомендацій, формування організаційної структури відповідних підрозділів і визначення функціональних обов'язків співробітників, які займаються кредитуванням. Цей етап є фундаментальним, адже саме на ньому закладаються принципи і правила, якими керується банк у подальшій роботі з клієнтами.

На другому етапі здійснюється формування кредитних ресурсів банку за рахунок власного капіталу, залучених і запозичених коштів. Раціональна політика залучення ресурсів забезпечує необхідний обсяг фінансування кредитних операцій і впливає на рівень ліквідності банку.

Третій етап охоплює безпосередню реалізацію кредитного процесу – починаючи від розгляду заявки позичальника, аналізу його

кредитоспроможності, прийняття рішення, укладання кредитного договору, до видачі кредиту та контролю за цільовим використанням коштів. Тут важливу роль відіграє ретельна оцінка фінансового стану позичальника, його репутації, забезпечення, ринкової ситуації тощо.

Четвертий етап управління ризиками – передбачає ідентифікацію, оцінювання, моніторинг та мінімізацію ризиків, що можуть вплинути на здатність позичальника виконати свої зобов'язання. До інструментів управління кредитними ризиками належать диверсифікація кредитного портфеля, встановлення лімітів, страхування кредитів, резервування коштів.

На п'ятому етапі здійснюється моніторинг та контроль кредитної діяльності. Це включає як поточний контроль за виконанням умов кредитного договору, так і післякредитний супровід – аналіз своєчасності повернення позики, дотримання фінансових коефіцієнтів, оцінку зміни ризиковості клієнта. Ефективний моніторинг дозволяє оперативно реагувати на можливі відхилення й мінімізувати втрати банку.

Отже, кредитна діяльність комерційного банку є складним та багаторівневим процесом, який поєднує в собі елементи фінансового аналізу, управління ризиками, стратегічного планування та правового регулювання. Вона виконує важливу роль в економіці, стимулюючи розвиток виробництва, забезпечуючи обіг капіталу і формуючи умови для інвестиційної активності. Саме від ефективності кредитної діяльності залежить фінансова стійкість банківської установи, її здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища та виконувати ключову функцію у розвитку національної економіки.

1.2. Банківські кредити та їх класифікація

Розвиток кредитних відносин у банківській сфері зумовлює необхідність глибокого теоретичного осмислення сутності банківського кредиту, його функціонального призначення та інституційних особливостей. Кредит виступає основним інструментом реалізації кредитної діяльності банку, забезпечуючи

механізм перерозподілу фінансових ресурсів і формування прибутку за рахунок процентних надходжень.

У науковій та практичній площині поняття «банківський кредит» розглядається з різних позицій, що дозволяють широко трактувати економічну сутність кредиту. Законом України Про Банки та банківську діяльність визначено, що банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми [12].

Жукова Н. К. та Зражевська Н. В. розглядають поняття банківський кредит з іншої точки зору: «У широкому розумінні банківський кредит визначають як форму руху позичкового капіталу, в якій посередником виступає комерційний банк ... У вузькому розумінні банківський кредит – це форма руху позичкового капіталу між банком як кредитором та іншими економічними суб'єктами як позичальниками» [13, с. 55]. Трактування банківського кредитку у широкому розумінні зумовлює розгляд банку одночасно як кредитора, що здійснює активні операції, і як позичальника, що проводить пасивні операції. З теоретичної точки зору це є обґрунтованим підходом, однак у практичному вимірі надто широке розуміння поняття банківського кредиту ускладнює дослідження його сутності, оскільки активні й пасивні операції банків істотно відрізняються як за своїм призначенням, так і за механізмами формування та управління.

З точки зору банку банківський кредит – це кредитна операція, яка здійснюється відповідно до кредитної угоди про надання кредиту та супроводжується записами на банківських рахунках з відповідним відображенням їх у балансах кредитора та позичальника [14, с. 54]. Основною формою кредиту є грошова позика, яка є формою руху позикового капіталу. Різноманітність теоретичних та практичних підходів до розуміння сутності банківського кредиту відображає складність та багатогранність кредитної діяльності комерційних банків.

З огляду на розмаїття форм, умов та цільового призначення кредитів, особливої ваги набуває їх класифікація як інструмент систематизації кредитних операцій банків. Такий підхід забезпечує не лише впорядкування кредитних операцій, а й сприяє підвищенню ефективності управління кредитним портфелем, зниженню кредитних ризиків та вдосконаленню банківського обслуговування. Як відображено у таблиці 1.1 залежно від різних ознак, банківські кредити поділяються на відповідні групи.

Таблиця 1.1

Класифікація кредитів за ознаками

Класифікаційна ознака	Види кредитів
За терміном користування	• короткострокові • середньострокові • довгострокові • онкольні
Залежно від методів надання	• одноразові • кредити за відкритою кредитною лінією (перманентні) • гарантовані кредити
За способом погашення	• з одноразовим погашенням • з розстроченням платежів • з особливими умовами повернення • погашення на вимогу кредитора • з регресією платежів
За характером забезпечення	• забезпечені • гарантовані • незабезпечені (бланкові)
За кількістю кредиторів	• кредити одного банку • консорціумні • паралельні
За строком повернення	• строкові • на вимогу • прострочені • відстрочені (продовжені)
За способом сплати процентів	• зі звичайною схемою виплати процентів • дисконтні
За характером цільового використання	• на поточну діяльність • на інвестиційну діяльність
За валютою кредиту	• у національній валюті • в іноземній валюті • мультивалютні
За характером процентної ставки	• з фіксованою процентною ставкою • з плаваючою процентною ставкою

Продовження таблиці 1.1

За ступенем ризику	• стандартні • нестандартні (з підвищеним ризиком)
За типом позичальника	• органи державного управління • суб'єкти господарювання • фізичні особи • міжбанківські кредити
За об'єктом кредитування	• іпотечний • споживчий • контокорентний • під цінні папери • пов'язаний з вексельним обігом

Джерело: складено автором за даними [15; 16].

Класифікація кредитів дозволяє всебічно охарактеризувати кредитну діяльність банку, виявити особливості формування та структуру кредитного портфеля. Такий поділ сприяє ефективнішому управлінню кредитними ресурсами, забезпечує банку можливість більш точно оцінювати фінансовий стан позичальників, прогнозувати обсяги майбутніх надходжень та формувати резерви під потенційні збитки.

За терміном користування банківські кредити поділяються на:

- короткострокові кредити – видаються на строк до одного року;
- середньострокові кредити – видаються на строк від одного до трьох років;
- довгострокові кредити – видаються на строк понад 3 роки;
- онкольні кредити – не мають фіксованого терміну погашення і повертаються за вимогою банку.

Тривалість користування кредитом є важливою характеристикою, яка визначає рівень ліквідності банку та ступінь ризику кредитних операцій: короткострокові позики є більш безпечними для банку, оскільки забезпечують швидке повернення коштів і оперативне реагування на зміни ринку; довгострокові кредити потребують ретельнішої оцінки платоспроможності позичальника та створення додаткових резервів для покриття можливих збитків.

Залежно методів надання, банківські кредити поділяються на:

- одноразові кредити – надаються одноразово, рішення про надання позички ухвалюється банком індивідуально для кожної заявки клієнта;

- кредити відповідно до відкритої кредитної лінії, або перманентні – передбачають можливість використання кредитних ресурсів у межах встановленого ліміту протягом певного періоду, отримання позики відбувається шляхом безпосередньої оплати платіжних документів клієнта з кредитного рахунку, без необхідності попереднього узгодження з банком суми та окремого документального оформлення кожної транзакції.
- гарантовані кредити – передбачають надання банком клієнту зобов'язання щодо видачі кредиту визначеної суми протягом обумовленого періоду у разі виникнення у нього відповідної потреби. Розрізняють два типи гарантованих кредитів: з попередньо визначеною датою видачі та з видачею коштів за запитом клієнта.

Ця класифікація відображає гнучкість банків у наданні позик – від разових операцій до постійного доступу клієнта до позикових коштів у межах встановленого ліміту.

За способом погашення кредити поділяються на:

- кредити з одноразовим погашенням – передбачають повне повернення кредитних коштів на конкретну дату, зафіксовану в умовах договору;
- кредити з розстроченням платежів – характеризуються поетапним погашенням основної суми та відсотків, зазвичай через рівні інтервали часу;
- кредити з особливими умовами повернення – ініціатором повернення кредитних коштів виступає банк, а не позичальник, у таких випадках списання заборгованості відбувається автоматично за рахунок поточних надходжень на рахунок позичальника. Такий підхід застосовується до окремих видів кредитів, зокрема контокорентних, овердрафти або позики під забезпечення векселями, що передбачають специфічні умови погашення;
- погашення на вимогу кредитора – банк має право достроково стягувати кредитні кошти на власну вимогу у разі порушення позичальником

основоположних принципів кредитування, таких як цільове використання кредиту, дотримання строків погашення, а також у випадках невиконання умов кредитної угоди, що стосуються надання фінансової звітності та іншої обов'язкової інформації;

- з регресією платежів – застосовується до кредитів, які надані під гарантії, поручительства або інші форми забезпечення з боку третіх осіб, підлягають поверненню з подальшим стягненням суми заборгованості із поручителя чи гаранта у випадку неплатоспроможності основного боржника.

Порядок погашення кредиту визначає структуру грошових потоків банку, рівень ризику неповернення і забезпечує можливість контролювати грошові потоки.

Залежно від характеру забезпечення банківські кредити поділяються на:

- забезпечені кредити – мають матеріальне забезпечення у вигляді застави рухомого або нерухомого майна, майнових прав або цінних паперів;
- гарантовані кредити забезпечуються гарантіями третіх осіб (банків, страхових компаній тощо);
- незабезпечені (бланкові) кредити, які видаються при високому ступені довіри до позичальника без додаткового забезпечення, цей тип кредиту є більш ризиковим для банку і, як правило, супроводжується вищими процентними ставками.

Забезпечення є ключовим елементом управління кредитним ризиком, його наявність зменшує потенційні втрати банку у разі дефолту позичальника, а незабезпечені кредити потребують підвищеної уваги до кредитоспроможності клієнта.

Залежно від кількості кредиторів розрізняють:

- кредити, надані одним банком – є найбільш поширеною формою;
- консорціумні кредити, які видаються декількома банками на підставі спільної угоди, такий спосіб кредитування застосовується для

фінансування масштабних проєктів, при цьому всі банки-кредитори отримують процентний дохід від користування кредитом, а основний банк ще й грошову винагороду;

- паралельні кредити – кредити надають декілька банків, при цьому кожен банк укладає окремий кредитний договір з позичальником, однак усі кредити використовуються в межах однієї цілі.

Кредити, що надаються кількома банками, дозволяють розподіляти ризики між учасниками фінансування. Такий підхід є ефективним при кредитуванні великих інвестиційних проєктів, коли один банк не може, або не бажає самотійно нести повну відповідальність за фінансовий результат.

За строком повернення кредити поділяють на:

- строкові кредити – це кредити, за якими позичальник дотримується умов договору щодо термінів повернення основної суми боргу та нарахованих процентів, вони становлять основну частину якісного кредитного портфеля банку та сприяють стабільному формуванню його доходів;
- кредити на вимогу – фінансові зобов'язання, що надаються без визначення конкретного строку погашення, і можуть бути затребувані банком у будь-який момент, зазвичай такі кредити використовуються для короткострокового фінансування оборотного капіталу або тимчасового покриття розривів ліквідності;
- прострочені кредити – це кредити, за якими позичальник не виконав своїх зобов'язань у встановлений термін, з моменту настання строку повернення й до фактичного погашення заборгованість класифікується як прострочена, що, відповідно, супроводжується підвищенням кредитним ризиком та потребує окремого обліку;
- відстрочені (пролонговані) – це кредити, за якими банк офіційно переніс строк погашення на пізнішу дату за погодженням із позичальником, умови відстрочення зазвичай оформляються додатковою кредитною угодою і супроводжуються підвищенням процентної ставки чи вимог до забезпечення.

Ця ознака відображає рівень дисципліни позичальників і якість кредитного портфеля банку. Аналіз структури кредитів за строком повернення дозволяє своєчасно виявляти проблемні заборгованості та підвищувати ефективність управління ризиками.

За способом сплати процентів, банківські позички поділяються на два основні типи:

- кредити зі звичайною схемою виплати процентів – передбачають нарахування та сплату процентних платежів протягом періоду користування позиковими коштами, як правило, періодично (наприклад, щомісяця, щокварталу) або в кінці терміну кредитування;
- дисконтні кредити – передбачають утримання суми процентів банком безпосередньо при видачі кредиту, іншими словами, позичальник отримує суму кредиту за вирахуванням нарахованих за весь період користування процентів.

Спосіб сплати процентів впливає на розрахунок ефективної вартості кредиту як для банку, так і для позичальника. Дисконтна схема забезпечує банку отримання доходу наперед, що підвищує ліквідність, зазвичай застосовуються для короткострокових операцій і є вигідними у випадках швидкого обігу капіталу.

За характером цільового використання банківські кредити поділяють на:

- кредити на поточну діяльність – спрямовані на поповнення оборотного капіталу, оплату товарів, послуг, покриття тимчасових касових розривів;
- кредити на інвестиційну діяльність – використовуються для фінансування придбання основних засобів, модернізації виробництва, будівництва, впровадження інноваційних технологій.

Ця класифікація має важливе значення для визначення напрямів використання кредитних ресурсів і рівня їх впливу на економічний розвиток позичальника.

За валютою кредиту банківські кредити можуть бути:

- у національній валюті – гривні, що дозволяє уникнути валютних ризиків;

- в іноземній валюті – передбачають конвертацію і використовуються переважно в зовнішньоекономічній діяльності;
- мультивалютні кредити – дозволяють змінювати валюту за домовленістю сторін відповідно до поточної ринкової ситуації.

Валютна структура кредитів впливає на валютні ризики банку. Кредити в іноземній валюті залежать від коливань обмінного курсу, що може підвищувати фінансову нестабільність у періоди девальвації. Мультивалютні кредити дозволяють гнучко реагувати на зміни валютного ринку, але вимагають високого рівня управління ризиками.

За характером процентної ставки кредити бувають:

- з фіксованою процентною ставкою – ставка встановлюється на весь період дії договору і не змінюється;
- з плаваючою процентною ставкою – величина ставки може періодично переглядатися, зазвичай прив'язується до облікової ставки центрального банку.

Фіксована ставка забезпечує передбачуваність доходів банку, але може бути невигідною в умовах інфляційних коливань. Плаваюча ставка, натомість, дозволяє коригувати дохідність залежно від макроекономічної ситуації, проте створює ризик для позичальника через можливе підвищення вартості кредиту.

За ступенем ризику розрізняють:

- стандартні кредити – надаються позичальникам з високим рівнем фінансової надійності, які в минулому вчасно та в повному обсязі виконували зобов'язання щодо погашення основної суми боргу та сплати процентів;
- нестандартні кредити, або кредити з підвищеним ризиком – характеризуються відсутністю належного забезпечення або наявністю лише формального покриття, а також надаються клієнтам з нестабільним фінансовим становищем.

Поділ за ступенем ризику є основою формування резервів банку, стандартні кредити формують якісну частину портфеля, тоді як нестандартні потребують постійного моніторингу та додаткових заходів контролю.

За типом позичальника, виокремлюють:

- кредити органам державного управління – спрямовуються на фінансування бюджетних програм, соціально-економічних проєктів;
- кредити суб'єктам господарювання – надаються підприємствам усіх форм власності для забезпечення їх операційної або інвестиційної діяльності;
- кредити фізичним особам – зазвичай мають споживчий характер і спрямовані на задоволення особистих потреб;
- міжбанківські кредити – надаються одним банком іншому з метою тимчасового покриття дефіциту ліквідності, вирівнювання міжбанківських розрахунків або оптимізації структури активів і пасивів.

Класифікація за типом позичальника допомагає визначити основні напрями кредитної політики банку. Для корпоративного сегмента пріоритетними є великі обсяги фінансування, тоді як роздрібне кредитування орієнтоване на масового споживача. Міжбанківські кредити забезпечують стабільність фінансової системи, виконуючи функцію тимчасового перерозподілу ресурсів.

За об'єктом кредитування розрізняють:

- іпотечний кредит – надається під заставу нерухомого майна, зазвичай для придбання або будівництва житла;
- споживчий кредит – видається фізичним особам для фінансування особистих потреб, не пов'язаних із підприємницькою діяльністю;
- контокорентний кредит – є формою короткострокового кредитування, при якому клієнт має право на перевищення залишку на поточному рахунку в межах встановленого ліміту;
- кредит під цінні папери – забезпечується заставою фондових інструментів (акцій, облігацій), що перебувають у власності позичальника;

- кредит, пов'язаний з вексельним обігом – надається під заставу векселів або шляхом їх обліку (дисконтний кредит), що забезпечує швидкий обіг грошових коштів.

Об'єкт кредитування визначає економічну суть операції та рівень ризику, пов'язаний із нею. Наприклад, іпотечні кредити мають високу надійність через матеріальне забезпечення, тоді як споживчі позики є більш ризиковими, але прибутковими. Кредити під цінні папери та векселі забезпечують швидку оборотність ресурсів і розширюють інструменти кредитної політики банку.

Таким чином, банківський кредит є складною економічною категорією, що є не лише інструментом фінансування, але й засобом регулювання економічної динаміки та вимагає системного підходу до його класифікації та управління. Його багатогранна природа виявляється через різноманітність форм, механізмів надання та погашення, а також через широкий спектр цільового призначення та типів позичальників. Чітка структуризація кредитів за економічними, правовими та організаційними ознаками сприяє вдосконаленню кредитної політики банків, оптимізації кредитного портфеля, а також зниженню фінансових ризиків. Це, у свою чергу, створює підґрунтя для зміцнення фінансової стабільності банківського сектору та підвищення ефективності функціонування всієї кредитної системи.

1.3. Нормативно-правове регулювання кредитної діяльності комерційного банку та система показників її результативності

Ефективна кредитна діяльність комерційних банків потребує чіткого нормативно-правового регулювання, яке забезпечує правову визначеність і контрольованість кредитних відносин. Банківська система України функціонує в межах складного комплексу законодавчих та підзаконних актів, що регламентують кредитування, захист прав кредиторів і управління ризиками. Основу нормативної бази становлять Цивільний кодекс України, закони «Про банки і банківську діяльність», «Про Національний банк України», «Про

забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» та інші. Важливу роль відіграють також нормативні акти НБУ та внутрішні документи банків, які сприяють зниженню ризиків і забезпечують фінансову стабільність кредитної системи.

У системі правового регулювання кредитної діяльності комерційних банків Цивільний кодекс України відіграє важливу роль, оскільки закріплює загальні положення договірного права та регламентує зобов'язальні правовідносини між кредитором і позичальником. Згідно зі статтею 1054 Кодексу, кредитним є договір, за яким банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти [17]. Цією статтею підкреслено специфіку банківського кредиту як окремої форми позики, де однією зі сторін виступає виключно фінансова установа. Цивільним кодексом України також визначено, що кредитний договір укладається виключно у письмовій формі, що має юридичне значення у разі виникнення спорів.

У Кодексі міститься положення про процентну ставку, що регламентує порядок її встановлення в договорі та умови зміни, що має важливе значення в контексті банківського регулювання. Крім того, документ регулює правові аспекти забезпечення виконання зобов'язань (застава, порука, гарантія), які є ключовими елементами банківського кредитування, а також встановлює загальні правила щодо відповідальності за порушення грошових зобов'язань, що є основою для нарахування пені, штрафів та застосування неустойки.

Ключовим спеціалізованим нормативно-правовим актом, що визначає правові засади функціонування банківської системи України, зокрема кредитної діяльності, є Закон України «Про банки і банківську діяльність». Закон встановлює правові основи створення, діяльності, реорганізації та ліквідації банків, регламентує відносини між банками, клієнтами, Національним банком України (НБУ), а також визначає засади здійснення банківських операцій, зокрема кредитування.

Відповідно до Закону, надання кредитів є однією з основних операцій банку, яка здійснюється за рахунок залучених коштів та власного капіталу. Стаття 49 Закону визначає, що банк зобов'язаний при наданні кредитів додержуватись основних принципів кредитування, у тому числі перевіряти кредитоспроможність позичальників та наявність забезпечення кредитів, додержуватись встановлених Національним банком України вимог щодо концентрації ризиків [12]. Це акцентує увагу на важливості дотримання банками принципів обґрунтованості та виваженості під час кредитування, що є запорукою фінансової стабільності як окремої установи, так і банківської системи загалом.

Закон передбачає необхідність формування банком внутрішніх положень з управління кредитним ризиком, оцінки кредитоспроможності позичальників, а також процедур внутрішнього контролю. Також банки зобов'язані дотримуватися нормативів обов'язкового резервування та інших вимог, встановлених НБУ, що спрямовані на зниження системних ризиків. Кредитні договори укладаються відповідно до законодавства України, зокрема Цивільного кодексу, але банки можуть самотійно визначати умови кредитування у межах чинного правового поля.

У системі нормативно-правового регулювання кредитної діяльності комерційних банків важливу роль відіграє Закон України «Про Національний банк України», який визначає статус, функції та повноваження центрального банку держави як основного органу монетарного регулювання. Національний банк України (НБУ) не є безпосереднім учасником договірних відносин між комерційними банками та позичальниками, однак його нормативні акти та інституційна політика мають прямий вплив на умови кредитування, структуру банківської системи та механізми управління фінансовою стабільністю.

Національний банк України здійснює банківське регулювання та банківський нагляд. Відповідно до статті 55 Закону: «Головна мета банківського регулювання і нагляду - безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів» [18]. З цією метою Національний банк встановлює обов'язкові пруденційні нормативи, зокрема щодо капіталу

(нормативи достатності капіталу та коефіцієнт левериджу), ліквідності, кредитного ризику, які є правовими орієнтирами, що забезпечують контрольованість банківського ризику та відповідальне ведення кредитної діяльності.

Крім того, НБУ визначає граничні розміри процентних ставок, правила оцінки кредитного ризику, порядок формування резервів за кредитними операціями, а також розробляє нормативно-правові акти, що регулюють порядок надання і обслуговування банківських кредитів. Усі ці аспекти створюють макропруденційне середовище, в якому функціонують комерційні банки, і прямо впливають на обсяг, структуру та вартість кредитних ресурсів у банківському секторі.

Окрім безпосередніх норм Закону України «Про Національний банк України», важливим елементом правового регулювання кредитної діяльності є підзаконні нормативно-правові акти, які розробляє та затверджує НБУ у межах своїх повноважень. Йдеться, передусім, про положення, інструкції, методичні рекомендації та постанови, які встановлюють стандарти і правила здійснення кредитних операцій комерційними банками, визначають вимоги до оцінки кредитного ризику, формування резервів та контролю за якістю кредитного портфеля.

Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах встановлює, що кожен банк створює ефективну систему управління кредитним ризиком, що забезпечує виявлення, вимірювання, моніторинг, звітування, контроль і пом'якшення кредитного ризику як на індивідуальній, так і на портфельній основі [19]. Серед основних елементів такої системи – наявність затвердженої кредитної політики, оцінка кредитоспроможності позичальників, встановлення внутрішніх лімітів ризику, формування резервів під кредитні операції, впровадження внутрішнього контролю, проведення стрес-тестування та регулярне інформування керівництва банку щодо стану ризиків.

Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями встановлює мінімальні вимоги до банків щодо визначення розміру очікуваних втрат (збитків) за активними банківськими операціями внаслідок реалізації кредитного ризику [20]. Відповідно до цього положення, банки зобов'язані формувати резерви за кожною кредитною операцією з урахуванням класу боржника, виду забезпечення та ступеня ризику, що забезпечує прозорість і фінансову стійкість установ.

Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні є ключовим документом, що визначає систему економічних нормативів, обов'язкових для дотримання всіма банками, які здійснюють діяльність на території України. В положенні визначені нормативи кредитного ризику:

- максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7);
- великих кредитних ризиків (Н8),
- максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9),

які обмежують надмірну концентрацію кредитного портфеля та мінімізують залежність банку від окремих позичальників [21].

Крім того, НБУ розробляє методичні рекомендації, що стосуються оформлення кредитних договорів, порядку оцінки заставного майна, а також стандартів щодо внутрішніх положень банків.

Внутрішнє регулювання кредитної діяльності комерційного банку являє собою систему внутрішніх політик, процедур, методик та нормативних документів, що визначають порядок здійснення кредитних операцій і спрямовані на забезпечення ефективного управління кредитними ризиками. Таке регулювання базується на загальних принципах банківського законодавства України та нормативно-правових актах Національного банку України, але конкретизується з урахуванням організаційної структури, масштабів діяльності та стратегії розвитку кожного окремого банку.

Ключовими внутрішніми документами банку, як правило, є Кредитна політика, Положення про кредитування, Методика оцінки фінансового стану

позичальників, Методика розрахунку резервів за кредитними операціями, а також регламенти роботи кредитних комітетів. Ці документи встановлюють чіткі правила щодо етапів кредитування, порядку розгляду кредитних заявок, принципів прийняття рішень, процедур моніторингу стану позичальників та управління простроченою заборгованістю. Ефективне внутрішнє регулювання передбачає також наявність функціонуючої системи внутрішнього контролю та незалежного аудиту, що забезпечують об'єктивну оцінку кредитної діяльності та відповідність внутрішніх процесів вимогам чинного законодавства та нормативів НБУ

Ефективність кредитної діяльності банків не обмежується лише дотриманням правових норм. Зважаючи на значну частку кредитних операцій у структурі активів банку, оцінка ефективності кредитної діяльності є важливим інструментом управління кредитним портфелем, виявлення ризиків та прийняття стратегічних рішень. Система показників результативності кредитної діяльності має бути багатовимірною, оскільки кредитування охоплює різні аспекти банківської діяльності: формування кредитного портфеля, управління ризиками, забезпечення повернення позик і формування доходів.

Як зазначають Толпежнікова Т. Г. та Марченко Ю. Ю., оцінку кредитної діяльності можна розподілити на три складові: статистичну оцінку як основу отримання інформації про закономірність і тенденції розвитку кредитної діяльності банку; фінансову оцінку як джерело формування вартісних показників кредитної діяльності банку; управлінську оцінку як засіб визначення показників для регулювання кредитної діяльності [22, с. 251]. Такий підхід дозволяє побудувати комплексну систему показників, що не лише відображає поточний стан кредитного портфеля, але й забезпечує можливість оцінки ефективності управління кредитними ризиками, прибутковості кредитних операцій та тенденцій їх розвитку.

Статистична оцінка кредитної діяльності охоплює систему якісних та кількісних показників, що характеризують обсяг, структуру та динаміку кредитного портфеля банку, це забезпечує інформаційне підґрунтя для

виявлення закономірностей розвитку кредитних операцій, їх стабільності та напрямів зміни у часі.

До ключових статистичних показників належать загальний обсяг кредитів та авансів клієнтам, темпи їх приросту, питома вага кредитів у структурі активів. Їх аналіз дає змогу визначити масштаби, інтенсивність і стратегічну орієнтацію кредитної діяльності банку, виявити тенденції її розвитку, стабільність та спрямованість у часі. У цій групі показників важливими є також характеристика галузевої, валютної та строкової структури кредитного портфеля, співвідношення між кредитами, наданими юридичним і фізичним особам, що дає змогу оцінити рівень диверсифікації та збалансованості кредитних вкладень. Висока концентрація кредитів у певній галузі чи на одного великого позичальника підвищує ризик збитків у разі погіршення фінансового стану відповідного сегмента, тоді як диверсифікація портфеля сприяє стабільності та зниженню кредитного ризику.

Фінансова оцінка кредитної діяльності передбачає аналіз вартісних показників, які характеризують ефективність та результативність кредитних операцій банку, це дає змогу оцінити, наскільки кредитна діяльність сприяє формуванню прибутковості установи та визначити рівень ризику, пов'язаний із розміщенням кредитних ресурсів. Ця система показників охоплює кілька груп критеріїв, серед яких: дохідність, якість кредитного портфеля, ризиковість та ліквідність.

Дохідність кредитної діяльності є одним із головних критеріїв ефективності роботи банку, адже саме кредитні операції формують основну частину його доходів. До основних показників, що характеризують дохідність, на нашу думку, варто віднести такі: чистий процентний дохід, дохідність кредитного портфеля, чиста дохідність кредитів, рентабельність кредитних операцій, питома вага доходів від надання кредитів у загальній сумі доходів банку, дохідність кредитних операцій на одиницю активів (таблиця 1.2). Аналіз цих показників дозволяє визначити здатність банку отримувати прибуток від кредитних операцій та ефективно розміщувати залучені ресурси. Збільшення

показників прибутковості свідчить про зростання ефективності кредитної політики, тоді як їх зниження може бути наслідком погіршення платіжної дисципліни позичальників або підвищення вартості ресурсної бази.

Таблиця 1.2

Показники оцінки дохідності кредитної діяльності комерційного банку

Показник	Формула	Характеристика
Чистий процентний дохід	$= \text{процентні доходи} - \text{процентні витрати}$	відображає фінансовий результат від основної кредитної діяльності банку, показуючи різницю між отриманими процентними доходами та витратами
Дохідність кредитного портфеля	$= \frac{\text{процентний дохід від кредитної діяльності}}{\text{кредитний портфель}}$	характеризує ефективність формування та розміщення кредитних ресурсів, визначаючи, яку частку доходу приносить кожна одиниця кредитного портфеля
Чиста дохідність кредитів	$= \frac{\text{чистий процентний дохід}}{\text{кредитний портфель}}$	демонструє реальну прибутковість кредитних операцій із урахуванням процентних витрат, дозволяє оцінити, наскільки вигідними є кредитні операції для банку після покриття вартості залучення ресурсів
Рентабельність кредитних операцій	$= \frac{\text{доходи від надання кредитів}}{\text{витрати на залучення ресурсів}}$	визначає рівень прибутку, отриманого від кредитування, у співвідношенні до витрат на формування ресурсної бази
Питома вага доходів від надання кредитів у загальній сумі доходів банку	$= \frac{\text{доходи від надання кредитів}}{\text{сукупний обсяг доходів}}$	показує значущість кредитної діяльності в структурі доходів банку, чим більша частка, тим більшою мірою банк залежить від результатів кредитних операцій
Дохідність кредитних операцій на одиницю активів	$= \frac{\text{доходи від надання кредитів}}{\text{активи}}$	оцінює ефективність використання активів банку в процесі кредитування, показуючи, який дохід приносить кожна одиниця активів, задіяних у кредитному процесі

Джерело: складено автором за даними [23; 24].

Важливим елементом оцінки результативності є показники якості кредитного портфеля, які визначають рівень надійності активів і безпосередньо впливають на фінансову стабільність банку. Під якістю кредитного портфеля розуміють сукупність характеристик, що відображають здатність позичальників своєчасно та в повному обсязі виконувати свої боргові зобов'язання перед банком. Для оцінки якості кредитного портфеля використовується система

аналітичних показників, які відображають стан обслуговування боргу, рівень проблемних кредитів, обсяг сформованих резервів, рівень забезпеченості позик та частку непрацюючих активів у загальному кредитному портфелі. Вважаємо, що основними з них є частка непрацюючих кредитів, частка простроченої заборгованості, коефіцієнт відновлення, рівень забезпеченості кредитів заставою, характеристика яких подана у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Показники оцінки якості кредитного портфеля комерційного банку

Показник	Формула	Характеристика
Частка непрацюючих кредитів (NPL)	$= \frac{\text{непрацюючі кредити}}{\text{кредитний портфель}}$	характеризує частку кредитів за якими прострочено виплати понад 90 днів або існує висока ймовірність їх неповернення
Частка простроченої заборгованості	$= \frac{\text{прострочені кредити}}{\text{кредитний портфель}}$	характеризує частку кредитів, за якими позичальники порушили графік платежів, оптимальним вважається рівень прострочення не вище 5-7%
Коефіцієнт відновлення	$= \frac{\text{повернена сума проблемних кредитів}}{\text{непрацюючі кредити}}$	показує, яку частку проблемних кредитів банку вдалося повернути або реструктуризувати
Рівень забезпеченості кредитів заставою	$= \frac{\text{забезпечені кредити заставою}}{\text{кредитний портфель}}$	відображає частку кредитів, які мають належне майнове забезпечення та характеризує ступінь захищеності банку від можливих кредитних ризиків

Джерело: складено автором за даними [23; 24].

Допоміжними, але інформативними показниками якості є структурні показники, такі як середній розмір кредиту, середня відсоткова ставка, середній строк користування кредитами та частота обертання позик за рік. Вони дають змогу оцінити характер кредитного портфеля, його ліквідність і гнучкість.

Показники ризиковості кредитного портфеля є тісно пов'язаними з показниками його якості, оскільки вони відображають потенційні загрози для фінансової стійкості банку, що виникають у результаті погіршення стану обслуговування кредитів. Якщо показники якості характеризують уже наявний рівень виконання позичальниками своїх зобов'язань, то показники ризику дають змогу оцінити ймовірність виникнення проблемних кредитів у майбутньому.

Таким чином, ризиковість виступає похідною від якості кредитного портфеля: зниження якості кредитів автоматично підвищує рівень кредитного ризику. Під кредитним ризиком розуміють ймовірність того, що позичальник не зможе виконати свої зобов'язання перед банком у повному обсязі та у встановлений строк. Управління цим ризиком ґрунтується на системному моніторингу низки кількісних показників, що дозволяють визначити рівень концентрації, диверсифікації та забезпеченості кредитного портфеля, а також ступінь можливих втрат, серед таких показників, на нашу думку, найважливішими є: коефіцієнт резервування, коефіцієнт ризиковості кредитного портфеля, коефіцієнт покриття непрацюючих кредитів резервами (таблиця 1.4).

Таблиця 1. 4

Показники оцінки ризиковості кредитного портфеля комерційного банку

Показник	Формула	Характеристика
Коефіцієнт резервування	$= \frac{\text{сума резервів}}{\text{кредитний портфель}}$	відображає ступінь покриття потенційних збитків від неповернення позик за рахунок створених резервів
Коефіцієнт ризиковості	$= \frac{\text{проблемні кредити}}{\text{стандартні кредити}}$	показує частку проблемних кредитів (сумнівних, безнадійних, прострочених) у порівнянні зі стандартними позиками
Коефіцієнт покриття непрацюючих кредитів резервами	$= \frac{\text{сума резервів}}{\text{непрацюючі кредити}}$	характеризує здатність банку компенсувати можливі збитки від неповернення позик за рахунок створених резервів, оптимальним вважається рівень покриття вище 100%, що свідчить про достатність резервів і фінансову стійкість банку

Джерело: складено автором за даними [23; 24].

Регулярний моніторинг показників ризиковості забезпечує своєчасне виявлення потенційних загроз, оцінку вразливості кредитного портфеля, підтримки оптимального співвідношення між прибутковістю та надійністю кредитних операцій та прийняття обґрунтованих управлінських рішень для мінімізації ризиків.

Показники ліквідності відображають здатність банку своєчасно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками та кредиторами, не допускаючи дефіциту грошових коштів. Ліквідність кредитного портфеля

визначається насамперед його структурою за строками погашення, часткою довгострокових і короткострокових кредитів, рівнем забезпечення позик заставою, а також ступенем залежності від зовнішнього фінансування. До кредитів з високим рівнем ліквідності зазвичай відносять короткострокові позики надійним позичальникам, кредити з високоякісним забезпеченням. Довгострокові або проблемні кредити є менш ліквідними, оскільки обмежують можливість швидкого перетворення активів у грошову форму.

Одним із базових показників ліквідності кредитної діяльності є співвідношення кредитів до депозитів, що відображає частку залучених ресурсів, спрямованих на кредитування клієнтів, і обчислюється співвідношенням обсягу кредитів та авансів клієнтам до суми депозитів клієнтів. Оптимальним значенням цього показника є 70-90%. Якщо показник перевищує 100%, це означає, що банк кредитує в обсягах, більших за залучені депозити, що знижує ліквідність і може свідчити про надмірну ризикованість кредитної політики. Натомість занадто низьке значення може вказувати на неефективне використання ресурсів і недоотримання прибутку.

Отже, ефективне управління ліквідністю базується на принципі збалансованості строків активів і пасивів, контролі рівня концентрації кредитів, а також на дотриманні нормативних вимог НБУ.

В окрему групу показників можна віднести інтегральні показники результативності кредитної діяльності, які поєднують окремі аспекти прибутковості, якості та ризиковості в єдину аналітичну систему. Вони мають синтетичний характер, оскільки відображають не лише фінансовий результат окремих операцій, а й загальну ефективність управління кредитним портфелем.

Одним із таких інтегральних індикаторів є коефіцієнт ефективності кредитної діяльності, який визначається як співвідношення доходів від надання кредитів до сукупних витрат на здійснення кредитного процесу, включаючи формування резервів і втрати від неповернених кредитів. Показник відображає здатність банку отримувати дохід за умови ефективного управління кредитними ризиками та оптимального використання ресурсів. Використання інтегрального

підходу в оцінці ефективності кредитних операцій дає змогу здійснювати комплексну оцінку результатів кредитної політики банку, враховуючи взаємозв'язок між доходністю, ризиком і стабільністю.

В умовах інноваційного розвитку банківських технологій також набувають значення індикатори ефективності кредитних продуктів, зокрема частка інноваційних кредитів у портфелі, коефіцієнт стабільності доходу та внутрішній ліміт ефективності, дозволяють банку орієнтуватися на перспективні напрямки кредитування та адаптувати продуктову лінійку відповідно до ринкових викликів.

У межах управлінської оцінки досліджується система показників, що відображає якість управління кредитним портфелем, ефективність процесів моніторингу та контролю за позичальниками, а також результативність кредитної політики в контексті досягнення стратегічних цілей банку. Особливе значення має аналіз співвідношення ризику та прибутковості, що дозволяє оцінити ефективність прийняття управлінських рішень. Банки, які підтримують оптимальний баланс між цими двома складовими, здатні забезпечувати високу конкурентоспроможність навіть за умов нестабільного економічного середовища. Крім того, у процесі управлінської оцінки враховуються показники операційної ефективності, такі як швидкість ухвалення кредитних рішень, рівень автоматизації кредитних процесів, якість обслуговування клієнтів і відповідність кредитної політики принципам сталого розвитку.

Підсумовуючи, можемо зробити висновок, що нормативно-правове регулювання кредитної діяльності банку є ключовим інструментом забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів усіх учасників фінансового ринку. Разом із системою внутрішнього регламентування вона формує ефективний каркас для здійснення контрольованої, прибуткової та безпечної кредитної діяльності. Водночас комплекс застосування системи показників результативності, дозволяє не лише оцінювати поточний стан кредитного портфеля, але й своєчасно виявляти ризики, формувати антикризові заходи та оптимізувати кредитну стратегію.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ПУМБ», АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК»

2.1. Структурно-динамічний аналіз кредитного портфеля комерційних банків

Кредитна діяльність посідає центральне місце в операціях комерційних банків, формуючи основну частину їхніх активів і визначаючи рівень фінансової стійкості. Від масштабів і структури кредитного портфеля залежить як прибутковість, так і ризиковість діяльності кожної установи, що робить аналіз кредитної діяльності важливим інструментом оцінки їх ефективності.

Для дослідження кредитної діяльності було обрано одні із найбільших учасників українського банківського ринку: АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк». Ці банки характеризуються різним масштабом діяльності та особливостями бізнес-моделі, однак усі вони займають важливе місце у процесі кредитного забезпечення реального сектору економіки та домогосподарств. Порівняння їхніх кредитних стратегій і динаміки розвитку дозволяє виявити характерні риси функціонування банківського сектору України, а також оцінити вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на зміну структури активів.

АТ КБ «ПриватБанк» є найбільшим банком України, який відіграє ключову роль у функціонуванні національної банківської системи. Банк було націоналізовано у 2016 році, наразі 100% акцій належить державі в особі Кабінету Міністрів України. Завдяки розгалуженій мережі відділень та широкому спектру цифрових сервісів ПриватБанк обслуговує найбільшу кількість клієнтів серед українських банківських установ. Значна частка його активів припадає на кредитні операції, що формують основу прибутковості та водночас визначають рівень ризиковості діяльності. Масштабність кредитного портфеля банку зумовлює суттєвий вплив на розвиток роздрібного та

корпоративного сегментів ринку, а також на стан банківської системи України загалом.

АТ «Перший Український Міжнародний Банк» (ПУМБ) один із найбільших комерційних банків України, заснований у 1991 році, банк є частиною фінансової групи SCM. ПУМБ стабільно входить до десятки найбільших банків країни за обсягом активів, має високий кредитний рейтинг, що свідчить про його надійність та фінансову стійкість. Протягом останніх років він зміцнив позиції на ринку, поєднуючи традиційні банківські послуги з інноваційними цифровими рішеннями, що відповідають сучасним потребам клієнтів.

АТ «Райффайзен Банк» є одним із найбільших банків з іноземним капіталом в Україні. Материнським банком та власником контрольного пакету акцій (68,21%) є «Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ» (Raiffeisen Bank International AG), Австрія. Крім того 30% акцій володіє Європейський банк реконструкції та розвитку. Завдяки належності до міжнародної банківської групи установа впроваджує високі стандарти управління, контролю та обслуговування клієнтів.

Загальна характеристика досліджуваних банків дозволяє зрозуміти їхню роль у банківській системі України, проте для повнішої оцінки кредитної діяльності необхідно розглянути показники, що відображають динаміку кредитного портфеля та його частку в структурі активів. У таблиці 2.1 подано дані щодо обсягів кредитів та їх питомої ваги у структурі активів АТ КБ «ПриватБанк» у 2020-2024 рр.

У 2020 році кредити та аванси клієнтам АТ КБ «ПриватБанк» становили 55,0 млрд грн, що відповідало 14,38% у структурі активів банку. Вже у 2021 році обсяг кредитного портфеля зріс майже на чверть і частка кредитів у структурі активів зросла до 17,00%. Така динаміка демонструє активізацію кредитної політики банку та поступове відновлення попиту на банківські кредити після економічних викликів 2020 року, пов'язаних із пандемією COVID-19.

Однак у 2022 році спостерігається незначне скорочення кредитного портфеля, при одночасному істотному зростанні активів банку на 34,71%. У результаті цього частка кредитів у структурі активів знизилася до 12,59%. Таку тенденцію можна пояснити початком повномасштабної війни в Україні, коли банківська система переорієнтувалась на управління ризиками та збереження ліквідності. В умовах зростання невизначеності та зниження платоспроможності бізнесу й населення, банки зменшили темпи кредитування, натомість значно збільшили інші статті активів, насамперед високоліквідні.

Таблиця 2.1

Динаміка частки кредитів та авансів клієнтам у структурі активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Кредити та аванси клієнтам, млн грн	55021	68218	68084	92019	112761
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	23,99	-0,20	35,16	22,54
Загальна сума активів, млн грн	382525	401296	540596	680008	761461
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	4,91	34,71	25,79	11,98
Частка кредитів у структурі активів, %	14,38	17,00	12,59	13,53	14,81

Джерело: складено автором за даними [25; 26; 27; 28; 29].

У 2023 та 2024 році спостерігається різке пожвавлення кредитної діяльності – кредитний портфель зріс на 35,16% та 22,54% відповідно. Загальна сума активів теж продовжувала зростати, але меншими темпами, тому частка кредитів у структурі активів піднялася до 13,53% у 2023 році та 14,81% у 2024 році. Це демонструє поступове відновлення кредитної активності банківського сектору в умовах адаптації до воєнної економіки, а також активну участь державного банку у фінансуванні бізнесу та населення.

З таблиці 2.2, яка демонструє дані кредитної діяльності АТ «ПУМБ» за 2020-2024 рр., бачимо, що у 2020 році кредити та аванси клієнтам банку становили 37,6 млрд грн, що склало майже половину загальних активів банку (49,92%). Такий високий рівень частки кредитів у структурі активів свідчить про орієнтацію банку на класичну кредитну діяльність як основний напрям формування доходів. У 2021 році обсяги кредитів зросли на 41,29%, а частка

кредитів у структурі активів навіть трохи збільшилася – до 50,73%. Це означає, що кредитування залишалося ключовим напрямом розвитку банку, при тому що загальна сума активів також активно зростала.

Таблиця 2.2

Динаміка частки кредитів та авансів клієнтам у структурі активів АТ
«ПУМБ» за 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Кредити та аванси клієнтам, млн грн	37573	53087	43770	52058	66920
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	41,29	-17,55	18,93	28,55
Загальна сума активів, млн грн	75264	104649	111974	153335	186583
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	39,04	7,00	36,94	21,68
Частка кредитів у структурі активів, %	49,92	50,73	39,09	33,95	35,87

Джерело: складено автором за даними [30; 31; 32; 33; 34;].

У 2022 році, незважаючи на відносно помірне зростання активів на 7%, обсяг кредитного портфеля скоротився на 17,55%. У результаті частка кредитів у структурі активів різко знизилася до 39,09%, що пояснюється впливом воєнних ризиків: значне зростання неплатежів та підвищення ризику дефолтів змусили банк скоротити кредитування. Крім того, в структурі активів зросли стабільніші активи, що знизило питому вагу кредитів.

У 2023 році ПУМБ поступово відновив кредитну діяльність – обсяг кредитів зріс на 18,93% і становив 52,1 млрд грн. Проте темпи зростання активів були ще вищими на 36,94%, тому частка кредитів у структурі активів знизилася до 33,95%, отже, банк активно нарощував інші види активів, надаючи пріоритет ліквідності та стабільності над ризиковим кредитуванням. У 2024 році кредитний портфель зріс на 28,55% і досягнув 66,9 млрд грн. Частка кредитів у структурі активів піднялася до 35,87%, що хоч і нижче довоєнних рівнів, але свідчить про повернення до більш активного кредитування.

Таблиця 2.3 відображає як змінювалася кредитна активність АТ «Райффайзен Банк» протягом 2020-2024 рр. У 2020 році кредити та аванси клієнтам АТ «Райффайзен Банк» становили 45,7 млрд грн, або 42,64% у структурі активів, що свідчить про значну роль кредитування в бізнес-моделі

банку, що є характерним для універсальних банків із фокусом на обслуговуванні бізнесу та населення. У 2021 році кредитний портфель зріс майже на 50%, а його частка в структурі активів різко піднялася до 54,26%. Така динаміка означає, що банк активно нарощував кредитування, що зумовлено як високим попитом з боку клієнтів, так і загальним пожвавленням економіки після кризи 2020 року.

Таблиця 2.3

Динаміка частки кредитів та авансів клієнтам у структурі активів АТ
«Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Кредити та аванси клієнтам, млн грн	45743	68601	61686	52534	59464
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	49,97	-10,08	-14,84	13,19
Загальна сума активів, млн грн	107287	126440	166261	189004	219637
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	17,85	31,49	13,68	16,21
Частка кредитів у структурі активів, %	42,64	54,26	37,10	27,80	27,07

Джерело: складено автором за даними [35; 36; 37; 38; 39].

У 2022 обсяги кредитів скоротилися на 10,08%, тоді як активи банку навпаки суттєво зросли – на 31,49%. Це призвело до різкого зниження частки кредитів у структурі активів до 37,10%. Банк, як і вся банківська система, зазнав впливу воєнних ризиків у цьому році: зниження попиту на кредити, підвищення рівня неповернень та переорієнтація на збереження капіталу й ліквідності.

У 2023 році негативна тенденція посилилася: кредитний портфель зменшився ще на 14,84%, а частка кредитів у структурі активів знизилася до 27,80%. Попри те що активи банку продовжували зростати на 13,68%, банк утримувався від активного кредитування, що пояснюється високими ризиками у корпоративному та роздрібному сегменті, а також необхідністю збереження фінансової стабільності в умовах війни.

У 2024 році банк частково стабілізував кредитну діяльність: портфель зріс на 13,19% і склав 59,5 млрд грн. Проте з огляду на високі темпи зростання активів на 16,21% частка кредитів у структурі активів навіть трохи знизилася – до 27,07%. Це свідчить, що Райффайзен, на відміну від ПриватБанку чи ПУМБ,

поки не повернувся до активної кредитної діяльності, стратегія банку полягає у збереженні надійності та ліквідності, а кредитування відновлюється поступово.

Загалом, на всі три установи істотно вплинули макроекономічні фактори, насамперед пандемія COVID-19, а з 2022 року – повномасштабна війна в Україні, яка зумовила посилення ризиків, падіння попиту на кредити та зростання потреби у високій ліквідності. Порівняння динаміки частки кредитів та авансів клієнтам у структурі активів банків дало можливість простежити різні підходи до кредитної політики в умовах кризових викликів. Зокрема, для АТ КБ «ПриватБанк» характерною є відносна стабільність у частці кредитів, після скорочення у 2022 році банк поступово відновив активність, що свідчить про його участь у програмах підтримки бізнесу та населення. АТ «ПУМБ», на відміну від ПриватБанку, мав значно вищу частку кредитів у структурі активів, однак саме цей банк зазнав найбільшого падіння у 2022 році, коли частка кредитів знизилася до 39,09%, після чого темпи відновлення залишалися помірними через зростання інших активів. У АТ «Райффайзен Банк» спостерігалось найбільше скорочення частки кредитів – з понад 50% у 2021 році до близько 27% у 2024-му, що відображає перехід до обережної політики управління ризиками та збереження високої ліквідності.

Важливим етапом дослідження кредитної діяльності комерційних банків є аналіз динаміки та структури кредитних портфелів, що дозволяє оцінити основні тенденції та підходи до формування кредитного портфеля окремих банків. Аналіз динаміки кредитів та авансів клієнтам АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр. демонструє зміни у співвідношенні між кредитами фізичним та юридичним особам (таблиця 2.4). Загальний обсяг кредитного портфеля банку зріс із 232,8 млрд грн у 2020 році до 283,8 млрд грн у 2024 році, що свідчить про позитивну тенденцію нарощування кредитної активності, попри наявні коливання темпів зростання.

У структурі кредитного портфелю банку, найбільшу частку займають кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель. Цей показник відображає непрацюючі кредити, які були

видані юридичним особам до 2016 року, тому банк виділяє їх в окремий портфель. Протягом аналізованого періоду його обсяг коливався у межах 162-170 млрд грн, поступово скорочуючись. У структурі портфеля його частка зменшилася з 70,60% у 2020 році до 57,23% у 2024 році, що є позитивною тенденцією адже свідчить, що банк поступово зменшує залежність від проблемних активів минулих років і водночас нарощує обсяги «живого» кредитування фізичних та юридичних осіб.

Таблиця 2.4

Динаміка та структура кредитів наданих фізичним та юридичним особам
АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Показники		Роки				
		2020	2021	2022	2023	2024
Кредити та аванси фізичним особам	млн грн	54967	61727	55103	70914	86737
	%	23,61	25,45	22,00	25,79	30,56
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	12,30	-10,73	28,69	22,31
Кредити та аванси юридичним особам	млн грн	13473	17328	27462	33961	34651
	%	5,79	7,14	10,96	12,35	12,21
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	28,61	58,48	23,67	2,03
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	млн грн	164332	163513	167931	170042	162410
	%	70,60	67,41	67,04	61,85	57,23
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	-0,50	2,70	1,26	-4,49
Всього кредитів та авансів клієнтам	млн грн	232772	242568	250496	274917	283798
	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	4,21	3,27	9,75	3,23

Джерело: складено автором за даними [25; 26; 27; 28; 29].

Обсяг кредитів наданих фізичним особам стабільно зростає протягом досліджуваного періоду. У 2020 р. кредити та аванси населенню становили 54,9 млрд грн, тоді як у 2024 році їхній обсяг зріс до 86,7 млрд грн. Питома вага цього сегмента у структурі кредитного портфеля підвищилася з 23,6% до 30,6%. Це свідчить про зростання попиту населення на кредитні ресурси, насамперед у форматі споживчого та іпотечного кредитування, а також про стратегічний фокус банку на роздрібному сегменті. Наслідком таких змін може стати підвищення прибутковості кредитних операцій за рахунок високих ставок у

роздрібному сегменті, але водночас зростання ризику неповернення кредитів фізичними особами, що потребує посиленої уваги до якості кредитного портфеля та управління кредитними ризиками.

Кредити юридичним особам протягом 2020-2024 рр. також зростали, проте з більш вираженими коливаннями, найбільш стрімкий приріст був зафіксований у 2022 році – 58,48%, що пояснюється розширенням потреб бізнесу у позикових коштах в умовах воєнного стану. Частка корпоративного сегмента у структурі портфеля стабільно зростала з 5,79% у 2020 році до 12,21% у 2024 році, проте залишається відносно невисокою.

Відповідно до таблиці 2.5, кредитна діяльність АТ «ПУМБ» у 2020-2024 рр. характеризується суттєвим зміщенням акцентів із сегмента фізичних осіб на корпоративний сектор.

Таблиця 2.5

Динаміка та структура кредитів наданих фізичним та юридичним особам
АТ «ПУМБ» за 2020-2024 рр.

Показники		Роки				
		2020	2021	2022	2023	2024
Кредити та аванси фізичним особам	млн грн	16559	21987	18298	12997	19204
	%	38,48	37,64	30,90	21,85	26,10
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	32,78	-16,78	-28,97	47,76
Кредити та аванси юридичним особам	млн грн	26473	36422	40916	46478	54385
	%	61,52	62,36	69,10	78,15	73,90
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	37,58	12,34	13,59	17,01
Всього кредитів та авансів клієнтам	млн грн	43032	58409	59213	59475	73589
	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	35,73	1,38	0,44	23,73

Джерело: складено автором за даними [30; 31; 32; 33; 34;].

Загальний обсяг кредитів та авансів клієнтам зріс із 43,0 млрд грн у 2020 році до 73,6 млрд грн у 2024 році, що становить приріст на 71,1%. Найвищі темпи приросту спостерігалися у 2021 та 2024 роках, тоді як протягом 2022-2023 рр. загальні показники кредитування практично не зростали, що свідчить про обережність банку у кредитній політиці під впливом кризових умов та воєнного стану.

У сегменті фізичних осіб простежується нестабільність та скорочення ролі цього напрямку у структурі кредитного портфеля. У 2020 році кредити населенню становили 38,5% від загального обсягу, цей показник поступово скорочувався та у 2023 році становив 21,85%. Це є наслідком стрімкого зменшення суми наданих кредитів у 2022 та 2023 роках фізичним особам, на 16,78% та на 28,85% відповідно. Така динаміка відображає зниження попиту на споживчі кредити у кризовий період, зокрема через падіння реальних доходів населення, обмеження кредитоспроможності позичальників та зростання ризику неповернень. Лише у 2024 році відбулося відновлення зростання сум кредитування населення на 47,76% до 19,2 млрд грн.

Натомість кредити юридичним особам демонструють стале зростання протягом усього аналізованого періоду. Обсяг корпоративних кредитів зріс із 26,5 млрд грн у 2020 році до 54,4 млрд грн у 2024 році, що більше ніж удвічі. Питома вага цього сегмента у структурі кредитного портфеля збільшилася з 61,52% до 73,90%. Найбільші темпи приросту відзначалися у 2021 році 37,58%, а в наступні роки зростання було більш помірним, але стабільним.

Кредитна діяльність АТ «Райффайзен Банк» у 2020-2024 рр. характеризується чіткою орієнтацією на обслуговування корпоративного сектору при мінімальній ролі кредитування фізичних осіб (таблиця 2.6). Загальний обсяг кредитного портфеля банку зріс вдвічі із 47,6 млрд грн у 2020 році до 71,6 млрд грн у 2024 році, водночас динаміка зростання була нерівномірною: після значного зростання у 2021 році та незначного підвищення у 2022 році відбулося скорочення у 2023 році на 10,19%, що зумовлено як загостренням воєнної ситуації, так і погіршенням фінансової стійкості клієнтів, однак у 2024 році кредитна активність відновилася, про це свідчить зростання на 11,84%.

Кредити фізичним особам займають другорядне місце у портфелі банку, стабільно формуючи не більше 15% загального обсягу. У 2020 році їхній рівень становив 6,8 млрд грн, тоді як у 2024 р. – 7,3 млрд грн, але динаміка зростання була коливальною. У структурі часта цього показника знизилася з 14,30% до

10,13%. Така тенденція свідчить про низьку пріоритетність споживчого кредитування для банку та його обмежені можливості розвитку в умовах зниження платоспроможності населення.

Таблиця 2.6

Динаміка та структура кредитів наданих фізичним та юридичним особам
АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр.

Показники		Роки				
		2020	2021	2022	2023	2024
Кредити та аванси фізичним особам	млн грн	6810	8084	6725	6247	7257
	%	14,30	11,49	9,43	9,76	10,13
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	18,70	-16,81	-7,10	16,16
Кредити та аванси юридичним особам	млн грн	40814	62282	64570	57784	64354
	%	85,70	88,51	90,57	90,24	89,87
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	52,60	3,67	-10,51	11,37
Всього кредитів та авансів клієнтам	млн грн	47625	70366	71294	64031	71611
	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
<i>приріст суми до попереднього року, %</i>		-	47,75	1,32	-10,19	11,84

Джерело: складено автором за даними [35; 36; 37; 38; 39].

Основним фокусом банку залишаються кредити юридичним особам, частка яких у 2024 році становила майже 90%. За аналізований період обсяги корпоративних кредитів зросли з 40,8 млрд грн до 64,4 млрд грн, що підтверджує стабільну орієнтацію банку на цей сегмент. Найбільш інтенсивне зростання відбулося у 2021 році, після чого динаміка сповільнилася, а у 2023 р. навіть відбулося зниження на 10,51%, що відображає складну економічну ситуацію та високі ризики у бізнес-середовищі. Водночас відновлення у 2024 році на 11,37% свідчить про прагнення банку зберегти лідируючі позиції у корпоративному кредитуванні та поступову адаптацію клієнтів до нових економічних умов.

Хоча загальною тенденцією для АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» є зростання загального обсягу кредитних операцій, розподіл між фізичними та юридичними особами суттєво відрізняється, що зумовлено як внутрішніми стратегічними рішеннями, так і впливом зовнішніх економічних та політичних факторів. АТ КБ «ПриватБанк» орієнтується на зменшення залежності від проблемних активів та відновлює активну кредитну діяльність, яка має стратегічне значення для економічного відновлення країни. Для АТ

«ПУМБ» характерним є посилення орієнтації на корпоративне кредитування при зменшенні ваги сегмента фізичних осіб. Наслідком такої політики є стабільне нарощування кредитного портфеля та збереження прибутковості навіть у кризових умовах, проте водночас знижується диверсифікація ризиків, адже банк стає більш залежним від фінансового стану підприємств. АТ «Райффайзен Банк» демонструє найбільш чітку орієнтацію на корпоративних клієнтів серед розглянутих установ. Частка кредитів фізичним особам у його портфелі не перевищує 15 % протягом усього періоду.

Аналіз структури кредитного портфеля банків дозволяє простежити зміни у їхніх кредитних стратегіях, зумовлені макроекономічними умовами, воєнними викликами та зміною попиту на фінансування з боку бізнесу й населення. Відповідно до таблиці 2.7 структура кредитного портфеля ПриватБанку у 2020-2024 рр. характеризувалася поступовою диверсифікацією, однак у ній все ще домінує категорія «інші галузі», яка включає непрацюючі кредити за фінансовим лізингом, видані юридичним особам до 2016 року. Протягом аналізованого періоду їхній обсяг залишався відносно стабільним, однак їхня частка у структурі кредитного портфеля знизилася, що є позитивною тенденцією.

Велику частку у кредитному портфелі банку займає сегмент фізичних осіб. Якщо у 2020 р. кредити населенню становили 54,97 млрд грн (23,61%), то у 2024 р. їхній обсяг зріс майже у 1,6 рази – до 86,74 млрд грн (30,56%). Зростання цього сегмента демонструє орієнтацію банку на роздрібний ринок, що є традиційно сильною стороною ПриватБанку.

Кредити корпоративним клієнтам займають значно меншу частку, однак відіграють важливу роль у кредитному портфелі банку. Зокрема спостерігалася позитивна динаміка зростання кредитів для галузі сільського господарства та харчової промисловості, їх обсяг зріс більш ніж утричі, що зумовлено стратегічним значенням аграрного сектору для економіки України, особливо у воєнних умовах, коли продовольча безпека стала одним із пріоритетів. У 2024 році частка цього показника у структурі кредитів становила 4,81%.

Таблиця 2.7

Динаміка та структура наданих кредитів та авансів клієнтам за секторами економіки АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Показники		Роки				
		2020	2021	2022	2023	2024
Фізичні особи	млн грн	54967	61727	55103	70914	86737
	%	23,61	25,45	22,00	25,79	30,56
Сільське господарство та харчова промисловість	млн грн	4034	4492	14171	14858	13650
	%	1,73	1,85	5,66	5,40	4,81
Торгівля	млн грн	0,00	5788	7063	9065	9367
	%	0,00	2,39	2,82	3,30	3,30
Виробництво	млн грн	2504	3253	3544	4809	7366
	%	1,08	1,34	1,41	1,75	2,60
Нерухомість та будівництво	млн грн	0,00	764	512	622	706
	%	0,00	0,31	0,20	0,23	0,25
Транспорт і зв'язок	млн грн	450	1104	1206	1856	2076
	%	0,19	0,46	0,48	0,68	0,73
Послуги	млн грн	1337	1430	856	2609	1327
	%	0,57	0,59	0,34	0,95	0,47
Інші галузі	млн грн	169480	164010	168041	170184	162569
	%	72,81	67,61	67,08	61,90	57,28
Всього кредитів та авансів клієнтам	млн грн	232772	242568	250496	274917	283798
	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Джерело: складено автором за даними [25; 26; 27; 28; 29].

Сектори торгівлі та виробництва також поступово нарощували кредитування, крім того, їх частка зростала і у структурі та у 2024 році становила 3,30% та 2,60% відповідно. Сектори транспорту і зв'язку та нерухомості та будівництва залишалися відносно невеликими, однак теж демонстрували поступову позитивну динаміку. Натомість сегмент послуг, хоч і займає невелику частку у структурі, однак характеризується нестабільною динамікою, що свідчить про високу чутливість цієї галузі до економічних та соціальних кризових явищ.

Структура кредитного портфеля АТ «ПУМБ» протягом 2020-2024 рр. була доволі збалансованою, без критичної концентрації у якомусь одному секторі (таблиця 2.8). Найбільшу частку у структурі займають кредити фізичним особам,

однак протягом досліджуваного періоду цей показник знизився з 38,48% у 2020 році до 26,10% у 2024 році, незважаючи на зростання у абсолютному вимірі.

У 2020-2024 рр. спостерігалось суттєве зростання кредитування аграрного сектору та торгівлі. Обсяг кредитів сільському господарству та харчовій промисловості зріс майже утричі, а торгівлі більш ніж удвічі, що свідчить про посилення ролі цих галузей у кредитній політиці банку. У структурі кредитного портфелю їх частка зросла з 13,77% до 21,66%, та з 19,28% до 25,21% відповідно, демонструючи спрямованість банку на ці сфери кредитування.

Таблиця 2.8

Динаміка та структура наданих кредитів та авансів клієнтам за секторами економіки АТ «ПУМБ» за 2020-2024 рр.

Показники		Роки				
		2020	2021	2022	2023	2024
Фізичні особи	млн грн	16559	21987	18298	12997	19204
	%	38,48	37,64	30,90	21,85	26,10
Сільське господарство та харчова промисловість	млн грн	5926	8660	12784	15764	15941
	%	13,77	14,83	21,59	26,50	21,66
Торгівля	млн грн	8295	12305	13211	16452	18550
	%	19,28	21,07	22,31	27,66	25,21
Виробництво	млн грн	6982	8284	8601	7075	9075
	%	16,23	14,18	14,53	11,90	12,33
Нерухомість та будівництво	млн грн	1245	2740	2717	2213	2880
	%	2,89	4,69	4,59	3,72	3,91
Транспорт і зв'язок	млн грн	1974	2589	2694	3900	4784
	%	4,59	4,43	4,55	6,56	6,50
Послуги	млн грн	945	853	106	82	1616
	%	2,19	1,46	0,18	0,14	2,20
Інші галузі	млн грн	1108	991	803	992	1539
	%	2,57	1,70	1,36	1,67	2,09
Всього кредитів та авансів клієнтам	млн грн	43032	58409	59213	59475	73589
	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Джерело: складено автором за даними [30; 31; 32; 33; 34;].

Кредитування виробництва помірно зростало у абсолютному вимірі, але його частка знизилася з 16,23% до 12,33% протягом досліджуваного періоду, що свідчить про обережність банку у фінансуванні промислових підприємств через підвищені ризики. Кредитування нерухомості та будівництва у 2020-2024 рр.

зросло з 1,2 млрд грн до 2,9 млрд грн, а частка залишалася стабільною в межах 3-4%. Транспорт і зв'язок зростав у абсолютному значенні з 2,0 млрд грн у 2020 році до 4,8 млрд грн у 2024 році і зростала його частка у структурі з 4,59% до 6,50%.

Аналогічно як і у аналізі ПриватБанку, сфера послуг характеризується нестабільністю: після спаду у 2022-2023 рр. вона відновилася до 1,6 млрд грн у 2024 році, становлячи 2,20% у структурі. Інші галузі залишаються малозначущими в кредитному портфелі банку, їхня частка коливається в межах 2-3%.

Згідно з таблицею 2.9 впродовж 2020-2024 рр. кредитний портфель АТ «Райффайзен Банк» демонстрував коливання, пов'язані як із внутрішніми змінами у банківській політиці, так і з макроекономічними викликами.

Таблиця 2.9

Динаміка та структура наданих кредитів та авансів клієнтам за секторами економіки АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр.

Показники		Роки				
		2020	2021	2022	2023	2024
Фізичні особи	млн грн	6810	8084	6725	6247	7257
	%	14,30	11,49	9,43	9,76	10,13
Сільське господарство та харчова промисловість	млн грн	15480	20882	23864	21936	20594
	%	32,50	29,68	33,47	34,26	28,76
Торгівля	млн грн	13696	22098	21320	20169	24678
	%	28,76	31,40	29,90	31,50	34,46
Виробництво	млн грн	5497	8091	8202	6296	10097
	%	11,54	11,50	11,50	9,83	14,10
Нерухомість та будівництво	млн грн	2691	4061	3923	3319	3949
	%	5,65	5,77	5,50	5,18	5,52
Транспорт і зв'язок	млн грн	886	1005	2507	1093	262
	%	1,86	1,43	3,52	1,71	0,37
Послуги	млн грн	2543	6054	4643	4926	4728
	%	5,34	8,60	6,51	7,69	6,60
Інші галузі	млн грн	22	91	110	44	45
	%	0,05	0,13	0,15	0,07	0,06
Всього кредитів та авансів клієнтам	млн грн	47625	70366	71294	64031	71611
	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Джерело: складено автором за даними [35; 36; 37; 38; 39].

Кредити фізичним особам у структурі банку залишаються відносно невеликими: їхня частка скоротилася з 14,30% у 2020 році до 10,13% у 2024 році, що свідчить про орієнтацію банку на корпоративний сектор.

Великі обсяги кредитів спрямовуються до сільського господарства та харчової промисловості (15,5-23,9 млрд грн), частка яких у 2024 році становила 28,76%, зберігаючи стратегічне значення галузі. Також вагому роль у портфелі відіграє торгівля, обсяг кредитів у якій зріс з 13,7 млрд грн у 2020 році до 24,7 млрд грн у 2024 році. Частка цього сегмента стабільно зростала – з 28,76% у 2020 році до 34,46% у 2024 році, що робить його найбільшим отримувачем фінансування.

Кредитування виробництва зросло у 1,8 рази, а частка сектора піднялася з 11,54% до 14,10%, що вказує на підвищену готовність банку підтримувати підприємства, попри ризики воєнного часу. Натомість сектор нерухомості та будівництва залишався відносно стабільним, коливаючись у межах 5-6% портфеля. Транспорт і зв'язок відзначаються різкою нестабільністю: з 1,86% у 2020 році до пікового значення 3,52% у 2022 році, а далі падіння до 0,36% у 2024 році.

Натомість сфера послуг залишалася помітною частиною портфеля: від 2,5 млрд грн у 2020 році до 4,7 млрд грн у 2024 році, при цьому частка коливалася між 5-8%. Це значення є найбільшим серед досліджуваних банків. Інші галузі становлять не значну частку кредитного портфелю, менше 0,2% протягом досліджуваного періоду.

Аналіз структури кредитних портфелів банків, показав, що кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» є найменш диверсифікованим з високою часткою непрацюючих кредитів та зберігає роздрібну орієнтацію; АТ «ПУМБ» демонструє перехід від домінування роздрібного сегменту до активної підтримки корпоративних клієнтів з акцентом на агросектор, торгівлю та транспорт; АТ «Райффайзен Банк» діє як системний корпоративний кредитор, роблячи ставку на торгівлю, агропромисловість і виробництво. Таким чином,

стратегічні відмінності між банками пояснюються їхніми бізнес-моделями та роллю у фінансуванні економіки України.

Загалом проведений аналіз кредитної діяльності провідних банків України АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» засвідчив, що кредитування залишається ключовим напрямом їхньої фінансової діяльності, який визначає рівень прибутковості та ризиковості установ. Упродовж 2020-2024 рр. усі банки зазнали суттєвого впливу зовнішніх шоків, спочатку пандемії COVID-19, а згодом повномасштабної війни, що призвело до зниження ділової активності, падіння попиту на кредити та переорієнтації на збереження ліквідності. Попри різні стратегічні підходи, усі досліджувані банки демонструють адаптивність до змін зовнішнього середовища та поступове відновлення кредитування.

2.2. Оцінка якості кредитного портфеля та кредитних ризиків комерційних банків

Оцінка якості кредитного портфеля є одним із ключових інструментів визначення фінансової стійкості банку, оскільки структура та рівень проблемних активів безпосередньо впливають на прибутковість, ліквідність і здатність банку виконувати свої зобов'язання. Особливе значення така оцінка набуває в сучасних умовах економічної нестабільності, воєнного стану та зростання макроекономічних ризиків. У цих умовах знижується платоспроможність позичальників, змінюється структура попиту на кредити та зростає ймовірність дефолтів. Саме тому аналіз показників якості кредитного портфеля та рівня кредитних ризиків стає пріоритетним напрямом у системі банківського менеджменту, що дозволяє забезпечити своєчасну діагностику фінансових загроз і підвищити ефективність кредитної політики комерційних банків.

З огляду на зазначене, доцільним є аналіз динаміки непрацюючих кредитів та їх частки в загальному обсязі кредитного портфеля досліджуваних банків: АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк», що дозволить

простежити зміну кредитного ризику в цих установах, виявити характерні тенденції та оцінити ефективність управління проблемними активами у 2020-2024 рр.

Аналіз динаміки непрацюючих кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр., представлений на рис. 1.2, дає змогу простежити стійку тенденцію поступового оздоровлення кредитного портфеля банку.

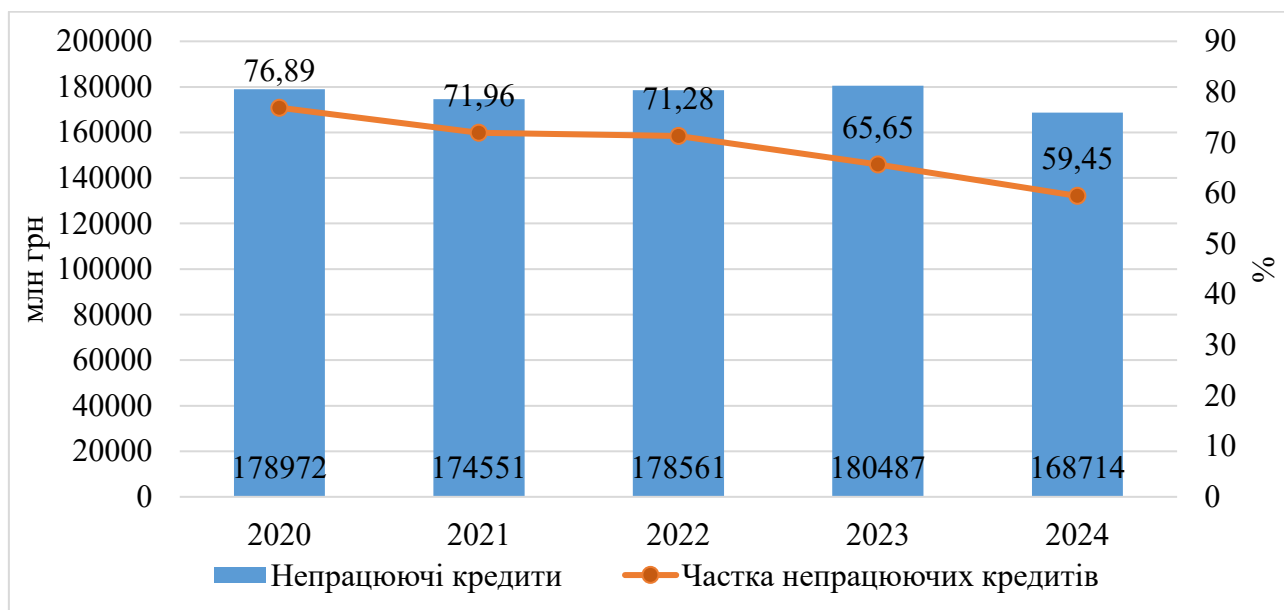

Рис. 2.1. Динаміка непрацюючих кредитів та їх частки у структурі кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [25; 26; 27; 28; 29].

Абсолютні значення непрацюючих кредитів залишаються високими протягом усього періоду, коливаючись у межах 168-180 млрд грн. Така стабільність свідчить про те, що банк має значну історично сформовану базу проблемних активів, які повільно трансформуються через складність стягнення, необхідність тривалих реструктуризацій та судових процедур. Динаміка демонструє підвищення цього показника у 2022 та 2023 роках, що пояснюється впливом повномасштабної війни та різким погіршенням фінансового стану позичальників. Натомість у 2024 році було помітне зниження суми непрацюючих кредитів до 168,71 млрд грн – найнижчого рівня за п'ять років, що є наслідком стабілізації макроекономічної ситуації та поживлення реструктуризації непрацюючих кредитів банку.

Незважаючи на коливання абсолютного показника непрацюючих кредитів, їх частка у кредитному портфелі банку стабільно знижувалася протягом досліджуваних років. У 2020 році цей показник становив 76,89%, а у 2024 році вже 59,45%, що є позитивною динамікою та свідчить про підвищення ефективності управління кредитним портфелем та нарощування обсягів неproblemного кредитування. Попри позитивну динаміку, рівень непрацюючих кредитів залишається критично високим, оскільки їхня частка все ще перевищує половину загального обсягу кредитного портфеля.

На рис. 2.2 простежуються значні коливання як абсолютних так і відносних показників непрацюючих кредитів у АТ «ПУМБ» у 2020-2024 рр. Зокрема, у 2021 році обсяг NPL знизився до 5,3 млрд грн. Крім того частка непрацюючих кредитів знизилася з 14,65% до 9,07% у цьому році, що є наслідком стрімкого зростання обсягу кредитного портфеля при одночасному зниженні обсягів NPL та є позитивною динамікою.

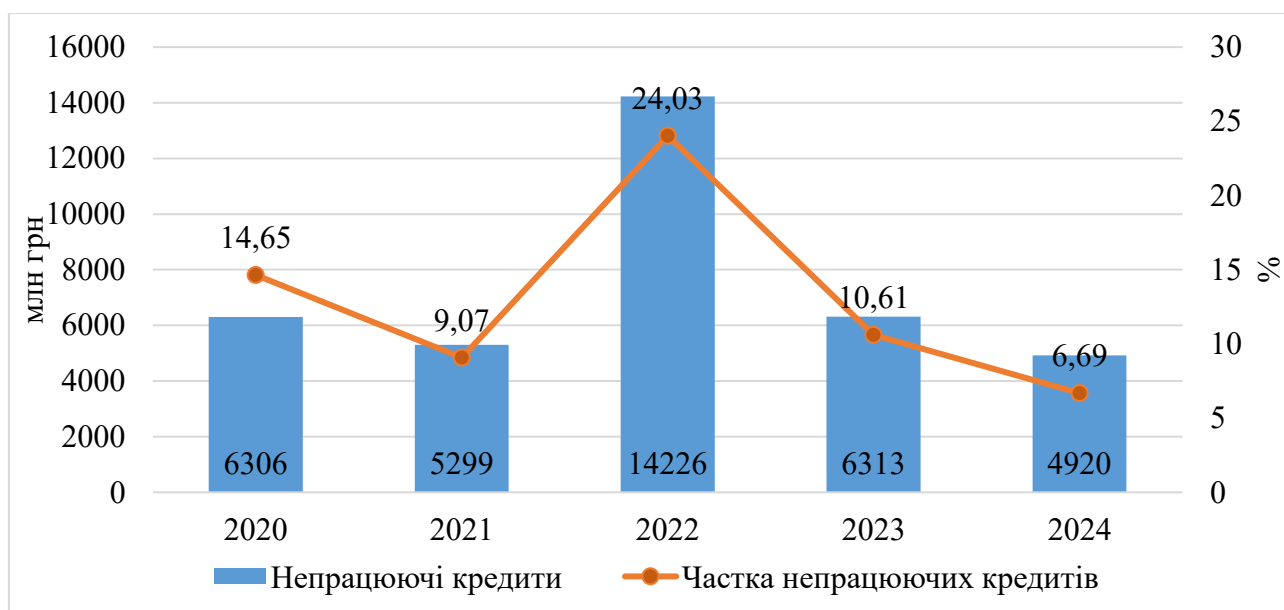

Рис. 2.2. Динаміка непрацюючих кредитів та їх частки у структурі кредитного портфелю АТ «ПУМБ» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [30; 31; 32; 33; 34;].

Однак у 2022 році обсяг проблемної заборгованості різко зріс, більш ніж вдвічі та досяг свого максимального значення за весь досліджуваний період. Частка непрацюючих кредитів також продемонструвала негативну динаміку,

зрісши до 24,03%, що свідчить про суттєве погіршення якості кредитного портфеля на тлі макроекономічних шоків та зростання системних ризиків. Такий приріст частки NPL при одночасному зростанні абсолютного обсягу проблемної заборгованості вказує на погіршення ризик-профілю банку саме в кризовий період.

У 2023-2024 рр. обсяг непрацюючих кредитів стабільно зменшувався, також зменшувалася їх частка у загальній структурі кредитного портфелю. У 2024 році цей показник становив 6,69%, що є найнижчим значенням за весь період та свідчить про відновлення кредитування, нарощення обсягу якісних активів та ефективну політику управління кредитним ризиком. Зменшення частки NPL при одночасному скороченні абсолютного обсягу проблемної заборгованості вказує на системне покращення структури портфеля, зростання його якості та зміцнення фінансової стійкості банку.

Відповідно до динаміки, поданої на рис. 2.3, у 2020-2021 рр. АТ «Райффайзен Банк» мав відносно низький рівень непрацюючих кредитів, що становив 2050 млн грн та 1600 млн грн відповідно. Частка NPL також залишалася на низькому рівні (4,31% та 2,27%), що є ознакою якісного кредитного портфеля та ефективного ризик-менеджменту. Такі показники свідчать про ефективну політику щодо оцінювання кредитоспроможності позичальників та наявність механізмів реструктуризації, що дозволяли стримувати ріст неповернень.

У 2022 обсяг непрацюючих кредитів, стрімко зріс у понад шість разів порівняно з попереднім періодом до 10551 млн грн. Такий різкий стрибок є типовим для банківського сектору після початку повномасштабної війни, оскільки значна частина позичальників втратила можливість обслуговувати борги, а ризики втрати активів суттєво зросли. Погіршення макроекономічної ситуації, зниження ділової активності та форс-мажорні обставини призвели до класифікації багатьох кредитів як непрацюючих. Частка непрацюючих кредитів у 2022 році різко зросла до 14,80%, а у 2023 році досягла 15,70%, що є найвищим показником за досліджуваний період. Однак у абсолютному виразі обсяг NPL

незначно зменшився, а підвищення його частки свідчить про те, що обсяг кредитного портфеля банку зменшився більшими темпами.

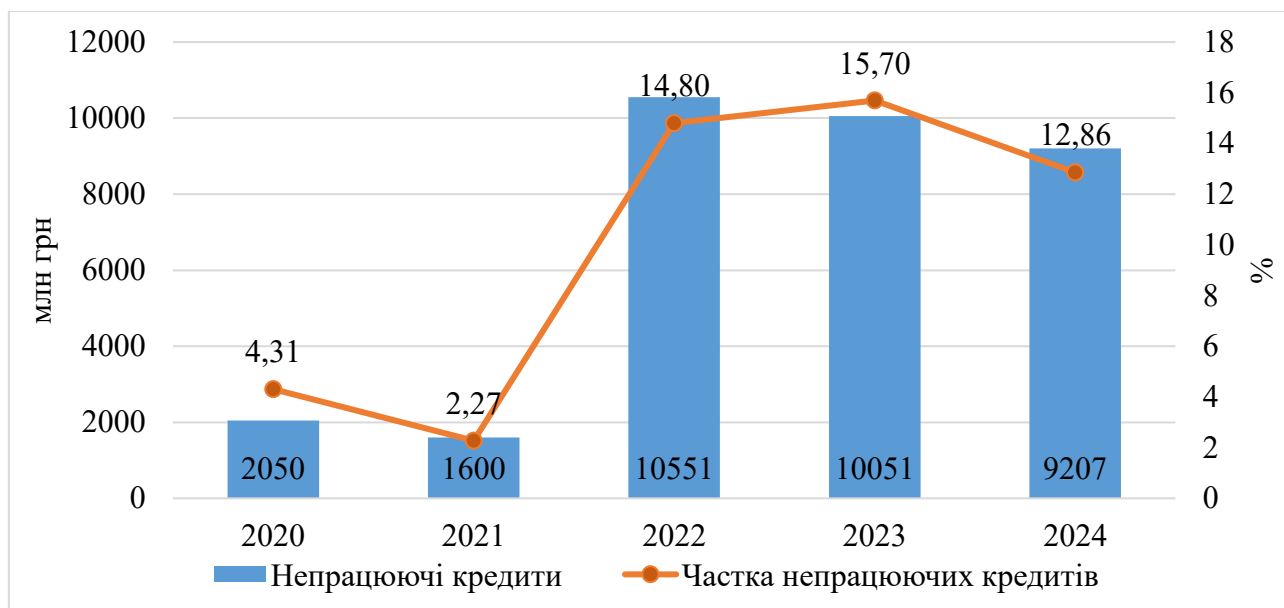

Рис. 2.3. Динаміка непрацюючих кредитів та їх частки у структурі кредитного портфелю АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [35; 36; 37; 38; 39].

Лише у 2024 році банк продемонстрував помітне скорочення NPL до 9207 млн грн, а їх частка знизилася до 12,86%, що є ознакою поступового покращення якості портфеля. Це зменшення пов'язане як із нарощенням працюючих кредитів, так і зі скороченням обсягу проблемної заборгованості, тобто портфель почав оздоровлюватися на структурному рівні. Така динаміка свідчить про підвищення ефективності роботи з проблемними активами, адаптацію банку до нових економічних умов та зміцнення його фінансової стійкості.

З аналізу непрацюючих кредитів АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр. можна стверджувати, що вплив кризових факторів, зокрема повномасштабної війни, проявився у всіх трьох банків, однак масштаби та швидкість реагування суттєво різняться. АТ КБ «ПриватБанк» залишається найбільш ризикованим за рахунок великої історичної проблемної спадщини та надзвичайно високої частки непрацюючих кредитів, яка становить більш ніж половину обсягу кредитного портфеля. АТ «ПУМБ» продемонстрував найвищу волатильність, проте й найпомітніший прогрес у відновленні: до 2024

року його рівень непрацюючих кредитів став найнижчим серед аналізованих банків. АТ «Райффайзен Банк» зберігає досить високу якість портфеля, але темпи відновлення після 2022 року не стрімкі.

Для більш детальної оцінки якості кредитного портфелю комерційного банку необхідно проаналізувати основні показники ризиковості кредитного портфеля, до яких належать: коефіцієнт резервування, коефіцієнт ризиковості та коефіцієнт покриття непрацюючих кредитів резервами. Їх аналіз дозволяє з'ясувати, наскільки повно банк компенсує можливі втрати за проблемними позиками, якою є частка високо ризикових кредитів та наскільки достатньою є сформована сукупність резервів для покриття очікуваних збитків.

З таблиці 2.10, яка відображає основні показники ризиковості АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр., простежується, що коефіцієнт резервування у 2020 році становив 76,36%, що є надзвичайно високим значенням і свідчить про істотне навантаження проблемних активів на кредитний портфель. У наступні роки спостерігалось поступове зниження показника до 60,27% у 2024 році. Така динаміка вказує на поліпшення структури портфеля та зменшення потреби у формуванні значних обсягів резервів. Зниження коефіцієнта резервування є наслідком як скорочення обсягу непрацюючих кредитів, так і нарощування стандартних кредитів, що зменшують загальний рівень ризику. Але варто, підкреслити, що навіть значення 2024 року залишається високим у порівнянні з міжнародною практикою.

Таблиця 2.10

Динаміка основних показників ризиковості АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт резервування, %	76,36	71,88	72,82	66,53	60,27
Коефіцієнт ризиковості, %	332,66	256,63	248,23	191,13	146,60
Коефіцієнт покриття непрацюючих кредитів резервами, %	99,32	99,88	102,16	101,34	101,38

Джерело: складено автором за даними [25; 26; 27; 28; 29].

Коефіцієнт ризиковості, що відображає співвідношення проблемних та стандартних кредитів, демонструє чітку позитивну тенденцію. У 2020 році він становив 332,66%, це означає, що обсяг проблемних кредитів більш ніж утричі перевищував обсяг стандартних. У 2021-2022 рр. спостерігалось поступове зниження показника, яке прискорилося у 2023-2024 рр., коли коефіцієнт зменшився до 191,13% і далі до 146,60%. Це зниження свідчить про покращення якості кредитного портфеля, нарощення стандартних кредитів, зменшення частки високо ризикових активів та зменшення навантаження на капітал. Попри це, навіть кінцеві значення значно перевищують прийнятні рівні для банківських систем зі стабільною структурою кредитування, що підкреслює специфічний ризик-профіль банку.

Коефіцієнт покриття непрацюючих кредитів резервами протягом усього періоду знаходиться на стабільно високому рівні, перевищуючи 99%. Це означає, що банк повністю покриває непрацюючі кредити сформованими резервами, а у 2022-2024 рр. коефіцієнт становив понад 100%, що свідчить про те, що резерви навіть перевищують обсяг NPL. Така тенденція є позитивним індикатором із точки зору захищеності банку від очікуваних збитків за проблемними кредитами.

Згідно з даними, наведеними в таблиці 2.11, коефіцієнт резервування АТ «ПУМБ» протягом 2020-2024 рр. демонструє нерівномірну динаміку: від відносно низьких значень у 2020-2021 рр. (12,69% та 9,11%) до різкого зростання у 2022 році, коли показник підвищився до 26,08%. Такий стрибок пояснюється зростанням частки проблемних кредитів унаслідок погіршення фінансового стану позичальників під впливом воєнних подій та економічної нестабільності. У 2023-2024 рр. коефіцієнт повернувся до рівнів, близьких до докризових (12,47% та 9,06%), що свідчить про зменшення потреби у додаткових резервуваннях та оздоровлення кредитного портфеля.

Коефіцієнт ризиковості, який відображає співвідношення проблемних і стандартних кредитів, показує подібну тенденцію. У 2020-2021 рр. значення становили 17,17% та 9,98%, що характеризує портфель як переважно стандартний та якісний. Проте у 2022 році коефіцієнт різко зріс до 31,62%, що

відображає істотне погіршення структури кредитних активів і зростання проблемних кредитів. Подальше стабільне зниження коефіцієнта до 11,87% у 2023 році та 7,16% у 2024 році свідчить про швидке відновлення банку, реструктуризацію проблемних активів і зростання обсягу працюючих кредитів.

Таблиця 2.11

Динаміка основних показників ризиковості АТ «ПУМБ» за 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт резервування, %	12,69	9,11	26,08	12,47	9,06
Коефіцієнт ризиковості, %	17,17	9,98	31,62	11,87	7,16
Коефіцієнт покриття непрацюючих кредитів резервами, %	86,57	100,44	108,56	117,48	135,55

Джерело: складено автором за даними [30; 31; 32; 33; 34;].

Позитивною є динаміка коефіцієнта покриття непрацюючих кредитів резервами, він стабільно зростає протягом досліджуваного періоду з 86,57% у 2020 році до 135,55% у 2024 році. Така динаміка свідчить про консервативну політику управління кредитними ризиками та високу стійкість банку до можливих втрат від проблемних активів. Зростання коефіцієнта понад 100% означає, що резерви не лише повністю покривають непрацюючі кредити, а й формують додатковий захисний буфер, що є сильною стороною банку у кризових умовах.

Дані з таблиці 2.12 свідчать, що коефіцієнт резервування АТ «Райффайзен Банк» мав низькі значення у 2020 та 2021 роках – 3,95% та 2,51% відповідно, що вказує на переважання високоякісних кредитів у портфелі та мінімальну потребу у формуванні резервів. Водночас у 2022 році значення цього показника зросло до 13,48%, а у 2023 році до 17,95%. Це зростання є наслідком загального погіршення кредитного середовища через повномасштабне вторгнення, що призвело до збільшення обсягу проблемних кредитів та підвищення необхідності формування резервів. У 2024 році коефіцієнт резервування дещо знизився до 16,96%, вказуючи на стабілізацію портфеля та поступове зменшення потреби у додатковому резервуванні.

Таблиця 2.12

Динаміка основних показників ризиковості АТ «Райффайзен Банк» за
2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт резервування, %	3,95	2,51	13,48	17,95	16,96
Коефіцієнт ризиковості, %	4,50	2,33	17,37	18,62	14,75
Коефіцієнт покриття непрацюючих кредитів резервами, %	91,75	110,34	91,06	114,39	131,92

Джерело: складено автором за даними [35; 36; 37; 38; 39].

Коефіцієнт ризиковості демонструє таку ж тенденцію. У 2020 та 2021 роках портфель складався переважно зі стандартних кредитів із мінімальною часткою проблемних, значення показника становило 4,50% та 2,33% відповідно. Проте у 2022 році коефіцієнт ризиковості зріс до 17,37%, а у 2023 році до 18,62%, що свідчить про приріст частки проблемних кредитів унаслідок зовнішніх шоків. У 2024 році ризиковість знизилася до 14,75%, що вказує на відновлення якості активів, активне реструктурування проблемних позик та покращення фінансового стану позичальників.

Динаміка коефіцієнта покриття непрацюючих кредитів резервами була нестабільною. У 2020 році резерви покривали 91,75% непрацюючих кредитів, а у 2021 році цей показник перевищив 100%, досягнувши 110,34%, що свідчить про достатній запас резервів для покриття проблемних кредитів. У 2022 році коефіцієнт незначно знизився до 91,06%, що пояснюється різким збільшенням проблемних кредитів без пропорційного приросту резервів. Проте вже у 2023 та 2024 роках резерви знову перевищили обсяг непрацюючих кредитів, показник становив 114,39% і 131,92% відповідно. Така динаміка свідчить про високий рівень фінансової стійкості банку, консервативну політику покриття ризиків та здатність банку системно формувати захисний буфер від кредитних збитків.

Порівняння показників ризиковості АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр. свідчить про істотні відмінності у якості їх кредитних портфелів. АТ КБ «ПриватБанк» залишається найбільш ризиковим

через значний обсяг проблемних активів, АТ «ПУМБ» – найдинамічнішим і найшвидшим у відновленні після кризових шоків у 2022 році, тоді як АТ «Райффайзен Банк» демонструє найбільш стабільний та якісний кредитний портфель. Такі відмінності зумовлені різною бізнес-моделлю, структурою клієнтської бази та різною кредитною політики кожного банку.

Для комплексної оцінки якості кредитної діяльності та здатності банку підтримувати оптимальний баланс між активними й пасивними операціями необхідно дослідити показники ліквідності, зокрема співвідношення кредитів до депозитів (LDR). Цей індикатор дозволяє визначити, наскільки раціонально банк використовує залучені ресурси, чи не допускає надмірного кредитного навантаження на депозитну базу та чи зберігає достатній рівень фінансової гнучкості в умовах динамічного ризикового середовища.

Динаміка співвідношення кредитів до депозитів АТ КБ «ПриватБанк» у 2020-2024 рр. (рис. 2.4) свідчить про істотні зрушення в структурі його активних і пасивних операцій та демонструє поступове зниження ризикованості кредитної діяльності банку. У 2020-2021 рр. співвідношення кредитів до депозитів у ПриватБанку становило 74,44% та 74,57% відповідно, тобто перебувало в межах нормативних значень (70-90%). Це свідчить про активне використання депозитної бази для фінансування кредитів та відносно високе навантаження на залучені ресурси, проте показник залишався у межах ліквідності та не створював ризику надмірної залежності від депозитного фонду.

Починаючи з 2022 року банк демонструє суттєве та системне зниження LDR: до 53,07% у 2022 році, 49,49% у 2023 році та 46,33% у 2024 році. Зменшення цього показника зумовлене двома ключовими факторами: випереджальним зростанням депозитної бази, особливо у 2023-2024 рр., що значно посилило ліквідність банку, та помірною динамікою кредитування, оскільки обсяг кредитів зростав повільніше або залишався майже незмінним порівняно зі зростанням депозитів. Таке співвідношення свідчить, що банк має суттєвий запас ліквідності, який перевищує рівень, необхідний для стабільного обслуговування кредитного портфеля. З одного боку, це мінімізує кредитний

ризик та ризик неплатоспроможності, з іншого боку свідчить про обережну кредитну політику, що обмежує прибутковість банку.

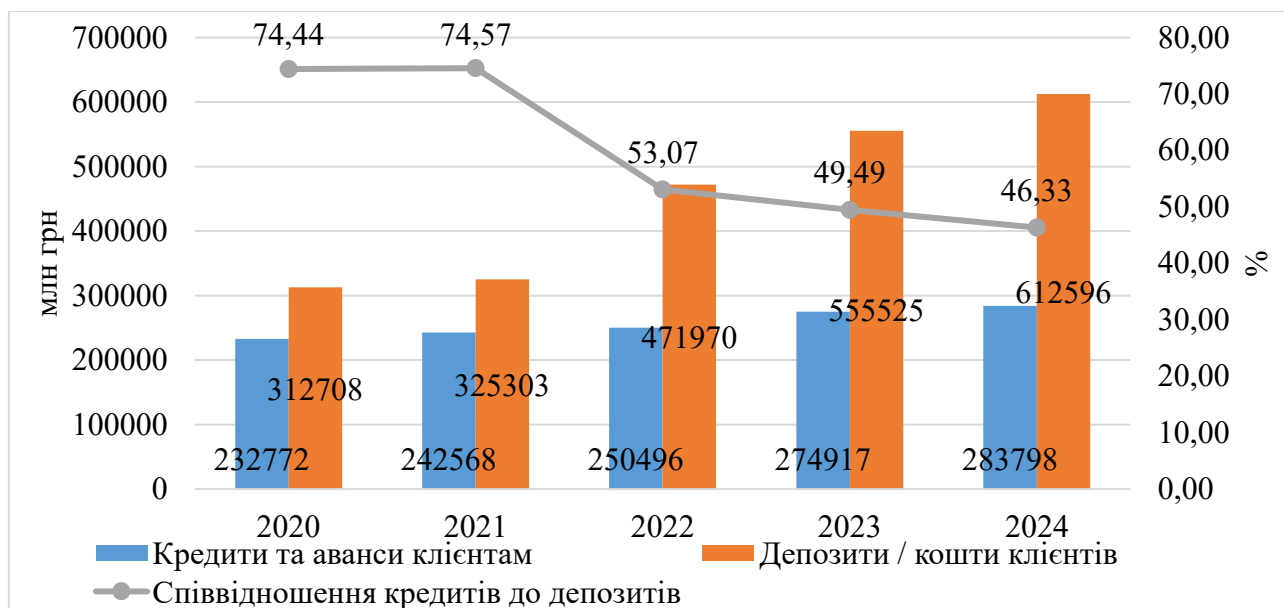

Рис. 2.4. Динаміка обсягів кредитів і депозитів та рівня показника LDR АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [25; 26; 27; 28; 29].

Протягом 2020-2024 рр. схожа тенденція до зменшення показника співвідношення кредитів до депозитів спостерігається у АТ «ПУМБ» (рис. 2.5), що демонструє зміну інтенсивності кредитування в умовах підвищеної економічної невизначеності. У 2020 році показник становив 74,82% та незначно зменшився у 2021 році до 72,22%. Такі цифри свідчать про активне використання депозитної бази та інтенсивну кредитну діяльність.

У 2022 році спостерігається суттєве зниження LDR до 65,57%, що стало реакцією на погіршення макроекономічної ситуації після початку повномасштабної війни. Обсяг депозитів у цей період зростає вищими темпами, ніж кредити, а банк свідомо обмежував ризикові кредитні операції для збереження ліквідності. У 2023 та 2024 роках значення цього показника знизилося та залишалося на рівні 47-48%, менше половини клієнтських коштів банк використовував у кредитних операціях, що вказує на обережну кредитну політику та прагнення банку утримувати достатній ліквідний резерв, незважаючи на значне зростання обсягу кредитів та депозитів у цих роках. Така

політика дозволяє банку забезпечити високий рівень стійкості та підготовленості до можливих коливань у поведінці позичальників і вкладників.

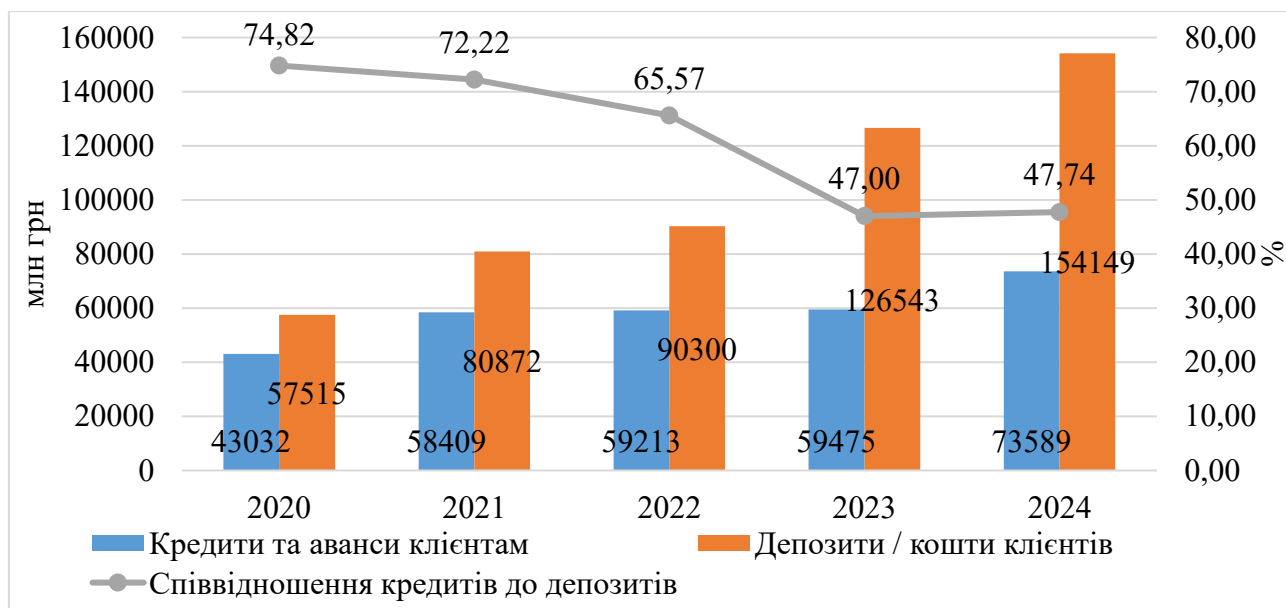

Рис. 2.5. Динаміка обсягів кредитів і депозитів та рівня показника LDR АТ «ПУМБ» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [30; 31; 32; 33; 34;].

На рис. 2.6 спостерігається поступове зменшення показника LDR і у АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр. У 2020 році значення LDR становило 53,97%, що вказує на достатньо помірний рівень кредитної активності та збалансоване співвідношення між залученими ресурсами і розміщеними активами. У 2021 році показник зріс до 65,55% на тлі активізації кредитування, що є типовим для періоду економічного відновлення після пандемічної кризи та свідчить про готовність банку активно використовувати депозитну базу.

Однак із 2022 року спостерігається системне зниження LDR, що відображає реакцію банку на різке загострення ризикового середовища. У 2022 році показник знизився до 49,64%, попри зростання обсягу кредитів. У 2023 та 2024 роках співвідношення кредитів до депозитів продовжило знижуватися до 40,36% та 39,28% відповідно. Депозитна база банку зростала швидкими темпами у ці роки, тоді як обсяг кредитів не зазнала значних змін, що відобразилося на показнику LDR. Така динаміка є типовою для банків під час війни, коли основним завданням стає забезпечення ліквідності та мінімізація кредитного

ризикау. Разом з тим це сигналізує про недовикористання потенціалу кредитування, що може стримувати можливості економічного відновлення.

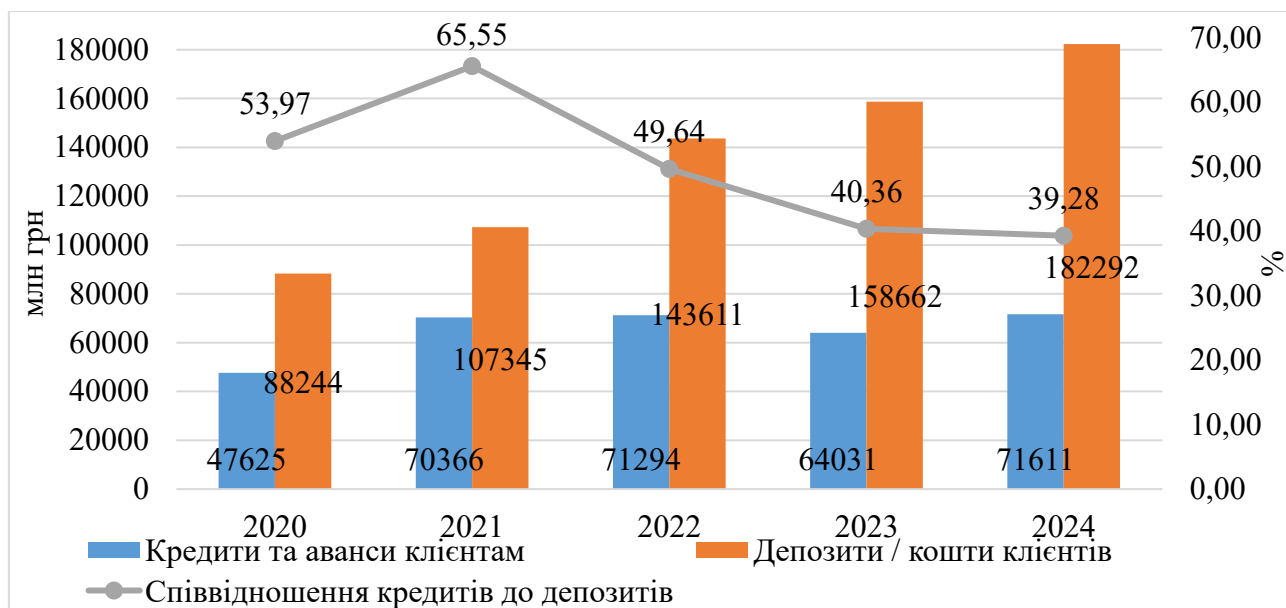

Рис. 2.6. Динаміка обсягів кредитів і депозитів та рівня показника LDR АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [35; 36; 37; 38; 39].

Порівняльний аналіз співвідношення кредитів до депозитів дозволяє зробити висновок, що спільною тенденцією АТ КБ «ПриватБанк» та АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» упродовж 2020-2024 рр. є переорієнтація на підвищення фінансової стійкості, акумулювання ліквідності та контроль кредитних ризиків у період макроекономічної нестабільності. Зниження LDR свідчить про обережність банків у формуванні кредитного портфеля та зміцнення їхньої здатності протистояти зовнішнім шокам, що є важливим чинником збереження надійності банківського сектору в умовах воєнного часу.

Для комплексного розуміння стійкості кредитної діяльності важливо також оцінити дотримання банками встановлених регулятором нормативів кредитного ризику (Н7, Н8 та Н9), які безпосередньо визначають межі концентрації ризиків та характеризують рівень захищеності банківського капіталу від можливих збитків.

Норматив Н7 характеризує максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента та встановлює граничне значення для системно важливих

банків (АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк») та спеціалізованих ощадних банків (АТ КБ «ПриватБанк») не більше 20% кредитного портфеля банку. Аналіз динаміки цього показника протягом 2020-2024 рр. (рис. 2.7) свідчить, що Н7 перебуває в межах норми у досліджуваних банках.

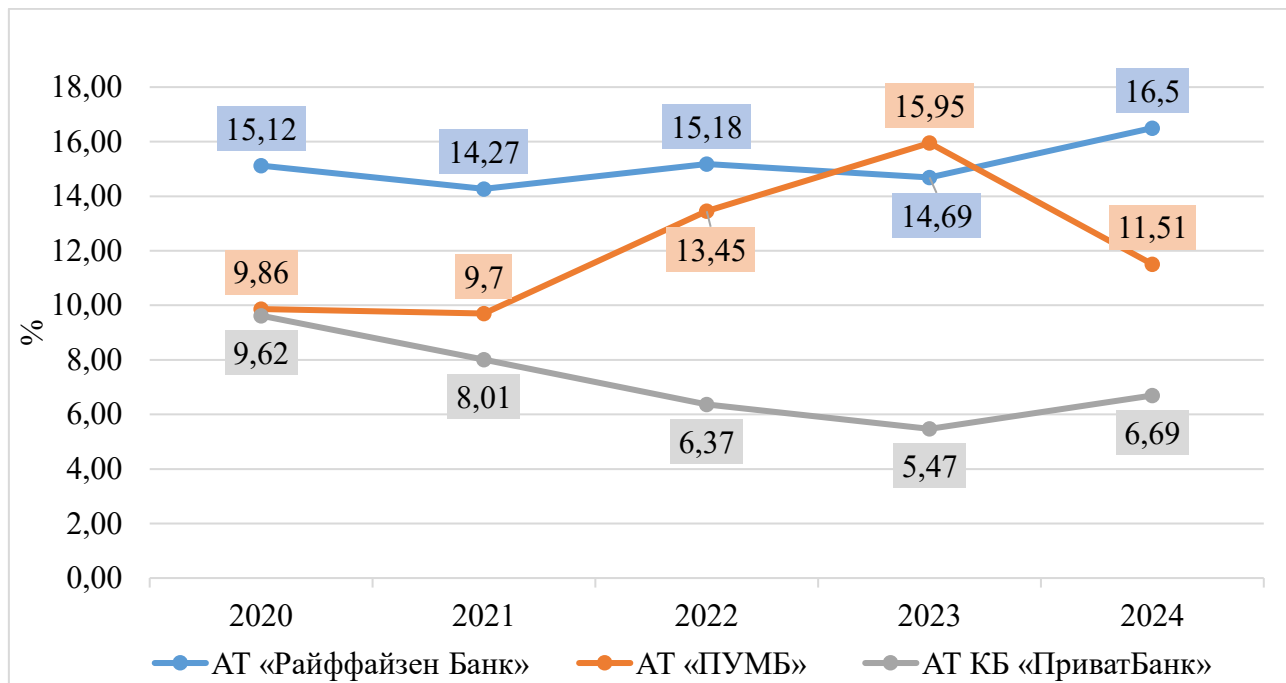

Рис. 2.7. Динаміка нормативу Н7 у АТ «Райффайзен Банк», АТ «ПУМБ» та АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [40].

АТ КБ «ПриватБанк» має найнижчі значення нормативу Н7 серед трьох банків від 9,62% у 2020 році до мінімуму 5,47% у 2023 році та невеликого зростання до 6,69% у 2024 році. Така динаміка свідчить про високу диверсифікацію кредитного портфеля та низьку залежність банку від окремих великих контрагентів. Це є закономірним для найбільшого банку країни з широкою клієнтською базою та значною часткою роздрібного кредитування, яке, за своєю природою, має менші концентраційні ризики.

АТ «ПУМБ» демонструє більш виражену волатильність показника Н7. Якщо у 2020-2021 рр. значення становили 9,86% та 9,7%, то у 2022-2023 рр. спостерігалось стрімке зростання показника до 13,45% та 15,95% відповідно. Це зростання свідчить про посилення концентрації кредитного ризику внаслідок підвищення залежності від окремих контрагентів у період економічної

нестабільності та воєнних ризиків. У 2024 році значення Н7 знизилося до 11,51%, що є ознакою часткового відновлення диверсифікації кредитного портфеля та зменшення ризиковості.

АТ «Райффайзен Банк» демонструє відносно стабільний рівень Н7 протягом усього періоду у межах 14,27-16,5%, що є нижчим нормативного обмеження. Банк утримує помірну концентрацію кредитного ризику, що є ознакою диверсифікованого кредитного портфеля та ефективної політики лімітування ризиків на окремих контрагентів. Незначні коливання показника, включаючи зростання у 2024 році до 16,5%, не створюють загрози порушення нормативу й відображають поступове збільшення корпоративного кредитування.

Норматив Н8 характеризує сукупний обсяг великих кредитних ризиків банку щодо загального регулятивного капіталу. Чим вищим є значення Н8, тим суттєвішою є залежність банку від окремих великих позичальників, що потенційно підвищує його вразливість до дефолтних ризиків. З рис. 2.8 бачимо, що цей показник по досліджуваних банках протягом 2020-2024 рр. перебуває в межах нормативного значення – не більше 800% регулятивного капіталу.

Значення нормативу Н8 у АТ КБ «ПриватБанк» дорівнює нулю протягом всього періоду, що відображає повну відсутність великих кредитних ризиків. Такі значення є наслідком специфічної моделі діяльності банку, орієнтованої на роздрібний сегмент, мікро- та малий бізнес, у якому ризик розподіляється між великою кількістю позичальників. Відповідно, банк має мінімальну концентрацію ризиків і найнижчу чутливість до дефолтів великих контрагентів.

АТ «ПУМБ» демонструє помірне та відносно послідовне зростання нормативу Н8 у 2020-2023 рр. з 6,06% до 31,75%. У 2024 році спостерігається зниження до 11,51%. Ця динаміка є типовою для банку з активним корпоративним кредитуванням: у кризові роки концентрація великих ризиків зростає, тоді як у періоди стабілізації – зменшується. Крім того, значення цього нормативу залишаються вкрай низькими порівняно з максимально допустимими, що підтверджує збалансований характер його кредитного портфеля та низьку залежність від окремих великих позичальників.

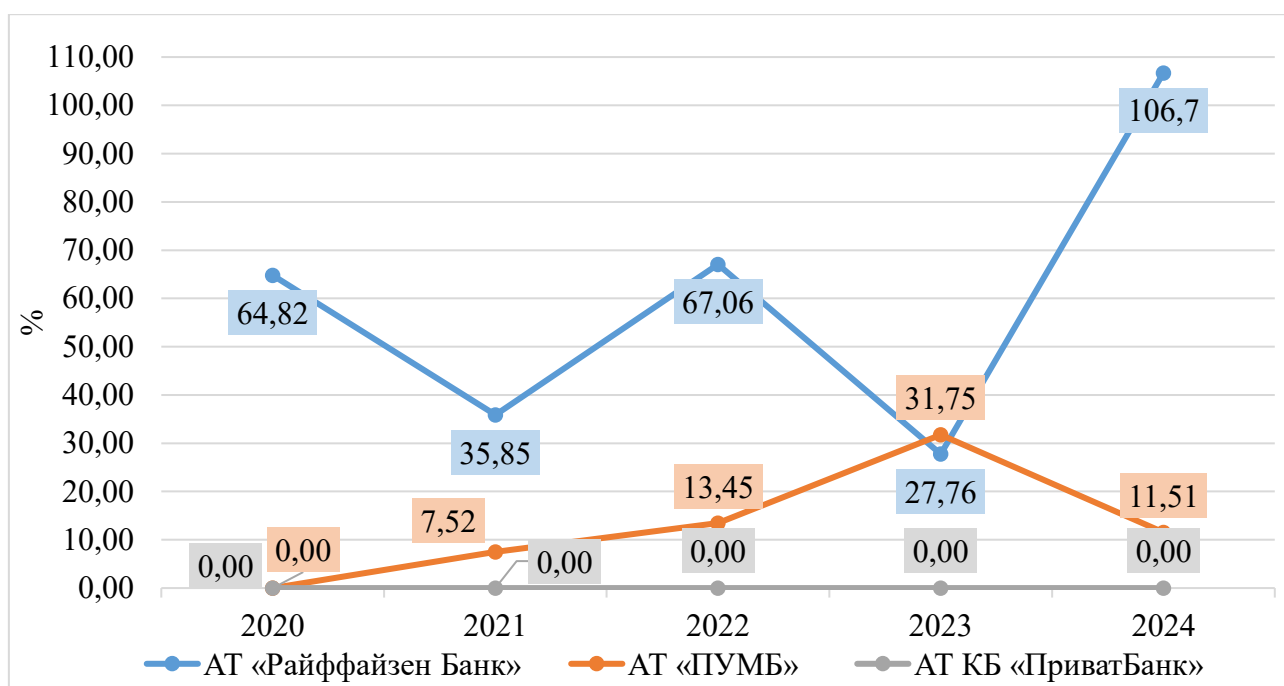

Рис. 2.8. Динаміка нормативу Н8 у АТ «Райффайзен Банк», АТ «ПУМБ» та АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [40].

Динаміка нормативу Н8 у АТ «Райффайзен Банк» мала найбільш помітні коливання протягом аналізованого періоду. Найнижчим було значення у 2023 році – 27,76%, а найпомітніший стрибок зафіксовано у 2024 році, коли показник досяг рівня 106,7%. Це свідчить про формування великої кредитної концентрації або розширення корпоративного портфеля за рахунок декількох ключових позичальників. Попри відповідність нормативним вимогам, така динаміка вказує на потенційне підвищення концентраційного ризику та потребу в посиленому моніторингу.

Норматив Н9 оцінює максимальний кредитний ризик банку за операціями з пов'язаними з ним особами. Для системно важливих банків (АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк») та спеціалізованих ощадних банків (АТ КБ «ПриватБанк») значення Н9 не повинно становити більше 20% кредитного портфеля банку. Дані рис. 2.9 засвідчують що протягом 2020-2024 рр. досліджувані банки дотримувалися цього нормативу.

Найнижчий рівень показника Н9 демонструє АТ КБ «ПриватБанк». Значення нормативу варіюються в межах від 0,16% у 2020 році до 0,02% у 2024

році, тобто практично дорівнюють нулю. Такий результат зумовлений специфікою бізнес-моделі банку, орієнтованої переважно на роздрібний сектор та малий бізнес, що мінімізує ймовірність кредитування пов'язаних структур.

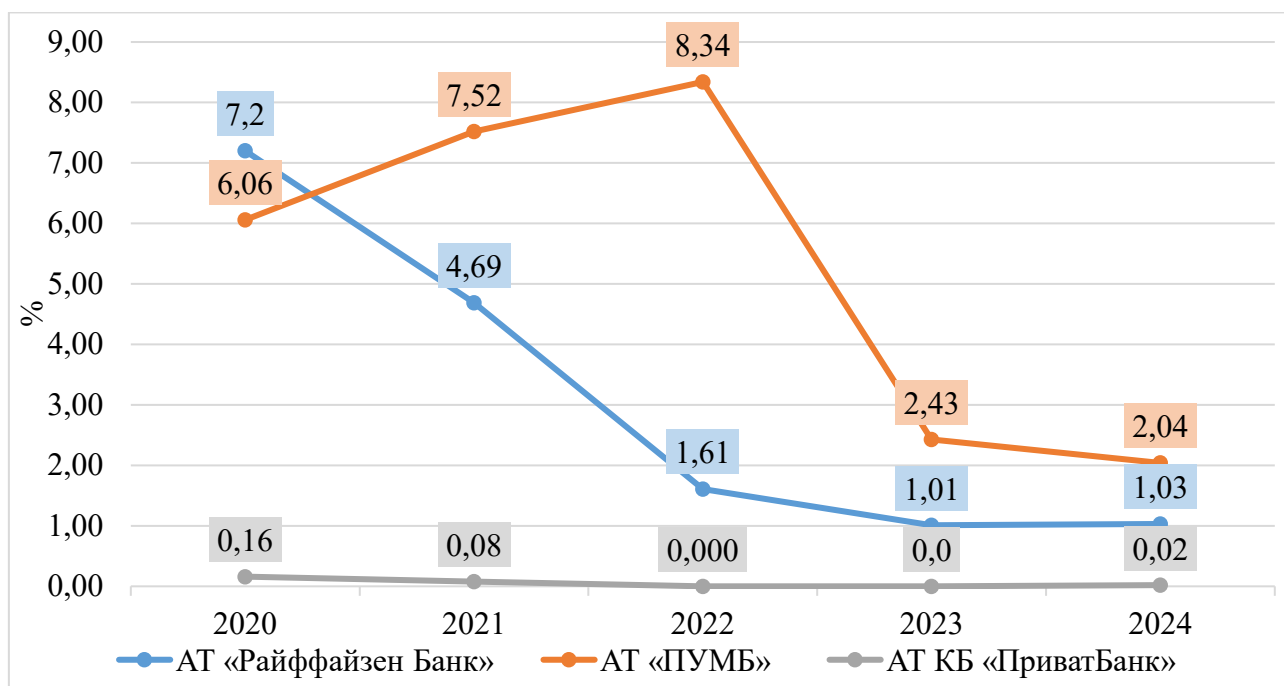

Рис. 2.9. Динаміка нормативу Н9 у АТ «Райффайзен Банк», АТ «ПУМБ» та АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [40].

Протягом 2020-2023 рр. у АТ «ПУМБ» спостерігається зростання показника Н9 з 6,06% до 8,34%. Підвищення нормативу в ці роки може бути пов'язано з активізацією співпраці з корпоративними групами, у структурі яких присутні пов'язані особи. Однак у 2023-2024 рр. банк продемонстрував відчутне зниження ризику, показник скоротився до 2,43% та до 2,04% відповідно. Це свідчить про переорієнтацію кредитної політики, посилення контролю та зменшення залежності від позичальників, пов'язаних з банком.

АТ «Райффайзен Банк» демонструє послідовне та суттєве зниження значення Н9 протягом 2020-2024 рр. з 7,2% до 1,03%. Така динаміка свідчить про системне обмеження банком операцій з пов'язаними особами, а також про посилення внутрішніх політик корпоративного управління та контролю ризиків. Значення нормативу у всі роки суттєво нижчі за граничні 20%, що підтверджує високу прозорість діяльності банку та мінімальний рівень конфлікту інтересів.

Узагальнюючи результати проведеної оцінки, слід зазначити, що якість кредитних портфелів досліджуваних банків формується під впливом поєднання структурних особливостей їх бізнес-моделей та шоків воєнного часу. АТ КБ «ПриватБанк» характеризується найбільш високим рівнем кредитного ризику, що зумовлено значною кількістю непрацюючих кредитів і підвищеними значеннями коефіцієнтів резервування та ризиковості, попри поступове покращення динаміки та повне покриття NPL резервами. АТ «ПУМБ» продемонстрував найшвидшу адаптацію до кризових умов: після різкого погіршення показників у 2022 році банк зміг істотно знизити частку проблемних кредитів, наростити обсяг працюючих активів і забезпечити надлишкове резервування, що свідчить про високу гнучкість ризик-менеджменту. АТ «Райффайзен Банк» протягом усього періоду зберігав найвищу якість кредитного портфеля, а зростання ризику у 2022 році носило тимчасовий характер і було компенсоване посиленням політики резервування та поступовим відновленням якості активів. Показники ліквідності (співвідношення кредитів до депозитів) засвідчили, що всі три банки в умовах воєнної економіки свідомо зміщують акцент у бік підвищення фінансової стійкості й накопичення ліквідних резервів, навіть ціною зниження потенційної прибутковості кредитних операцій.

У підсумку, досліджувані банки загалом демонструють здатність контролювати кредитні ризики та адаптувати кредитну політику до умов воєнного стану, однак потребують подальшого вдосконалення системи управління проблемними активами, щоб забезпечити стійке зниження частки непрацюючих кредитів і підвищення довгострокової фінансової стабільності.

2.3. Аналіз ефективності кредитної діяльності комерційних банків

Дохідність кредитної діяльності є ключовим індикатором ефективності функціонування комерційних банків, оскільки саме кредитні операції формують основну частку процентних доходів та визначають здатність банку генерувати прибуток на вкладений капітал. Оптимальне поєднання дохідності й ризику у

кредитному портфелі стає вирішальним чинником довгострокової стійкості банку, його інвестиційної привабливості та можливостей розширення операцій.

В умовах воєнного стану та підвищеної макроекономічної нестабільності питання дохідності кредитної діяльності набуває особливої актуальності. Тому аналіз показників дохідності кредитних операцій, структури процентних доходів та ефективності використання кредитних ресурсів дозволяє оцінити, наскільки успішно комерційні банки поєднують завдання прибутковості з необхідністю збереження фінансової стійкості в умовах зростаючих ризиків.

Питома вага процентних доходів від кредитної діяльності є одним із ключових показників ефективності кредитної політики банку, оскільки вона відображає яку частину загальних процентних надходжень формує саме кредитування. На рис. 2.10 подано динаміку процентних доходів та процентних доходів від кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр., що дозволяє оцінити не лише темпи зростання, а й трансформацію їх структури.

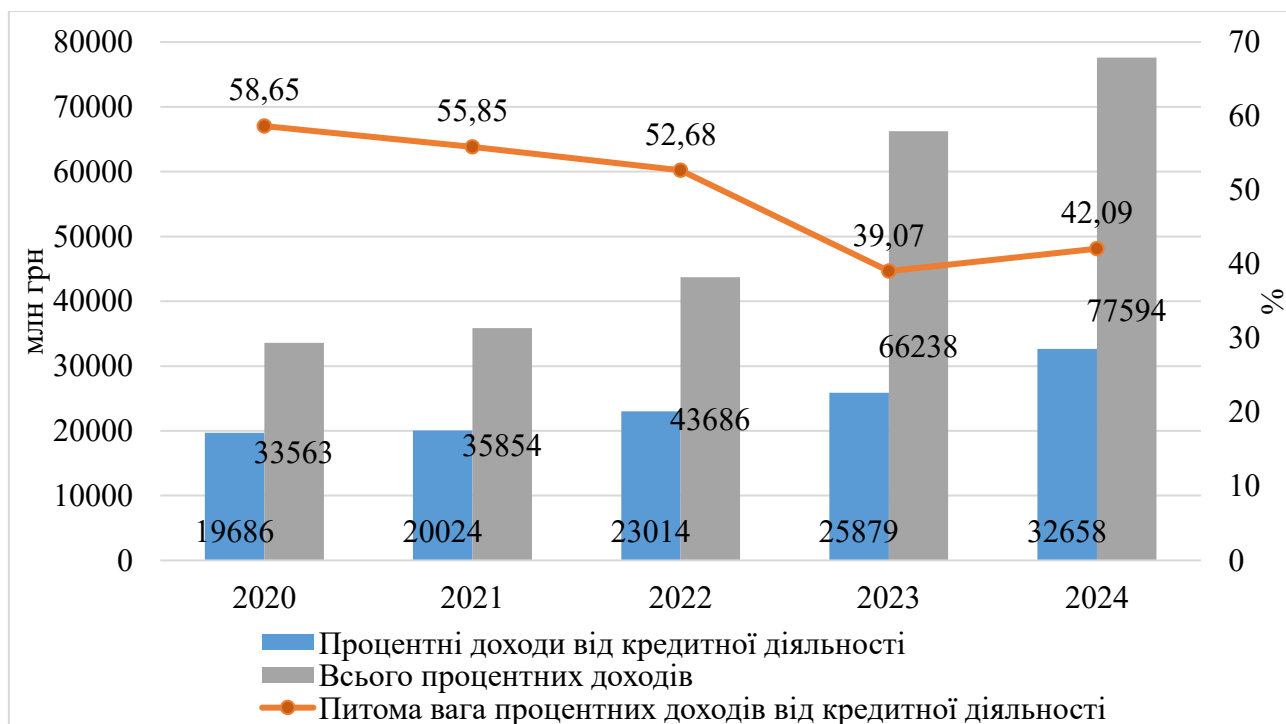

Рис. 2.10. Динаміка процентних доходів та питомої ваги доходів від кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [25; 26; 27; 28; 29].

Динаміка як абсолютних обсягів загальних процентних надходжень, так і доходів від кредитної діяльності демонструє стале зростання протягом досліджуваного періоду. Темпи зростання процентних доходів від кредитної діяльності були меншими ніж темпи зростання загальної суми процентних доходів. Відповідно протягом періоду змінилася питома вага процентних доходів від кредитної діяльності, та змінилася роль цієї категорії доходів банку.

Протягом 2020-2023 рр. спостерігалось стабільне зниження частки процентних доходів від кредитної діяльності і загальній структурі. Якщо у 2020 році кредитні доходи забезпечували 58,65% всіх процентних надходжень, то у 2023 році їхня частка різко просіла до 39,07%. У 2024 році показник лише частково відновився – до 42,09%, засвідчивши, що джерело формування процентних доходів банку за досліджуваний період істотно змінилося.

Зниження питомої ваги кредитних доходів відбулося на тлі значного розширення портфеля низькоризикових активів, зокрема державних цінних паперів, дохідність яких зростала у воєнний період. При цьому кредитна діяльність залишалася відносно стабільною, демонструючи поступове збільшення обсягів, однак не такими темпами, як зростали доходи від інших процентних інструментів. Особливо помітний структурний злам відбувся у 2023 році, коли на тлі різкого збільшення процентних доходів банку кредитні надходження зростали значно меншими темпами, що свідчить про стратегічний перехід банку до більш диверсифікованої моделі управління активами.

Відповідно до рис. 2.11 процентні доходи АТ «ПУМБ» стабільно зростали протягом 2020-2024 рр. Загальний обсяг процентних доходів зріс більш ніж вдвічі з 9,2 млрд грн до 23,2 млрд грн протягом періоду. Особливо стрімке зростання спостерігається у 2023-2024 рр., що свідчить про диверсифікацію процентних надходжень банку в умовах макроекономічної турбулентності та адаптації бізнес-моделі до воєнних умов. Проте важливо зазначити, що темпи збільшення загальних процентних доходів перевищували темпи зростання саме кредитних доходів, що вплинуло на зміну їх питомої ваги у структурі процентних доходів банку. Адже, обсяг процентних доходів від кредитної

діяльності зростав від приблизно 7,6 млрд грн на початку періоду до понад 12,4 млрд грн у 2024 році, крім того у 2023 році спостерігається незначне зниження цього показника.

Рис. 2.11. Динаміка процентних доходів та питомої ваги доходів від кредитної діяльності АТ «ПУМБ» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [30; 31; 32; 33; 34;].

Разом із тим, частка кредитних доходів у структурі загальних процентних доходів демонструє чітку тенденцію до зниження протягом 2020-2023 рр. Якщо у 2020-2021 рр. питома вага кредитних надходжень перевищувала 82%, то надалі вона суттєво зменшилася до 71,99% у 2022 році та приблизно до 52,62% у 2023-2024 рр. Це означає, що кредитна діяльність хоча й залишалась важливою складовою дохідності банку, однак поступово поступалася місцем іншим видам процентних операцій. Зниження ролі кредитної діяльності у формуванні процентних доходів відбулося на тлі стрімкого росту доходів за іншими фінансовими інструментами, зокрема портфелем цінних паперів та коштами, розміщеними в НБУ та інших банках. У період високих процентних ставок і суттєвого зростання дохідності державних облігацій банк зміг ефективно використати кон'юнктуру ринку, нарощуючи менш ризикові джерела

процентного прибутку. Певне зростання питомої ваги кредитних доходів було у 2024 році до 53,44%, що свідчить про стабілізацію кредитного ринку та поступове поживавлення попиту як з боку бізнесу, так і населення.

З рис. 2.12 динаміка процентних доходів від кредитної діяльності АТ «Райффайзен Банк» протягом 2020-2024 рр. була нестабільною: протягом 2020-2023 рр. спостерігалось зростання з 7,4 млрд грн до 9,4 млрд грн, а до 2024 року їх обсяг знову зменшився до 8,5 млрд грн.

Рис. 2.12. Динаміка процентних доходів та питомої ваги доходів від кредитної діяльності АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [35; 36; 37; 38; 39].

Така динаміка свідчить про чутливість кредитного портфеля банку до змін економічного середовища та перехід до більш обережної кредитної політики у 2023 та 2024 роках, що зумовило зменшення дохідності кредитних операцій. При цьому загальні процентні доходи банку суттєво зросли із 9,5 млрд грн у 2020 році до 21,1 млрд грн у 2024 році, що свідчить про розширення джерел процентної дохідності поза межами класичного кредитування.

Питома вага процентних доходів від кредитної діяльності, навпаки, демонструє сталу тенденцію до зниження. Якщо на початку досліджуваного

періоду вона становила 78,08%, то в подальші роки послідовно скорочувалася, опустившись до 40,32%. Це зміщення пропорцій пояснюється суттєвим зростанням процентних надходжень від інших фінансових інструментів, зокрема від портфеля цінних паперів, міжбанківських операцій, в той час як доходи від кредитної діяльності зростали меншими темпами, або взагалі зменшувалися.

Порівняльний аналіз процентних доходів АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» засвідчив, що структура процентних доходів банківського сектору України за 2020-2024 рр. зазнала суттєвих трансформацій. Кредитна діяльність поступово втрачає роль єдиного ядра процентної дохідності, поступаючись місцем альтернативним інструментам розміщення коштів. Така тенденція є адаптивною відповіддю на воєнні та макроекономічні ризики, дозволяючи банкам підвищувати прибутковість за зниженого рівня кредитного ризику. Попри це процентні доходи від кредитної діяльності зростали у АТ КБ «ПриватБанк», а у АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» незначно зменшувалися в окремі роки, що свідчить про продовження активної участі в кредитному ринку та поступове відновлення кредитної активності.

Показники дохідності є невід'ємною частиною аналізу кредитної діяльності банку, адже дають змогу комплексно оцінити ефективність кредитної діяльності банку, визначити зміни у прибутковості кредитного портфеля та її взаємозв'язок з активністю банку на ринку. Дані, наведені в таблиці 2.13 відображають динаміку ключових індикаторів дохідності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр. Рентабельність кредитного портфеля упродовж досліджуваного періоду характеризується поступовим зниженням від 34,37% у 2020 році до 31,90% у 2024 році. Спадна динаміка цього індикатора свідчить про певне зменшення прибутковості вкладених у кредитний портфель ресурсів, що є наслідком обережної кредитної політики банку, спрямованої на зменшення частки високо ризикових кредитів і перенесення акцентів на більш стабільні, але менш маржинальні сегменти кредитування.

Водночас динаміка чистої дохідності кредитів демонструє прямо протилежну тенденцію протягом 2020-2024 рр. цей показник виріс майже удвічі

з 37,71% до 65,33%, що свідчить про результативність процентної діяльності банку. Навіть за умов зниження рентабельності кредитного портфеля, банк продемонстрував здатність нарощувати чисту процентну дохідність через ефективне управління вартістю залучених ресурсів та оптимізацією структури активів у відповідь на зміну макроекономічного середовища.

Таблиця 2.13

Динаміка показників дохідності кредитної діяльності АТ КБ
«ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Рентабельність кредитного портфеля, %	34,37	32,50	33,77	32,33	31,90
Чиста дохідність кредитів, %	37,71	47,58	58,57	74,48	65,33
Рентабельність кредитних операцій, %	168,34	316,43	637,33	400,73	310,76
Дохідність кредитних операцій на одиницю активів, %	5,69	5,11	4,89	4,24	4,53

Джерело: складено автором за даними [25; 26; 27; 28; 29].

Значення показника рентабельності кредитних операцій коливалося від 168,34% у 2020 році до пікового значення 637,33% у 2022 році, після чого знизилися до 310,76% у 2024 році. Різке зростання рентабельності у 2022 році пояснюється одночасним збільшенням доходів від кредитних операцій та скороченням витрат на залучені ресурси, що було характерним для банків у період різкої перебудови ринку та перегляду процентних політик. Зниження показника у 2023-2024 рр. відображає нормалізацію ринкових умов, подорожчання ресурсів та корекцію процентних ставок, унаслідок чого різниця між доходами від кредитування та витратами на залучення ресурсів скоротилася.

Дохідність кредитних операцій на одиницю активів протягом 2020-2024 рр. загалом знижувалася – з 5,69% до 4,53%. Така тенденція є наслідком розширення активів банку за рахунок низькодохідних, але високоліквідних інструментів (зокрема ОВДП), які банк активно використовує у період воєнного стану для забезпечення ліквідності та виконання нормативних вимог. Крім того,

темпи зростання кредитних доходів були нижчими порівняно зі збільшенням загального обсягу активів, що знижує показник їхньої ефективної віддачі.

Показники дохідності кредитної діяльності АТ «ПУМБ» (табл. 2.14) демонструють реакцію банку на зміну макроекономічних умов, воєнні ризики та трансформацію попиту на кредитні продукти. Рентабельність кредитного портфеля протягом аналізованого періоду зберігалася на помірному рівні, коливаючись у межах 20-22%. У 2020-2023 рр. значення показника зростало, що свідчить про стабільну прибутковість портфеля та порівняно ефективну структуру кредитних ресурсів, незважаючи на макроекономічні виклики у ці періоди. Рівень рентабельності портфеля демонструє стабільність і відсутність різких коливань, що є позитивним індикатором якості кредитної політики банку.

Таблиця 2.14

Динаміка показників дохідності кредитної діяльності АТ «ПУМБ» за
2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Рентабельність кредитного портфеля, %	21,73	21,50	22,14	22,25	20,85
Чиста дохідність кредитів, %	19,43	20,36	20,97	25,81	24,63
Рентабельність кредитних операцій, %	325,63	380,26	228,18	135,66	145,59
Дохідність кредитних операцій на одиницю активів, %	11,71	10,83	9,90	8,04	7,30

Джерело: складено автором за даними [30; 31; 32; 33; 34;].

Чиста дохідність кредитів демонструє поступове зростання у 2020-2022 рр. від 19,43% до 20,97%, що свідчить про підвищення маржинальності кредитних операцій, оптимізацію процентних ставок та ефективне управління вартістю залучених ресурсів. Проте найпомітніший стрибок зафіксований у 2023 році, коли дохідність зросла до 25,81%. Це є прямим наслідком підвищення процентних ставок на ринку та здатності банку монетизувати ризик у період високої турбулентності. У 2024 році показник дещо знизився до 24,63%, однак залишився на високому рівні, підтверджуючи збереження привабливості кредитних операцій для банку.

Рентабельність кредитних операцій, яка порівнює доходи від надання кредитів із витратами на залучення ресурсів, продемонструвала найсуттєвіші коливання. У 2020-2021 рр. значення зросло з 325,63% до 380,26%, що означає підвищення ефективності кредитних операцій за рахунок стабільної процентної маржі та збалансованої ресурсної бази. У 2022 році показник знизився до 228,18%, відображаючи збільшення вартості залучених ресурсів, підвищення обсягів резервування та загальним ускладненням кредитних умов в умовах повномасштабної війни.. У 2023-2024 рр. рентабельність знову зросла до 156,66% та 145,59% відповідно, але залишилася нижчою за докризові рівні, банк утримує достатній рівень прибутковості кредитних операцій, хоча вплив воєнних ризиків продовжує стримувати відновлення операційної ефективності.

Дохідність кредитних операцій на одиницю активів, яка відображає результативність використання активів у процесі кредитування, поступово знижувалася з 11,71% у 2020 році до 7,30% у 2024 році. Це свідчить про зниження ролі кредитного бізнесу в загальній структурі активів банку, а також про швидше зростання активів порівняно з доходами від кредитування. Така тенденція характерна для банків, що активно розширюють портфель менш ризикових інструментів, щоб знизити ризики та підвищити загальну стабільність фінансової моделі.

Дані таблиці 2.15 засвідчують, що дохідність кредитної діяльності АТ «Райффайзен Банк» у 2020-2024 рр. характеризувалася помірною волатильністю та відображала як зміни ринкової кон'юнктури, так і адаптаційні заходи банку в умовах економічної нестабільності. Показник рентабельності кредитного портфеля демонструє не стабільну динаміку протягом досліджуваних років. У 2020 році його значення становило 15,94%, у 2021 році зменшилося до 13,09%, що свідчить про зниження ефективності кредитної діяльності. У 2022-2024 рр. відбулося зростання показника та у 2024 році він становив 15,21%. Незважаючи на зовнішні шоки, банк зберіг стабільність цього показника, що свідчить про зважене управління обсягами кредитування, стабільну маржинальність та ефективне підтримання якості портфеля.

Таблиця 2.15

Динаміка показників дохідності кредитної діяльності АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Рентабельність кредитного портфеля, %	15,94	13,09	14,40	15,83	15,21
Чиста дохідність кредитів, %	15,61	14,33	19,66	29,73	30,02
Рентабельність кредитних операцій, %	340,73	428,76	389,90	220,38	222,89
Дохідність кредитних операцій на одиницю активів, %	7,81	6,40	6,41	5,09	4,17

Джерело: складено автором за даними [35; 36; 37; 38; 39].

Динаміка чистої дохідності кредитів, яка показує реальну прибутковість кредитних операцій з урахуванням процентних витрат, демонструє значно різкіші коливання. У 2020-2021 рр. показник знижується з 15,61% до 14,33%, проте вже з 2022 році демонструє тенденцію до зростання, та у 2024 році досягає найвищого значення 30,02%. Значне зростання після 2022 року пояснюється структурними зрушеннями: банк скорочує обсяг низькодохідних кредитів і нарощує долю високомаржинальних продуктів. Попри складну економічну ситуацію, банк зумів різко наростити ефективність процентної політики, підвищивши віддачу на кожну гривню кредитного портфеля.

Показник рентабельності кредитних операцій демонструє найвищу волатильність. Найвищим значення показника було у 2021 році 428,76% відповідно, що відображає низьку вартість ресурсної бази та значний розрив між доходністю кредитів і витратами на їх фінансування. У 2022 році показник дещо знизився до 389,90%, а у 2023 році скоротився до 220,38% через підвищення процентних ставок за депозитами та загальне подорожчання ресурсів у воєнний період. У 2024 році значення дещо стабілізувалося на рівні 222,89%, що свідчить про часткове відновлення маржинальності кредитних операцій завдяки коригуванню цінових умов та оптимізації структури фінансування. Таким чином, кредитні операції залишаються прибутковими, але їх рентабельність суттєво знижується на тлі зростання собівартості ресурсів.

Дохідність кредитних операцій на одиницю активів має чітку спадну тенденцію від 7,81% у 2020 р. до 4,17% у 2024 р. Це свідчить про зниження ефективності використання активів у кредитному процесі, що може бути пов'язано зі збільшенням менш ризикових і більш ліквідних інструментів у структурі балансу, характерним для банків у період підвищеної невизначеності. Зниження дохідності кредитних операцій на одиницю активів свідчить про зменшення ролі кредитування в загальній структурі активів та переорієнтацію банку на диверсифіковане управління портфелем.

Порівняння динаміки показників дохідності кредитних операцій АТ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» і АТ «Райффайзен Банк» дозволяє зробити висновок, що ефективність кредитної діяльності у 2020-2024 рр. значною мірою визначалася поєднанням двох ключових факторів: зміною структури кредитних портфелів та вартістю залучених ресурсів, яка істотно зросла в умовах воєнної економіки та високої інфляції. АТ «ПриватБанк» залишається лідером за рівнем генерування кредитних доходів і здатністю масштабувати маржу, хоча за рахунок високої волатильності показників та залежності від макроекономічних змін. АТ «ПУМБ» вирізняється стабільністю і передбачуваністю кредитної прибутковості, демонструючи зважений баланс між дохідністю та ризиком. АТ «Райффайзен Банк», у свою чергу, дотримується найбільш консервативної моделі, забезпечуючи помірну, але стабільну дохідність на тлі високих стандартів ризик-менеджменту і диверсифікації активів.

Для комплексного розуміння ефективності кредитної діяльності банків доцільно проаналізувати загальні фінансові результати, які відображають вплив кредитних операцій на формування прибутковості установи в цілому. Це дасть змогу оцінити, наскільки ефективно кредитна діяльність трансформується у зростання доходів і прибутковості в умовах нестабільного ринкового середовища.

Показники фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр. свідчать про стійке зростання операційної ефективності та здатність установи адаптуватися до змін макроекономічних і регуляторних умов (таблиця 2.16).

Чистий процентний дохід банку зріс майже утричі за аналізований період. Найвищі темпи приросту спостерігалися у 2023 році, коли показник збільшився майже на 50%. Це різке прискорення є результатом зростання обсягу кредитних операцій та процентних ставок за іншими типами активів. У 2024 році темп зростання сповільнився, однак залишився додатним, що свідчить про стабільність основного джерела фінансового результату.

Таблиця 2.16

Динаміка основних показників фінансових результатів АТ КБ
«ПриватБанк» за 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий процентний дохід, млн грн	21602	29317	39918	59622	66888
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	35,71	36,16	49,36	12,19
Чистий комісійний дохід, млн грн	18761	23217	20440	24439	27768
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	23,75	-11,96	19,56	13,62
Прибуток (збиток) до оподаткування, млн грн	24296	35067	34672	72766	81004
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	44,33	-1,13	109,87	11,32
Прибуток (збиток), млн грн	24302	35050	30198	37765	40141
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	44,23	-13,84	25,06	6,29
Інший сукупний дохід (збиток), млн грн	-1549	-1818	-10984	13450	4369
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	17,37	504,18	-222,45	-68
Загальна сума сукупного доходу (збитку), млн грн	22753	33232	19214	51215	44510
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	46,06	-42,18	166,55	-13,09

Джерело: складено автором за даними [25; 26; 27; 28; 29].

Після значного приросту у 2021 році банк зіткнувся зі скороченням чистого комісійного доходу у 2022 році, що може бути наслідком падіння обсягу активності клієнтів, тимчасового зниження операційної активності бізнесу та зміни структури розрахунково-касових операцій у перший рік повномасштабної війни. У наступні два роки комісійні доходи повернулися до зростання, демонструючи поступове відновлення обсягу та ефективності сервісів банку.

Фінансові результати за показниками прибутку до оподаткування та чистого прибутку свідчать про стійке нарощення прибутковості банку попри наявність окремих коливань. Після помірного зниження прибутку у 2022 році,

зумовленого підвищенням витрат на формування резервів та зростанням кредитного ризику, у 2023 році банк продемонстрував різке зростання прибутку більш ніж удвічі. Це демонструє ефект адаптації бізнес-моделі до умов воєнної економіки, перегляд ризикової політики, збільшення маржинальних операцій та покращення якості кредитного портфеля.

Банк мав інший сукупний збиток протягом 2020-2022 рр., при цьому у 2022 році збиток перевищував показники попередніх років у декілька разів. Це пов'язано з переоцінкою цінних паперів, зміною вартості інструментів хеджування або переоцінкою валютних позицій, що є типовим для кризових періодів. Протягом 2023-2024 рр. показник суттєво покращився, повернувшись у позитивну площину.

Динаміка загальної суми сукупного доходу показує, що банк був прибутковий протягом досліджуваного періоду. Падіння у 2022 році є типовим для банківського сектору в умовах різкого погіршення економічної ситуації, підвищення витрат на резервування та зростання кредитного ризику. Стрімке відновлення сукупного доходу у 2023 році відображає адаптацію банку до нових умов, перегляд процентної політики та відновлення частини операцій, а також позитивний результат переоцінки фінансових інструментів. Подібна динаміка відображає як чутливість банку до шоків зовнішнього середовища, так і здатність швидко відновлюватися завдяки збалансованому підходу до управління активами, диверсифікації джерел доходів та коригуванню ризикової політики.

Відповідно до таблиці 2.17 Основним джерелом доходів АТ «ПУМБ» протягом 2020-2024 рр. залишаються процентні надходження, які демонструють стабільне зростання. За п'ятирічний період чистий процентний дохід збільшився більш ніж удвічі, а найвищий темп приросту зафіксовано у 2021 році. Розширення кредитної активності та збільшення дохідності інших процентних інструментів зумовили також підвищення маржинальності активних операцій у 2023-2024 рр. Стійке нарощення процентного доходу навіть в умовах зростання вартості пасивів свідчить про ефективність кредитної політики й оптимальну структуру процентних активів банку.

Таблиця 2.17

Динаміка основних показників фінансових результатів АТ «ПУМБ» за
2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий процентний дохід, млн грн	6847	9231	10154	12365	14650
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	34,82	10,01	21,77	18,48
Чистий комісійний дохід, млн грн	5733	2047	2021	2144	2161
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	-64,30	-1,24	6,08	0,79
Прибуток (збиток) до оподаткування, млн грн	3165	5111	-485	8237	8133
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	61,48	-109,50	-1797,26	-1,27
Прибуток (збиток), млн грн	2608	4188	-398	3955	3942
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	60,56	-109,50	-1094,53	-0,33
Інший сукупний дохід (збиток), млн грн	9	-6	-467	1738	860
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	-172,97	7358,32	-471,99	-50
Загальна сума сукупного доходу (збитку), млн грн	2617	4181	-865	5693	4803
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	59,80	-120,69	-758,26	-15,64

Джерело: складено автором за даними [30; 31; 32; 33; 34;].

Чистий комісійний дохід демонструє різке падіння у 2021 році на 64,30% та у 2022 році ще на 1,24%. Це свідчить про різке скорочення клієнтської активності в умовах змін бізнес-процесів, реструктуризації ринку послуг та змін у тарифній політиці банку. Водночас у 2023-2024 рр. спостерігається незначне, але стабільне зростання цього джерела доходів, що є наслідком активізації електронних сервісів.

Прибуток до оподаткування та чистий прибуток, демонструють, що після високого зростання у 2021 році банк у 2022 році зазнав збитковості, внаслідок переоцінки кредитних ризиків, формування підвищених резервів та падіння активності. Масштабне падіння на 109,5% свідчить про системний вплив зовнішніх шоків на операційний результат банку. Однак уже в 2023 році відбувається стрімке відновлення: прибуток до оподаткування та чистий прибуток збільшилися у декілька разів, що пояснюється зростанням процентних доходів, частковим поверненням клієнтської активності та нормалізацією

резервної політики. Проте у 2024 році ці статті сукупного доходу дещо зменшилися.

Частка іншого сукупного доходу є, незначною, але його коливання також мають вплив на загальний фінансовий результат. У 2021-2022 рр. ця стаття була збитковою, найбільший збиток був у 2022 році. Натомість у 2023 році спостерігається суттєве зростання цього показника у декілька разів. У наступному періоді цей показник хоч і залишався додатним, проте зменшився у двічі в порівнянні з попереднім періодом.

Загальна сума сукупного доходу ПУМБ характеризується сильними коливаннями, відображаючи чутливість банку до зовнішніх чинників. У 2021 році сума зросла майже вдвічі, що відображає відновлення операційної активності після пандемічних обмежень. У 2022 році банк зафіксував різке падіння сукупного доходу до -865 млн грн, діяльність банку була збитковою, що є прямим наслідком повномасштабної війни, зростання відрахувань у резерви та суттєвого погіршення якості активів. У 2023-2024 рр. показник показав істотне відновлення свідчить про адаптацію банку до нових умов, перегляд кредитної політики, активізацію роботи з проблемними активами та зростання доходів від операцій з державними цінними паперами.

Як відображено у таблиці 2.18 фінансові результати АТ «Райффайзен Банк» упродовж 2020-2024 рр. характеризуються переважно позитивною динамікою основних доходних статей, попри істотні коливання окремих складових сукупного доходу.

Основним джерелом формування прибутку традиційно виступає чистий процентний дохід, який протягом 2020-2024 рр. зріс більш ніж удвічі. Особливо інтенсивне зростання спостерігалось у 2022 та 2023 роках, коли збільшення доходності кредитного портфеля та зростання обсягів високомаржинальних операцій сприяли приросту процентних надходжень на 56,27% та на 31,28% відповідно. Водночас у 2024 році темп зростання практично зупинився. Стабільне нарощення процентних доходів, незважаючи на підвищення вартості

ресурсів, свідчить про конкурентоспроможність банку та ефективне управління його процентними ризиками.

Таблиця 2.18

Динаміка основних показників фінансових результатів АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий процентний дохід, млн грн	7265	8195	12807	16812	16978
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	12,80	56,27	31,28	0,98
Чистий комісійний дохід, млн грн	2604	2671	2155	2295	2083
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	2,57	-19,35	6,50	-9,21
Прибуток (збиток) до оподаткування, млн грн	4994	5947	2014	9736	9196
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	19,09	-66,13	383,32	-5,55
Прибуток (збиток), млн грн	4075	4873	1573	4781	4276
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	19,60	-67,73	204,00	-10,56
Інший сукупний дохід (збиток), млн грн	76	-148	-97	-1	1877
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	-295,76	-34,80	-98,94	-183270
Загальна сума сукупного доходу (збитку), млн грн	4150	4725	1476	4780	6154
<i>приріст до попереднього року, %</i>	-	13,85	-68,76	223,81	28,74

Джерело: складено автором за даними [35; 36; 37; 38; 39].

Чистий комісійний дохід демонструє іншу динаміку: після помірного зростання у 2021 році банк зіткнувся зі скороченням цього джерела доходу в 2022 році, що зумовлено зменшенням активності клієнтів, переглядом тарифів та впливом обмежень на платіжний ринок. У наступні роки участь комісій в загальних доходах залишається нестабільною: незначне зростання у 2023 році змінилося повторним спадом у 2024 році. Це свідчить про високу чутливість комісійного сегмента до поведінки клієнтів та економічної активності, а також про орієнтацію банку на процентну модель доходності, характерну для класичних універсальних банків.

У 2022 році банк зазнав істотного падіння прибутку до оподаткування та чистого прибутку, що безпосередньо пов'язано з різким збільшенням резервів під кредитні ризики, волатильністю валютного ринку та переоцінкою портфеля

фінансових інструментів. Але вже у 2023 році прибуток до оподаткування зріс у понад чотири рази, а чистий прибуток у три, що свідчить про ефективне відновлення операційної діяльності, посилення якісного складника кредитного портфеля та зниження потреби у формуванні значних резервів. У 2024 році прибуток дещо знизився, проте зберігся на високому рівні, що підтверджує стабільність фінансових результатів банку.

Найбільш волатильним компонентом фінансового результату є інший сукупний дохід, динаміка якого демонструє різкі негативні й позитивні коливання. Особливо помітним стало зростання цього показника у 2024 році, що дало змогу істотно підвищити загальну суму сукупного доходу. Водночас попередні роки характеризувалися збитками, що засвідчує залежність банку від ринкової кон'юнктури та високу чутливість зовнішніх шоків.

Загальна сума сукупного доходу демонструє хвилеподібну динаміку. У 2021 році спостерігається незначне зростання, однак у 2022 році загальний дохід різко скоротився 68,76%, що є наслідком безпосереднього впливу повномасштабного вторгнення, зростання витрат на резерви під кредитні ризики та загального погіршення ділової активності клієнтів. Уже у 2023 році загальний сукупний дохід збільшився більш ніж утричі, що відображає адаптацію банку до нових умов, оптимізацію операційних процесів і зменшення негативного впливу кризових чинників. У 2024 році тенденція зростання зберігається, підтверджуючи посилення фінансової стійкості, підвищення ефективності операцій та поступове відновлення якісної дохідності діяльності банку.

Комплексний аналіз фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» у 2020-2024 рр. засвідчив, що початок повномасштабного вторгнення значно вплинув на їх фінансовий результат у 2022 році. Однак протягом наступних періодів банки змогли адаптуватися до економічних шоків та зберегли ефективність діяльності. При цьому АТ КБ «ПриватБанк» демонструє найвищу фінансову результативність і найбільший масштаб операцій, АТ «Райффайзен Банк» – найстабільнішу та найзбалансованішу модель розвитку, тоді як АТ «ПУМБ» характеризується

високою чутливістю до зовнішніх факторів, але здатністю до швидкої адаптації та нарощення доходів після кризових періодів.

Загалом аналіз ефективності кредитних операцій результатів АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» протягом 2020-2024 рр. засвідчив, що в умовах воєнного стану та посилення макроекономічної невизначеності українські комерційні банки вимушено трансформували свою кредитну модель: частка процентних доходів від кредитування у загальній структурі доходів зменшується, натомість посилюється роль операцій з державними цінними паперами та іншими низькоризиковими інструментами. Водночас кредитна діяльність зберігає статус стратегічного напрямку формування прибутку та ключового чинника конкурентоспроможності банків. Подальше зростання її ефективності безпосередньо залежатиме від здатності банків оптимізувати структуру кредитних портфелів, посилити системи управління кредитними ризиками й ширше використовувати сучасні технології та аналітичні інструменти, що й обумовлює логіку переходу до третього розділу, присвяченого удосконаленню організаційно-методичного забезпечення кредитної діяльності та мінімізації кредитних ризиків.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ПУМБ», АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК»

3.1. Мінімізація кредитних ризиків і підвищення якості кредитного портфеля

Мінімізація кредитних ризиків та формування високоякісного кредитного портфеля є ключовими напрямками стратегічного управління банківською діяльністю, оскільки саме кредитний ризик є домінуючим у структурі банківських ризиків та визначає рівень фінансової стійкості установи. Ефективні стратегії управління ризиками мають забезпечувати збалансованість між розвитком кредитних операцій і збереженням надійності банку, що є особливо актуальним у сучасних умовах, коли банківська система України працює під впливом макроекономічної нестабільності, зростання кількості непрацюючих кредитів, зміни структури попиту на кредити та постійного посилення регуляторних вимог.

Кредитний ризик визначають як ймовірність повної або часткової втрати вартості активів банку в результаті нездатності контрагентів (позичальників) виконувати свої зобов'язання або недоотримання доходу на вкладений капітал унаслідок впливу різноманітних чинників [41, с. 7]. Водночас якість кредитного портфеля банку означає формування такої його структури, яка забезпечувала б належний рівень його ліквідності та максимальний рівень дохідності банківської установи за мінімального рівня кредитного ризику [42, с. 111]. Таким чином, ці два поняття органічно пов'язані: кредитний ризик є мірою якості портфеля, тоді як якість портфеля індикатором ефективності управління ризиком.

Аналіз кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» виявив, що показники ризиковості та якості кредитного портфеля цих установ різко погіршилися під впливом економічних шоків 2022 року, що демонструє чутливість банків до ринкових умов. Саме тому, стратегії

мінімізації кредитних ризиків мають ґрунтуватися на поєднанні превентивних, аналітичних та оперативних заходів, що дозволяють банку не лише зменшити ймовірність виникнення проблемних кредитів, а й сформувати якісний портфель, стійкий до зовнішніх шоків. Такі заходи поділяють на дві категорії: зовнішні та внутрішні (рис.3.1). Внутрішні методи формуються на рівні внутрішньої політики банку та базуються на управлінських рішеннях, регламентах, процедурах контролю й оцінювання позичальників. Зовнішні методи передбачають залучення третьої сторони або матеріальних гарантій для зниження потенційних втрат за кредитними операціями.

Рис. 3.1. Методи мінімізації кредитних ризиків комерційного банку

Джерело: складено автором на основі даних [43].

Одним із ключових зовнішніх інструментів є страхування кредитних ризиків, що дозволяє перенести частину потенційних збитків на страхову компанію. Страхування посилює кредитну безпеку банку, особливо за операціями з високим рівнем ризику або у випадках кредитування юридичних осіб, діяльність яких є циклічною або нестабільною. Метод хеджування, що використовується для зменшення валютних, процентних та ринкових ризиків, які супроводжують кредитну діяльність. Банки можуть застосовувати похідні фінансові інструменти, ф'ючерсні або форвардні контракти, що дозволяють зафіксувати вартість ресурсів або убезпечитися від коливань ринкових

параметрів. Хеджування є важливим у випадках довгострокового кредитування, коли зміни макроекономічної кон'юнктури можуть суттєво вплинути на результативність кредитних операцій. Традиційним, але одним із найефективніших методів мінімізації ризику є застава, що передбачає надання банку майнових прав або активів як забезпечення виконання кредитних зобов'язань. У разі дефолту позичальника банк отримує право на реалізацію заставного майна, що значно зменшує фінансові збитки. Порука і гарантія передбачають додаткову відповідальність третьої особи (фізичної або юридичної) за виконання зобов'язань позичальника. Такі інструменти підвищують ймовірність повного повернення кредитних коштів, оскільки банк отримує альтернативне джерело погашення боргу, яке може бути залучене у разі порушення позичальником своїх зобов'язань.

Методи мінімізації кредитних ризиків, що належать до групи зовнішніх є ефективними методами попередження та використовуються у кредитній діяльності досліджуваних банків. Однак є потенціал для використання цих інструментів на більш системному й комплексному рівні, що дало б змогу суттєво посилити рівень кредитної безпеки в умовах високої економічної турбулентності, зокрема через

1. розширення практики страхування кредитних ризиків шляхом співпраці з міжнародними страховими та гарантійними інституціями;
2. впровадження більш складних інструментів хеджування, зокрема похідних фінансових інструментів зі змінними параметрами, які дозволяють гнучко реагувати на коливання процентних ставок та валютних курсів;
3. удосконалення інституту застави шляхом розвитку механізмів електронної оцінки та моніторингу вартості забезпечення, застосування автоматизованих систем контролю за станом заставлених активів, що зменшує ризик знецінення застави;
4. запровадження цифрових інструментів верифікації поручителів і гарантів, аналіз їх фінансової поведінки на основі відкритих даних та скорингових

моделей, що дозволить підвищити надійність поруки та гарантій як способів мінімізації ризику.

Найпростішим, але водночас і найважливішим внутрішнім інструментом є диверсифікація кредитних вкладень, що ґрунтується на принципі розподілу кредитних ресурсів між різними галузями, регіонами, групами клієнтів та видами кредитних продуктів та іншими ознаками. Рівень концентрації кредитних ризиків є одним із ключових факторів, який визначає якість кредитного портфеля та його стійкість до зовнішніх шоків. Тому диверсифікація розглядається не лише як метод зниження ризику, але й як механізм формування оптимального кредитного портфеля, здатного забезпечувати баланс між прибутковістю, ризиковістю та ліквідністю. Оптимально диверсифікований портфель мінімізує ймовірність виникнення системних збитків навіть у випадку дефолту окремих позичальників або цілих секторів економіки, оскільки ризики розподілені між різними джерелами кредитного доходу. З цієї позиції диверсифікація відіграє роль внутрішнього стабілізатора: вона підтримує високу якість кредитного портфеля, зменшує частку потенційно проблемних активів та забезпечує рівномірність грошових потоків у довгостроковій перспективі.

В сучасних умовах воєнного стану для АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» особливо актуальним стає диверсифікація кредитних ресурсів за регіонами, оскільки окремі регіони демонструють суттєво різний рівень економічної стабільності та кредитоспроможності. Перерозподіл кредитних ресурсів із високоризикових територій до регіонів зі стабільнішою бізнес-активністю сприятиме зниженню концентраційного ризику та посиленню прогнозованості кредитних потоків. Крім того, доцільним є поглиблення галузевої диверсифікації, що передбачає перехід від традиційного розподілу кредитів за секторами до більш детальної сегментації всередині галузей із урахуванням ризиковості окремих підсегментів (наприклад, поділ промисловості на низько-, середньо- і високотехнологічні напрями). Це дозволить більш точно оцінювати ризиковість кредитних вкладень та уникати надмірної концентрації у циклічних або вразливих до зовнішніх шоків секторах.

Встановлення кредитних лімітів формує систему кількісних обмежень щодо максимального рівня кредитної заборгованості одного позичальника, групи пов'язаних осіб або сегмента портфеля. Ліміти виступають базовим механізмом контролю концентраційного ризику, оскільки запобігають надмірній залежності банку від окремих контрагентів або ризикових напрямів кредитування. У внутрішній політиці АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» кредитні ліміти визначаються відповідно до структурних характеристик портфеля, галузевої стратегії та результатів внутрішньої оцінки кредитоспроможності позичальників.

Водночас встановлення лімітів є не лише внутрішнім управлінським інструментом, а й елементом нормативно-правового регулювання. Зокрема встановленні Національним банком України нормативи Н7, Н8, Н9 прямо спрямовані на обмеження концентрації кредитного ризику. Лімітне регулювання розглядається як інструмент превентивного управління ризиком, що дозволяє усунути структурні дисбаланси ще до їхнього критичного прояву.

Важливим внутрішнім інструментом є також формування резервів під кредитні операції, що забезпечує створення фінансового буфера для покриття можливих збитків. Резерви виконують функцію захисту від очікуваних кредитних втрат і є обов'язковими з позиції нормативних вимог НБУ. Створення резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями надає комерційним банкам можливість компенсувати неповернені кредити за рахунок коштів, що акумулюються відповідно до встановлених вимог [44]. Як показало дослідження для АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» резервування відіграє важливу роль у підтриманні фінансової стійкості та є невід'ємним елементом системи внутрішнього контролю. Однак потенціал до вдосконалення існує, зокрема банкам доцільно посилювати стрес-тестування портфеля, впроваджувати більш точні моделі оцінки очікуваних кредитних збитків, удосконалювати процедури раннього попередження про погіршення стану позичальників.

Оцінка кредитоспроможності позичальника передбачає ґрунтовний аналіз фінансового стану, кредитної історії, грошових потоків, ринкової позиції та здатності позичальника генерувати достатні доходи для обслуговування боргу, що дає змогу збалансувати прибутковість і ризиковість кредитної операції та сформуванати адекватну процентну ставку. У результаті проведення всебічної оцінки банк отримує можливість не лише визначити рівень кредитного ризику, але й встановити економічно обґрунтовану процентну ставку, обрати оптимальний механізм забезпечення, розрахувати розмір кредиту та умови його погашення. Саме якісна попередня оцінка значною мірою визначає довгострокову платоспроможність клієнтів і мінімізує ймовірність накопичення проблемних активів.

У сучасній практиці ризик-менеджменту особливо важливого значення набуває постійний моніторинг фінансових показників та своєчасне виявлення ознак погіршення кредитної якості. Це передбачає регулярний аналіз динаміки доходів і витрат позичальника, стану застави, своєчасності платежів, зміни ринкових умов та поведінкових факторів ризику. Своєчасне виявлення ранніх ознак проблемності дає змогу банку оперативно втрутитися, ініціювати реструктуризацію, перегляд умов кредиту чи вимагати додаткове забезпечення. У цьому аспекті також важливим є якісна робота з вже наявною проблемною заборгованістю, яка спрямована на зменшення їх частки у кредитному портфелі. Це може проявлятися через реструктуризацію кредитів, продаж портфельних NPL колекторам або спеціалізованим компаніям, часткове або повне списання безнадійних активів.

Важливим елементом сучасної системи управління кредитним портфелем є моделювання кредитних ризиків і проведення стрес-тестування, які дозволяють оцінити потенційні втрати за різних сценаріїв розвитку економічної ситуації та забезпечити проактивне управління якістю кредитного портфеля. Моделювання кредитного ризику ґрунтується на використанні статистичних, економетричних і поведінкових моделей, які дозволяють кількісно визначати ймовірність дефолту позичальника, очікувані збитки та потенційне навантаження на капітал

банку. Завдяки цьому банк може гнучко коригувати кредитну політику, оптимізувати цінові параметри кредитів, визначати вимоги до забезпечення та підвищувати якість процесу оцінки кредитоспроможності клієнтів.

Отже, мінімізація кредитних ризиків і формування високоякісного кредитного портфеля є фундаментальними умовами забезпечення фінансової стійкості банківської установи, особливо в умовах підвищеної макроекономічної турбулентності та воєнних ризиків. Проведений аналіз свідчить, що ефективно управління кредитним ризиком потребує системного поєднання зовнішніх і внутрішніх інструментів, спрямованих на зменшення ймовірності дефолту позичальників, обмеження концентраційних ризиків та забезпечення належного рівня захищеності банку від потенційних збитків. Сучасні умови потребують інтеграції цифрових технологій, аналітичних моделей та адаптивних управлінських рішень, що дозволяють банкам формувати стійкі кредитні портфелі, здатні забезпечувати як фінансову стабільність, так і розвиток кредитної діяльності у високоризиковому середовищі.

3.2. Використання сучасних технологій у кредитній діяльності банків

Сучасний етап розвитку банківської системи характеризується стрімкою цифровою трансформацією, яка докорінно змінює підходи до організації кредитної діяльності та управління кредитними ризиками. Сучасні технології впливають на всі етапи кредитного процесу від залучення клієнтів і оцінювання кредитоспроможності до супроводу кредитів, управління ризиками та моніторингу портфеля. Інноваційні рішення дозволяють банкам зменшувати операційні витрати, прискорювати ухвалення рішень, покращувати якість кредитних продуктів та забезпечувати вищий рівень захисту від кредитних ризиків.

Цифрові технології відкривають широкі можливості для інновацій на кредитному ринку, зокрема в частині:

- швидкого доступу до кредитів, коли онлайн-платформи та мобільні додатки дозволяють клієнтам звертатися за кредитами безпосередньо зі своїх пристроїв, що значно прискорює процес отримання;
- автоматизованого аналізу кредитоспроможності з використанням алгоритмів машинного навчання та штучного інтелекту, отже, можна швидше та ефективніше аналізувати кредитний ризик і ухвалювати рішення щодо надання кредиту;
- персоналізації пропозицій, адже аналіз даних дозволяє банкам та фінансовим компаніям створювати персоналізовані пропозиції кредитів, які відповідають конкретним потребам і можливостям клієнта;
- використання блокчейну для кредитування, коли дана технологія може застосовуватися для підтримки систем миттєвих платежів, що дасть змогу зменшити час, необхідний для обробки кредитних транзакцій;
- фінтех-платформ та P2P кредитування, оскільки саме цифрові технології сприяють розвитку фінтех-платформ та систем P2P кредитування, які забезпечують нові можливості для отримання кредитів за допомогою децентралізованих та інноваційних моделей;
- аналітики даних для моніторингу ризиків, адже великі дані та аналітика дозволяють банкам та фінансовим установам краще оцінювати ризики кредитування та ефективніше керувати ними, що сприяє зменшенню кількості неплатоспроможних клієнтів [45].

Цифровізація кредитного процесу насамперед виявляється у переході до онлайн-кредитування, що передбачає отримання позик без відвідування банківського відділення. Використання дистанційних каналів: мобільних додатків, веб-платформ, чат-ботів дозволило істотно скоротити час розгляду заявки та підвищити доступність кредитних продуктів. В Україні цей тренд особливо посилюється після 2020 року та в період воєнного стану, коли банки були змушені мінімізувати фізичну взаємодію з клієнтами та забезпечити безперервність кредитування. Онлайн-кредитування стало основою для розвитку моделей цифрового кредитування, яке передбачає повністю автоматизований

процес подання заявки, оцінювання кредитного ризику та ухвалення рішення на основі алгоритмів аналізу даних, що дало можливість скоротити тривалість ухвалення рішення з декількох днів до кількох хвилин.

Досліджувані банки мають свої застосунки, які дозволяють здійснювати операції з кредитування за декілька хвилин:

- АТ КБ «ПриватБанк» - «Privat24»;
- АТ «ПУМБ» - «ПУМБ Online»;
- АТ «Райффайзен Банк» - «My Raif».

Однак, є можливості для вдосконалення наявних інструментів онлайн кредитування через:

- інтеграцію новітніх фінансових технологій, таких як штучний інтелект і машинне навчання, для автоматизації оцінки ризиків у реальному часі
- вдосконалення інтерфейсів додатків, що дозволить покращити взаємодію з клієнтами, надаючи зручні інструменти для самообслуговування, консультацій і моніторингу кредитних портфелів
- інтеграцію біометричних даних, що забезпечить підвищену безпеку при роботі з кредитними операціями,
- впровадження гнучких умов кредитування у мобільних додатках, таких як змінні процентні ставки і швидка реструктуризація, допоможе банкам краще та швидко адаптувати свої продукти до фінансового стану клієнтів.

Одним із ключових технологічних напрямів, що змінює кредитну діяльність банків, є використання систем скорингу на основі штучного інтелекту та машинного навчання. Традиційні скорингові моделі базувалися на визначеному наборі критеріїв (дохід, офіційне працевлаштування, кредитна історія), тоді як сучасні моделі використовують великі масиви даних: поведінкові характеристики, цифрові сліди, історію транзакцій, геолокаційні дані та інші нетрадиційні параметри, що дозволяє точніше прогнозувати ймовірність дефолту позичальника. Машинне навчання підвищує точність скорингових моделей, мінімізує людський фактор і дозволяє в реальному часі

адаптувати моделі до нових економічних умов. Це дозволяє банкам зменшувати кількість помилкових рішень, прискорювати процес оцінки кредитоспроможності та будувати більш гнучкі диференційовані кредитні політики.

У підвищенні якості кредитного портфеля важливу роль відіграє впровадження інтелектуальних систем моніторингу кредитів, які дозволяють у реальному часі відслідковувати виконання графіку платежів, аналізувати зміни у фінансовій поведінці позичальника та виявляти ознаки ризику на ранніх етапах. Такі системи використовують алгоритми машинного навчання, що здатні прогнозувати можливість дефолту за кілька місяців до фактичного порушення умов кредитного договору.

Використання штучного інтелекту дозволяє переходити від традиційних підходів для оцінювання кредитоспроможності до комплексних інтелектуальних систем, здатних обробляти великі масиви структурованих і неструктурованих даних та формувати високоінформативні прогнози щодо поведінки позичальників. На відміну від класичних скорингових моделей, які базуються на фіксованих правилах, моделі, побудовані з використанням машинного навчання, постійно вдосконалюють власні алгоритми шляхом адаптації до нового досвіду, змін ринкової кон'юнктури та поведінкових характеристик клієнтів. У діяльності банків штучний інтелект може використовуватися у таких напрямках:

- кібербезпека – захист конфіденційної інформації банківських установ, запобігання витоку даних та протидія хакерським атакам;
- чат-боти – забезпечують цілодобовий доступ клієнтів до банку, автоматизують відповіді на запити, допомагають зрозуміти характер клієнта та його потреби;
- кредитні рішення – системи штучного інтелекту дозволяють банкам приймати більш обґрунтовані, безпечні та вигідні кредитні рішення на основі великого масиву даних;

- аналіз тенденцій ринку – обробка великих даних допомагає прогнозувати ринкові тенденції (валюта, акції, інвестиції) та пропонувати найкращі інвестиційні варіанти;
- збір та аналіз даних – алгоритми штучного інтелекту дають змогу швидко й точно збирати та структурувати інформацію без помилок;
- аналіз досвіду клієнтів – на основі вивчення клієнтського досвіду банк може удосконалювати продукти й упроваджувати нові послуги;
- управління ризиками – штучний інтелект допомагає визначати рівень ризику, аналізувати ризиковість операцій та пропонувати сучасні й ефективні рішення щодо їх мінімізації;
- відповідність нормативним вимогам – використання штучного інтелекту сприяє коректному впровадженню нових регуляторних вимог та формуванню звітності для органів нагляду;
- автоматизація процесів – роботизовані алгоритми прискорюють виконання операцій, підвищують їхню ефективність і знижують витрати банку завдяки автоматизації рутинних завдань [46].

Інтелектуальні системи не лише підвищують точність оцінювання кредитоспроможності, а й забезпечують всебічний аналіз поведінкових, ринкових та фінансових даних, що робить кредитні рішення більш обґрунтованими та адаптивними до змін зовнішнього середовища. Завдяки цьому банки отримують можливість формувати високоякісний кредитний портфель, мінімізувати частку проблемних кредитів та своєчасно реагувати на появу нових ризиків.

Значний вплив на трансформацію кредитної діяльності мають технології Big Data, що забезпечують глибокий аналіз поведінкових, транзакційних та нефінансових даних. Big data аналітика передбачає систематичне збирання, оброблення та багатовимірний аналіз значних масивів інформації з метою формування знань, необхідних для обґрунтованого прийняття управлінських рішень і розроблення стратегічних напрямів розвитку. Використання цих

технологій дозволяє банку краще сегментувати клієнтів, визначати потенційні ризики та прогнозувати кредитну активність населення та бізнесу. Аналіз великих даних сприяє формуванню персоналізованих кредитних продуктів, які враховують індивідуальні потреби та фінансові можливості клієнтів. У корпоративному кредитуванні Big Data використовуються для моніторингу ринкової діяльності позичальників, аналізу їхніх взаємозв'язків з контрагентами та виявлення ознак фінансової нестабільності задовго до виникнення непрацюючого кредиту.

Однією з найсучасніших технологій, що впливає на банківський сектор, є блокчейн, який змінює підходи до зберігання та перевірки інформації про позичальників та їхні активи. Використання блокчейну у кредитуванні підвищує рівень прозорості, дозволяє значно знизити операційні витрати та мінімізувати ризики шахрайства. Блокчейн може застосовуватися для створення децентралізованих кредитних історій, автоматизації кредитних договорів (smart-contracts), оцінювання кредитоспроможності, перевірки заставного майна та фіксації прав власності. У перспективі ця технологія може змінити механізм роботи реєстрів забезпечення, забезпечуючи банкам доступ до оновленої та незмінної інформації в режимі реального часу.

Разом з розвитком нових технологій у кредитній діяльності банків критичного значення набувають технології кібербезпеки. До основних кіберризиків кредитної діяльності належать порушення критично важливих процесів, витік приватної та конфіденційної інформації клієнтів і співробітників, а також скоординовані кібератаки, спрямовані на виведення сервісів з ладу. Зростання кількості онлайн-транзакцій створює нові можливості для шахрайства, тому банки впроваджують системи багатофакторної автентифікації, виявлення підозрілих транзакцій, біометричні методи ідентифікації та технології виявлення аномалій. Підвищення рівня кіберзахисту є ключовою умовою довіри клієнтів до онлайн-кредитування та гарантією безпеки банківських даних.

Отже, сучасні технології відіграють стратегічну роль у трансформації кредитної діяльності банків та слугують основою для підвищення ефективності

кредитних операцій, зміцнення якості кредитного портфеля та мінімізації кредитних ризиків. Їх застосування дозволяє банкам адаптуватися до швидкої зміни економічних умов, підтримувати належний рівень ліквідності, підвищувати точність ризик-аналізу та забезпечувати високу конкурентоспроможність на фінансовому ринку. У період війни значення технологічних рішень істотно зросло, оскільки вони забезпечують стійкість кредитного процесу, безперервність обслуговування клієнтів та здатність банків ефективно працювати в умовах підвищеної невизначеності. Подальший розвиток кредитної діяльності банків неможливий без продовження технологічної модернізації, інтеграції інтелектуальних систем управління ризиками, автоматизації процесів та розширення можливостей цифрових платформ.

3.3. Розвиток кредитної діяльності банків в умовах воєнного стану

Функціонування кредитної системи в Україні в умовах воєнного стану визначає нову парадигму розвитку банківської діяльності, що ґрунтується на поєднанні адаптаційних механізмів, підвищених вимог до ризик-менеджменту та необхідності забезпечення стійкості фінансової системи. Повномасштабне вторгнення у 2022 році спричинило різку трансформацію кредитного ринку, зумовивши скорочення попиту на кредити, підвищення кредитних ризиків, зміну структури кредитних продуктів та зміщення пріоритетів фінансового сектора у бік підтримання ліквідності та стабільності. Водночас саме кредитна діяльність є ключовим механізмом забезпечення відновлення економіки, підвищення її стійкості, фінансування інвестиційних проектів і підтримки малого та середнього бізнесу, що вимагає від банків переорієнтації стратегій і розроблення нових моделей кредитування.

В умовах війни у АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» змінилися фундаментальні характеристики кредитного процесу, зокрема структура кредитного портфеля, рівень непрацюючих кредитів, поведінка позичальників, особливості оцінювання кредитного ризику та доступність

фінансових ресурсів. Значне скорочення виробничої діяльності підприємств, руйнування інфраструктури та зміна логістики призвели до підвищення невизначеності, що безпосередньо вплинуло на спроможність підприємств і населення обслуговувати кредити. Разом з тим Національний банк України та Уряд впровадили низку заходів фінансової підтримки, які частково пом'якшили шоки, включаючи програми портфельних гарантій, кредитні канікули, державні програми стимулювання кредитування та регуляторні послаблення. Це сформувало нові можливості для адаптації банківського сектору та визначило перспективні напрями розвитку кредитної діяльності.

Зокрема, програма «Доступні кредити 5-7-9%», яка стала одним із ключових інструментів державної підтримки кредитування в Україні, відіграє суттєву роль у стимулюванні економічної активності, особливо в умовах воєнного стану. Метою програми є здешевлення вартості кредитів, що пов'язані із провадженням суб'єктами малого, у тому числі мікропідприємництва, та середнього підприємництва господарської діяльності [47].

Ця програма дозволяє банкам активізувати кредитування сегментів, які у звичайних умовах є більш ризиковими: малий бізнес, стартапи, підприємства у регіонах, що постраждали від бойових дій. Державна компенсація частини процентної ставки зменшує кредитний ризик, підвищує платоспроможність позичальників і сприяє формуванню якіснішого кредитного портфеля.

Держава має намір зберігати програму «5-7-9%» як довгостроковий інструмент стимулювання економічної активності, а також розглядає можливість розширення напрямів фінансування: інвестицій у критичну інфраструктуру, енергетичну безпеку, аграрний сектор, оборонну промисловість та інноваційні галузі. У довгостроковій перспективі програма може стати основою для моделі партнерства між державою та банківським сектором, спрямованої на відновлення економіки та формування сучасного кредитного ринку, орієнтованого на інвестиційне зростання й розвиток підприємницької екосистеми України.

Портфельні гарантії держави на рівні 80% є важливим інструментом підтримки кредитної активності банків у високоризикових умовах воєнного стану. Це механізм, за яким держава бере на себе покриття до 80% потенційних збитків за портфелем кредитів, наданих суб'єктам малого та середнього бізнесу. Такий рівень гарантування є одним з найвищих у Європі й запроваджений з метою стимулювання банків продовжувати кредитування підприємств, діяльність яких є критично важливою для економічної та оборонної стійкості країни. На відміну від індивідуальних гарантій, портфельна гарантія покриває групу кредитів, а не кожен окремо. Це зменшує адміністративні затрати банків, прискорює ухвалення кредитних рішень та спрощує доступ підприємців до фінансування.

У структурі кредитної діяльності портфельні гарантії відіграють роль каталізатора, що дозволяє банкам збільшувати обсяг кредитів без пропорційного зростання резервів на покриття ризиків. Це розширює можливості для перерозподілу капіталу, підвищує ліквідність кредитного портфеля та дає змогу банкам встановлювати більш помірні процентні ставки для позичальників. Завдяки такому механізму комерційні банки отримують інституційну підтримку для розвитку кредитування інноваційних виробництв, аграрного сектору, відбудови інфраструктури та інших видів діяльності, що формують основу економічної стійкості.

Кредитування підприємств аграрної сфери є пріоритетним напрямом діяльності комерційних банків України, тому для АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» розширення співпраці з Фондом часткового гарантування кредитів у сільському господарстві стане чинником зростання обсягів кредитування у цій сфері. Фондом надаються гарантії учасникам аграрного бізнесу з приводу:

- портфельних гарантій, які банки можуть використовувати як частину основної застави для кредитування клієнта;
- гарантій обсягом до 50 % непогашеної суми основного боргу;

- гарантій за кредитами, що надані банками- партнерами Фонду (які уклали з ним договір про співпрацю та відповідають критеріям прийнятності, затверджені Радою Фонду).
- гарантій терміном дії кредитного договору, але не більш ніж 10 років [48].

Діяльність Фонду спрямована на зниження кредитного ризику банків, що кредитують аграрний бізнес, через механізм часткових гарантій за кредитами. Це має системний вплив на кредитну діяльність комерційних банків: гарантія Фонду зменшує потребу у традиційній заставі, робить ризикові кредити прийнятнішими для банків та дозволяє збільшити обсяг фінансування аграрного сектору. Окрім гарантування кредитів, Фонд виконує ще одну важливу функцію – створення стимулів для банків щодо кредитування аграрного сектору. Завдяки гарантійній підтримці банки можуть розширювати кредитні ліміти, зменшувати процентні ставки та пропонувати позичальникам гнучкіші умови.

У середньостроковій перспективі саме державні стимули ставатимуть каталізатором активізації кредитного ринку, адже вони забезпечують:

- зниження кредитного ризику банківських установ;
- розширення доступу до фінансових ресурсів для бізнесу;
- стимулювання кредитної активності банків у кризових умовах;
- підтримку структурної трансформації економіки;
- відповідність світовому досвіду та інтеграція міжнародних практик;
- покращення якості кредитного портфеля банків.

Крім державних програм стимулювання кредитування, важливим є налагодження співпраці з міжнародними установами, що може сприяти розвитку спеціалізованих кредитних продуктів, наприклад, для підтримки малого та середнього бізнесу, розвитку інфраструктури чи екологічно стійких проектів. Прикладом такої співпраці є договір гарантії кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк» та DFC (Американська корпорація з фінансування міжнародного розвитку). Згідно з договором, DFC покриватиме до 80% від суми ризику неповернення кредитів, які Райффайзен Банк надаватиме за гарантією

позичальникам, що відповідають встановленим вимогам. Це дозволить банку надати кредити на суму до 50 млн дол. США українським мікро-, малим та середнім підприємствам протягом наступних 8 років [49].

Перспективи розвитку кредитної діяльності тісно пов'язані зі структурними змінами української економіки після війни, оскільки окремі сектори потребуватимуть значних інвестицій. Зокрема, найбільший потенціал має сектор відновлення інфраструктури, агропромисловість, логістика, енергетика, виробництво військової техніки, ІТ, медичний сектор та переробна промисловість. Відповідно до цього формується довгострокова стратегія кредитування, яка передбачає не лише фінансування обігових потреб, але й запуск інвестиційних проєктів, що мають мультиплікативний ефект для економіки.

Однак війна створює значні ризики для комерційних банків, що займаються кредитуванням бізнесу, зокрема в контексті зростання ймовірності дефолтів, зниження ліквідності, порушення бізнес-процесів та інші невизначеності, пов'язані з війною. У зв'язку з цим, важливою складовою кредитування бізнесу є страхування від воєнних ризиків, що дозволить знизити ризики для банків та позичальників, забезпечуючи більшу фінансову безпеку для кредитних операцій. В Україні страхування бізнесу від воєнних ризиків стало актуальним і необхідним інструментом у забезпеченні стабільності фінансової системи під час війни.

Для АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» розвиток механізмів страхування бізнесу від воєнних ризиків дозволить забезпечити додаткову гарантію (у разі форс-мажорних обставин, вони зможуть покрити частину ризиків через страхові виплати, зменшуючи ймовірність фінансових втрат) та підвищити доступність кредитів для бізнесу (підприємства можуть отримати більш вигідні умови кредитування, оскільки знижуються ризики для банків). Для комерційних банків, які займаються кредитуванням, включення таких страховок у кредитні договори є важливим інструментом

ризик-менеджменту, що допомагає зберегти стабільність кредитного портфеля навіть в умовах нестабільної політичної та економічної ситуації.

На нашу думку, важливим кроком у цьому напрямі є запровадження державної програми страхування воєнних ризиків бізнесу, яка передбачає надання часткової компенсації майна суб'єктів господарювання, знищеного чи пошкодженого внаслідок збройної агресії Російської Федерації, а також часткової компенсації страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків [50]. Хоча комерційні банки не є безпосередньо учасниками цієї програми, але знижена вартість кредитів завдяки страхуванню дозволить не лише підтримати бізнеси в умовах війни, але й сприятиме збільшенню кредитних портфелів банків, що позитивно позначиться на їхній стабільності. Крім того такий механізм дасть змогу знизити фінансовий тиск на банки, зменшуючи ймовірність виникнення непогашених кредитів через воєнні збитки.

Сучасні перспективи кредитування передбачають формування гнучких моделей оцінювання ризику, які комбінують близькі до реального часу дані, поведінкові характеристики та галузеву аналітику. У воєнних умовах традиційні критерії надійності втрачають свою універсальність, адже здатність позичальника обслуговувати кредит залежить не лише від фінансових показників, а й від таких факторів, як розташування бізнесу у зоні активних бойових дій, рівень мобільності виробничого процесу, наявність логістичних альтернатив та стійкість до форс-мажорів. Тому банки змушені переосмислювати традиційні моделі скорингу та переходити до адаптивних систем оцінювання ризику з урахуванням галузевої, територіальної та поведінкової специфіки позичальників.

В цьому контексті важливим напрямом розвитку кредитної діяльності стає моделювання та стрес-тестування кредитного портфеля, що дозволяє банкам прогнозувати сценарії розвитку подій та оцінювати здатність портфеля протистояти кризам. У воєнний період значення стрес-тестування суттєво зростає, оскільки базові ризикові параметри стають нестабільними, а невизначеність висока. Банки мають розробляти комбіновані сценарії, які

включають зміни валютного курсу, інфляційний тиск, логістичні обмеження, фізичні ризики, форс-мажори та ризики довготривалої дестабілізації. Прогнозування таких сценаріїв дозволяє оптимізувати структуру портфеля, переглядати політику резервування та запобігати накопиченню системних ризиків.

У контексті подальшого розвитку кредитної діяльності в умовах воєнного стану особливо важливого значення набуває ефективне управління вже наявними непрацюючими кредитами, частка яких у портфелях банків істотно зросла внаслідок погіршення платоспроможності населення та бізнесу. Робота з NPL стає не лише інструментом мінімізації збитків, а й ключовою передумовою для відновлення кредитної активності та формування якісної ресурсної бази. Успішне очищення балансів від проблемних активів є критичним фактором не лише для зміцнення фінансової стійкості банків, а й для забезпечення відновлення повноцінного кредитування економіки після стабілізації безпекової ситуації.

Підсумовуючи, перспективи розвитку кредитної діяльності банків в умовах воєнного стану визначаються поєднанням адаптації, інновацій та стратегічного переосмислення ризиків. Банківський сектор України продемонстрував високу гнучкість та здатність підтримувати стійкість навіть у критичних умовах, що формує основу для майбутнього зростання. Подальший розвиток кредитної діяльності залежатиме від ефективності державних програм, рівня цифровізації, здатності банків інтегрувати сучасні ризик-менеджмент технології, можливості залучати міжнародні ресурси та готовності формувати довгострокові кредитні інструменти для відбудови країни. Кредитний ринок після перемоги стане одним із головних механізмів економічного відновлення, а банки ключовими учасниками у формуванні нової фінансової архітектури України.

ВИСНОВКИ

Кредитна діяльність комерційних банків залишається центральним інструментом фінансування економіки та основою функціонування банківського сектору. Кредитування виступає не лише джерелом прибутковості банківської установи, а й важливим механізмом перерозподілу фінансових ресурсів, стимулювання відтворювальних процесів, підтримки підприємницької активності та регулювання структурних зрушень в економіці. Сучасні умови вимагають від банків комплексного підходу до формування кредитної політики, поєднання прибутковості з контролем ризиків, а також гнучкої реакції на макроекономічні зміни, зокрема пов'язані з воєнною економікою та підвищеною турбулентністю ринку фінансових послуг.

Теоретичні аспекти кредитної діяльності визначають її як цілісну систему внутрішньобанківських процедур, у межах якої відбувається формування кредитних ресурсів, їх розміщення з контрольованим рівнем ризику та постійний моніторинг результатів кредитного процесу. Дотримання принципів кредитування: поверненості, строковості, платності, забезпеченості, цільового характеру та диференційованості є передумовою збереження фінансової стійкості банку, належної якості кредитного портфеля й мінімізації кредитних ризиків. Класифікація банківських кредитів за широким спектром ознак (термін користування, методи надання, спосіб погашення, характер забезпечення, кількість кредиторів, строк повернення, спосіб сплати процентів, цільове призначення, валюта, тип позичальника, ступінь ризику та об'єкт кредитування) дозволяє збалансовувати дохідність і ризиковість, забезпечувати диверсифікацію вкладень, керувати ліквідністю та адаптувати кредитні пропозиції до потреб різних груп клієнтів.

Нормативно-правове регулювання кредитної діяльності формує інституційне середовище, в межах якого функціонують комерційні банки, та забезпечує узгодженість їхньої поведінки з вимогами фінансової безпеки держави. Закріплені в Цивільному кодексі України та спеціальних законах норми

визначають правову природу кредитного договору, порядок забезпечення виконання зобов'язань і відповідальність сторін, тоді як нормативні акти НБУ задають рамки допустимого рівня ризику через систему економічних нормативів і вимог до управління кредитним ризиком, формування резервів, організації системи внутрішнього контролю. Важливою складовою теоретичних основ дослідження стало формування системи показників результативності кредитної діяльності, що охоплює статистичну, фінансову та управлінську оцінку. Така система дозволяє не лише фіксувати обсяги та структуру кредитного портфеля, а й оцінювати прибутковість кредитних операцій, рівень проблемної заборгованості, ступінь покриття потенційних збитків резервами, збалансованість строкової та валютної структури кредитів, а також ефективність управління співвідношенням ризику й доходності.

Проведений структурно-динамічний аналіз кредитних портфелів АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр. засвідчив, що кредитування зберігає статус базового напрямку діяльності досліджуваних установ, проте характер його розвитку істотно трансформувався під впливом пандемії COVID-19 та повномасштабної війни. Усі банки продемонстрували чутливість до зовнішніх шоків через скорочення кредитної активності та перерозподіл активів на користь більш ліквідних інструментів у 2022-2024 рр., частка кредитів у структурі активів не відновилася до довоєнних показників на кінець періоду.

Структурний аналіз кредитних портфелів за категоріями позичальників показав, що АТ КБ «ПриватБанк», попри загальне зростання обсягу кредитування, залишається залежним від великого портфеля проблемних активів, частка яких поступово, але все ж знижується. Крім того, банк зберігає чітку орієнтацію на роздрібне кредитування: кредити фізичним особам істотно зросли як в абсолютному, так і у відносному вимірі, що формує потенціал для підвищення прибутковості, але водночас загострює потребу в якісному управлінні кредитним ризиком домогосподарств. У АТ «ПУМБ» зафіксовано виразний напрямок змін від роздрібного до корпоративного кредитування, адже

частка кредитів фізичним особам зменшується, тоді як кредити юридичним особам зростають і домінують у структурі. У АТ «Райффайзен Банк» кредитування населення відіграє другорядну роль, тоді як основні ресурси спрямовуються підприємствам, зокрема у сектори торгівлі, агропромисловості та виробництва.

Оцінка якості кредитних портфелів АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр. засвідчила, що ключовим фактором формування їхнього ризик-профілю є поєднання історично накопичених проблемних активів та шоків воєнного часу. У АТ КБ «ПриватБанк» абсолютний обсяг непрацюючих кредитів зберігається на надзвичайно високому рівні, їх частка хоча й скорочується, але усе ще перевищує половину кредитного портфеля. Це зумовлює підвищені значення коефіцієнта резервування та ризиковості, що формує напружений ризик-профіль банку, попри те, що непрацюючі кредити повністю покриваються резервами.

АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» відрізняються якіснішим і більш збалансованим ризик-профілем, однак за різними траєкторіями адаптації до кризових умов. АТ «ПУМБ» продемонстрував найбільшу волатильність показників: різке погіршення якості кредитного портфеля у 2022 році супроводжувалося стрибком частки NPL та коефіцієнтів ризиковості й резервування, проте вже у 2023-2024 рр. банк зміг суттєво оздоровити портфель, знизити NPL до найнижчого рівня серед досліджуваних банків і повністю покрити непрацюючі кредити резервами. Це свідчить про високу гнучкість системи ризик-менеджменту, здатність швидко реагувати на шоки та формувати надлишкові резерви як елемент консервативної стратегії. АТ «Райффайзен Банк» у 2020-2021 рр. мав найякісніший кредитний портфель, але відновлення після економічних шоків 2022 року відбувається меншими темпами, хоча у 2023-2024 рр. показники ризиковості стабілізувалися, а покриття NPL резервами знову перевищило 100%, що підтверджує стійкість його бізнес-моделі.

Зниження показника співвідношення кредитів до депозитів (LDR) у всіх трьох банків у 2022-2024 рр. засвідчило свідому переорієнтацію з максимізації

відсоткових доходів на збереження ліквідності та підвищення фінансової стійкості; при цьому частка кредитів, профінансованих за рахунок депозитної бази, знизилася до рівнів, що відповідають обережній кредитній політиці. Одночасно виконання банками нормативів кредитних ризиків (Н7, Н8, Н9) упродовж усього періоду свідчить про відсутність критичної залежності від окремих великих позичальників, достатню диверсифікацію портфелів і належний рівень внутрішнього контролю за кредитними операціями.

Результати аналізу дохідності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ» та АТ «Райффайзен Банк» за 2020-2024 рр. засвідчили, що в умовах воєнного стану та різкого посилення макроекономічних ризиків відбулася суттєва трансформація джерел процентних доходів банків. Для всіх трьох установ характерним є зниження питомої ваги процентних доходів від кредитної діяльності у загальній структурі процентних надходжень при одночасному нарощенні обсягів доходів за операціями з державними цінними паперами та іншими низькоризиковими інструментами. Це свідчить про вимушений перехід від класичної моделі, де кредити є домінуючими, до більш диверсифікованого підходу управління активами, орієнтованого на збереження фінансової стійкості за умов підвищеної невизначеності.

Аналіз фінансових результатів підтвердив, що у 2022 році спостерігається погіршення показників прибутковості, зокрема АТ «ПУМБ» був збитковим у цьому році. Водночас уже у 2023-2024 рр. усі досліджувані установи продемонстрували здатність до відновлення. Попри зниження відносної ролі кредитних доходів у структурі загальних процентних надходжень, кредитна діяльність зберігає статус стратегічного напрямку формування прибутку та ключового чинника конкурентоспроможності банків.

Системний аналіз теоретичних і практичних підходів до вдосконалення кредитної діяльності комерційних банків засвідчує, що ключовою передумовою її стійкості є поєднання комплексного управління кредитними ризиками, технологічної модернізації та активного використання інструментів державної підтримки. Саме поєднання цих елементів створює підґрунтя для формування

стійких кредитних портфелів, здатних забезпечувати не лише фінансову стабільність банків, а й довгострокове фінансування відбудови економіки, структурної модернізації та інноваційного розвитку України.

Мінімізація кредитного ризику вона потребує цілісної системи внутрішніх і зовнішніх інструментів, що охоплюють диверсифікацію портфеля, лімітне регулювання, формування адекватних резервів, глибоку оцінку кредитоспроможності та постійний моніторинг фінансового стану позичальників. Проте, як показує дослідження, існує великий потенціал для вдосконалення цих інструментів, зокрема через розширення співпраці з страховими компаніями, запровадження більш складних інструментів хеджування, використання сучасних технологій при оцінці кредитоспроможності позичальників, оцінці ризиків та моніторингу показників.

Сучасні цифрові технології є важливим напрямом покращення ефективності кредитної діяльності. Інструменти штучного інтелекту, машинного навчання, Big Data, блокчейн-рішення і інтелектуальних систем моніторингу забезпечують принципово новий рівень точності скорингових моделей, дозволяють проводити поведінковий аналіз позичальників, виявляти ризики на ранніх стадіях та формувати персоналізовані кредитні продукти. У результаті банки отримують змогу одночасно скорочувати операційні витрати, прискорювати кредитний цикл, підвищувати якість портфеля та посилювати захист від шахрайства й кіберзагроз.

Перспективи подальшого розвитку кредитної діяльності банків в Україні визначаються поєднанням ринкових механізмів із цільовими програмами державної підтримки, покликаними компенсувати високий рівень воєнних ризиків. Завдяки цим інструментам банки отримують можливість розширювати кредитування без непропорційного зростання ризикового навантаження на капітал, тоді як позичальники – доступ до ресурсів, необхідних для збереження та розвитку бізнесу в умовах воєнної економіки.

Отже, кредитна діяльність комерційних банків є складною, багатовимірною та стратегічно важливою сферою, ефективність якої визначає

рівень фінансової стабільності та конкурентоспроможності національного банківського сектору. У сучасних умовах посилюється роль диверсифікації портфеля, цифровізація кредитного процесу стає ключовою передумовою стійкості, а якість активів дедалі більше залежить від здатності банку інтегрувати аналітичні інструменти, оперативно реагувати на зміни ринкових умов та відновлювати кредитну активність у безпрецедентно складному економічному середовищі.

Проведене дослідження підтверджує необхідність модернізації кредитної політики, цифрової трансформації кредитного процесу та впровадження сучасних інструментів управління ризиками, що дозволить забезпечити стійкість банківської системи в умовах невизначеності та створити передумови для сталого економічного розвитку України. Отримані в роботі результати створюють аналітичну основу для вдосконалення кредитної політики банків, розробки нових підходів до управління ризиками та підвищення стійкості банківської системи України у період воєнної та післявоєнної трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: Постанова Національного банку України від 25.01.2012 № 23: станом на 3 січ. 2017 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12#Text> (дата звернення: 18.05.2025).
2. Коваленко В.В. Кредитна діяльність банків України: проблеми та перспективи розвитку. Одеса: АТЛАНТ, 2015. 217 с.
3. Волохов В.І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. *Фінанси України*. 2009. № 8. С. 109-117.
4. Толстошеєва А.В. Забезпечення безпеки кредитної діяльності банків: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2015. 22 с.
5. Доценко І. О., Доценко В. В. Сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. №12 (ч. 1). С. 94-98.
6. Полінкевич О. М., Сидорук І. І., Тимошук Т. В. Суть, принципи та типи кредитної діяльності комерційного банку. *Економічний форум*. 2014. № 4. С. 248-254.
7. Островська Н.Л. Моніторинг в системі управління кредитною діяльністю банку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2014. 23 с.
8. Петрушко Я. Р. Кредитна діяльність банку та основні етапи її організації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. №2 (ч. 2). С. 166- 170.
9. Лалакулич М. Ю. Механізм сучасного банківського кредитування та його складові. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. №7 (182). С. 35-38.
10. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2002. 215 с.

11. Михайляк Г. В., Михайляк І. В. Кредитна політика банків та шляхи її оптимізації. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. №27. С. 103-106.
12. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 18.05.2025).
13. Жукова Н. К., Зражевська Н. В. Сучасний стан ринку банківських кредитів в Україні. *Економічний часопис-XXI*. 2011. №5-6. С. 54-57.
14. Арбузов С.Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І., Науменкова С. В. Банківська енциклопедія: енциклопедія. Київ: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. 504 с.
15. Вовчак О. Д., Рущинин Н.М., Андрейків Т.Я. Кредит і банківська справа: підручник. Київ: Знання, 2008. 564 с.
16. Мельник С. І., Шевченко Н. В., Висоцька І. Б. Банківська система: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 184 с.
17. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 9 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 27.07.2025).
18. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV: станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 27.07.2025).
19. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Національного банку України від 11.06.2018 № 64: станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 01.08.2025).
20. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Національного банку України від 30.06.2016 № 351: станом на 19 лип. 2025 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 01.08.2025).

21. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Національного банку України від 28.08.2001 № 368: станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 01.08.2025).

22. Толпежнікова, Т. Г., Марченко, Ю. Ю. Концепція організації та оцінки кредитної діяльності банків України в умовах глобалізації. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки*. 2014. №28. С. 248-253.

23. Герасимович А. М., Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: підручник. Київ: КНЕУ, 2010. 599 с.

24. Сидоренко В. Сучасні підходи до оцінки ефективності кредитного процесу банку. *Світ фінансів*. 2012. №1. С. 78-83.

25. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/PB_SepUkr_2021.03.15_Zvit_Last_n.pdf?_gl=1*2e0zfp*_gcl_au*MTY0ODIwMDQxOS4xNzY0MDcyMTk5*_ga*MTcxNzk1ODA5OC4xNzMxMjUyOTk1*_ga_C7N2L9Ycq9*czE3NjQwNzIxOTkkbzI4JGcxJHcxNzY0MDcyMjA4JGo1MSRsMCRoMTY2OTI0MzI3OQ.. (дата звернення: 10.09.2025).

26. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/doc2_09092022.pdf?_gl=1*dood0d*_gcl_au*MTY0ODIwMDQxOS4xNzY0MDcyMTk5*_ga*MTcxNzk1ODA5OC4xNzMxMjUyOTk1*_ga_C7N2L9Ycq9*czE3NjQwNzIxOTkkbzI4JGcxJHcxNzY0MDcyNzAwJGo2MCRsMCRoMTY2OTI0MzI3OQ.. (дата звернення: 10.09.2025).

27. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2022 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/dod1_01052023_2022.pdf?_gl=1*1kufiep*_gcl_au*MTY0ODIwMDQxOS4xNzY0MDcyMTk5*_ga*MTcxNzk1ODA5OC4xNzMxMjUyOTk1*_ga_C7N2L9Ycq9*czE3NjQwNzIxOTkkbzI4JGcxJHcxNzY0MDcyOTk4JGo2MCRsMCRoMTY2OTI0MzI3OQ.. (дата звернення: 10.09.2025).

28. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2023 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/Richnyy_zvit_zh_2023.pdf?_gl=1*53b0g6*_gcl_au*MTY0ODIwMDQxOS4xNzY0MDcyMTk5*_ga*MTcxNzk1ODA5OC4xNzMxMjUyOTk1*_ga_C7N2L9YCQ9*czE3NjQwNzIxOTkkbzI4JGcxJHQxNzY0MDczMTA1JGo2MCRsMCRoMTY2OTI0MzI3OQ.. (дата звернення: 10.09.2025).

29. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2024 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/FinZvit2024.pdf?_gl=1*4vdr04*_gcl_au*MTY0ODIwMDQxOS4xNzY0MDcyMTk5*_ga*MTcxNzk1ODA5OC4xNzMxMjUyOTk1*_ga_C7N2L9YCQ9*czE3NjQwNzIxOTkkbzI4JGcxJHQxNzY0MDcyMjAwJGo1OSRsMCRoMTY2OTI0MzI3OQ.. (дата звернення: 10.09.2025).

30. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2020 рік. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C__ifrs_fs%202020_ukr%20v12.03.pdf?v=637528018319768829 (дата звернення: 10.09.2025).

31. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2021 рік. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C__fuib_21fsu_isa_with%20signatures.pdf?v=638018659905849369 (дата звернення: 10.09.2025).

32. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2022 рік. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C__fuib_22fsu_isa_with%20signatures.pdf?v=638187983750048055 (дата звернення: 10.09.2025).

33. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2023 рік. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C__fuib_23fsu_isa_ukr.pdf?v=638497404704089380 (дата звернення: 10.09.2025).

34. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2024 рік. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C__2024%20fuib%20ua%20ifrs_fs%20&%20mr.pdf?v=638816360150137421 (дата звернення: 10.09.2025).

35. Фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк» за 2020 рік. URL: <https://raiffeisen.ua/storage/files/20-rba-separate-ukr-financial-statements-1-1-1-1-1-1.pdf> (дата звернення: 10.09.2025).

36. Фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк» за 2021 рік. URL: <https://raiffeisen.ua/storage/files/raiffeisen-bank-separate-ukr-1.pdf> (дата звернення: 10.09.2025).

37. Фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк» за 2022 рік. URL: <https://raiffeisen.ua/storage/files/raiffeisen-bank-22fsu-separate-isa-with-signatures.pdf> (дата звернення: 10.09.2025).

38. Фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк» за 2023 рік. URL: <https://raiffeisen.ua/storage/files/raiffeisen-bank-separate-23fsu-isa-with-signatures.pdf> (дата звернення: 10.09.2025).

39. Фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк» за 2024 рік. URL: <https://raiffeisen.ua/storage/files/raiffeisen-bank-separate-24fsu-isa-with-signatures-1.pdf> (дата звернення: 10.09.2025).

40. Наглядова статистика. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 18.10.2025).

41. Криклій О. А., Маслак Н. Г. Управління кредитним ризиком банку: монографія. Суми: УАБС НБУ, 2008. 86 с.

42. Дзюблюк О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці. *Журнал європейської економіки*. 2010. № 1. С. 108-124.

43. Шевченко К. О. Методи мінімізації кредитних ризиків. *Управління розвитком*. 2013. №19. С. 128-131.

44. Нідзельська І. А. Кредитні ризики та їх наслідки для банківської системи в умовах поглиблення фінансової кризи. *Фінанси України*. 2009. № 8. С. 102-108.

45. Демчишак Н. Б., Лоїк Р. В., Лоїк А. В. Розвиток цифрових технологій банківській системі України: інновації в кредитуванні, ризики та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. №61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-2>.

46. Овчаренко Т. С. Тенденції розвитку та використання штучного інтелекту у банківській сфері. *Економіка та суспільство*. 2024. №67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-44>.

47. Програма «Доступні кредити 5-7-9%». *Фонд розвитку підприємництва*. URL: <https://bdf.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/Prohrama-Dostupni-kredyty-5-7-9-31-10-24.pdf> (дата звернення: 19.11.2025).

48. Гарантії Фонду. *Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві*. URL: <https://pcgf.com.ua/fund-guarantees> (дата звернення: 19.11.2025).

49. Райффайзен Банк отримав гарантію від DFC на суму 40 млн дол. США для підтримки кредитування підприємств в Україні. *Райффайзен Банк*. URL: <https://raiffeisen.ua/news/raiffeisen-bank-otrymav-garantiyu-vid-dfc-na-sumu-40-mln-dol-ssha-dlya-pidtrimki-kredituvannya-pidpriyemstv-v-ukrani-1970> (дата звернення: 20.11.2025).

50. Маслова У., Кисляк Р. Страхування воєнних ризиків: що пропонує держава і на що розраховує бізнес. *Delo.ua*. URL: <https://delo.ua/insurance/straxuvannya-vojennix-rizikiv-shho-proponuje-derzava-i-na-shho-rozrahovuje-biznes-454478/> (дата звернення: 20.11.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2020 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом на 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Заборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 529
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови ПравлінняВ. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Б

Звіт про фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вираховування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісійними	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибуток мінус збиток від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		3 103	2 589
(Збиток мінус прибуток)/прибуток мінус збиток від переоцінки іноземної валюти		(7 460)	6 510
Прибуток мінус збиток від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	8	8
Прибуток мінус збиток/(збиток мінус прибуток) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 526)
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	16	(8 577)	(387)
Збиток/(прибуток) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(119)	(134)
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестицій в асоційовану компанію		(124)	8
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(18 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи/(витрати):			
Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(6)	-
Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати)/доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови ПравлінняВ. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток В

Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2021 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020 (як реклафіковано)	31 грудня 2019 (як реклафіковано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	52 835	49 911	45 894
Кредити та аванси банкам	7	26 243	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	68 218	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		222 277	221 661	152 157
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	93 096	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	129 074	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	107	1 715	875
Поточні податкові активи	21	9 978	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30	155
Інвестиційна нерухомість		1 989	2 933	3 379
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	1 288	953	648
Основні засоби	10	6 074	6 689	5 832
Інші фінансові активи	11	2 641	3 448	2 210
Інші нефінансові активи	12	9 713	10 128	10 529
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		7	32	-
Загальна сума активів		401 296	382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Інші залучені кошти		-	-	7 721
Кошти банків		3	2	201
Кошти клієнтів	13	325 303	312 708	240 621
Відстрочені податкові зобов'язання	21	159	146	121
Інші фінансові зобов'язання	14	3 770	4 059	2 639
Забезпечення у т.ч.:	15	3 651	10 687	2 363
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		373	329	290
- інше забезпечення		3 278	10 358	2 073
Інші нефінансові зобов'язання	15	1 795	2 098	1 528
Загальна сума зобов'язань		334 681	329 709	255 194
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Статутний капітал	16	206 060	206 060	206 060
Емісійний дохід	16	23	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	12 174
Інші резерви	9, 10	(4 091)	(2 248)	(660)
Резерви та інші фонди банку	16	9 696	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(157 247)	(171 665)	(169 918)
Загальна сума власного капіталу		66 615	52 825	54 529
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		401 296	382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бондар
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Г

Звіт про фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2021 рік	2020 рік (як реклаифіковано)
Процентні доходи в т.ч.:		35 854	33 563
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	17	30 870	28 547
- інші процентні доходи	17	4 984	5 016
Процентні витрати	17	(6 537)	(11 961)
Чистий процентний дохід		29 317	21 602
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	18	(856)	(1 809)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		28 461	19 793
Комісійні доходи	19	35 057	27 649
Комісійні витрати	19	(11 840)	(8 888)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		3 226	3 103
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		1 017	(7 460)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	32	8
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	(7 666)	16 045
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		(873)	(256)
Витрати на виплати працівникам		(8 904)	(8 192)
Амортизаційні витрати		(2 183)	(1 791)
Частка прибутку (збитку) асоційованих підприємств та спільних підприємств, облік яких ведеться за методом участі в капіталі		-	(124)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:		(2 348)	(16 681)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	15, 20	6 464	(8 539)
- адміністративні та операційні витрати	20	(8 812)	(8 142)
Інші доходи		1 286	1 200
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(111)	(104)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(164)	(6)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		77	-
Прибуток до оподаткування		35 067	24 296
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	21	(17)	6
Прибуток за рік		35 050	24 302

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бьош

Голова Правління

Г. Ю. Самаріна

Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко

Головний бухгалтер

Додаток Д

Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2022 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резервні та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Е

Звіт про фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за 2022 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 905	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г.Бьош
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Ж

Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2023 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК" Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2023 року

	Прим.	31 грудня 2023	31 грудня 2022 (як перераховано)
<i>У мільйонах українських гривень</i>			
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	152 282	94 191
Кредити та аванси банкам	7	134 237	103 837
Кредити та аванси клієнтам	8	92 019	68 084
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		271 847	239 752
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 376	95 716
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	171 471	143 920
- за амортизованою собівартістю	9	-	116
Поточні податкові активи	25	4	9 079
Інвестиційна нерухомість	10	2 340	2 155
Основні засоби	11	5 127	5 228
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 563	1 389
Відстрочені податкові активи	25	1 952	1 100
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інші фінансові активи	12	9 493	6 498
Інші нефінансові активи	13	9 094	9 189
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		20	64
Загальна сума активів		680 008	540 596
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти клієнтів	14	555 525	471 970
Інші залучені кошти	15	2 630	128
Поточні податкові зобов'язання	25	25 790	-
Інші фінансові зобов'язання	16	3 038	2 634
Забезпечення у т.ч.:	17	5 438	5 804
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 111	1 280
- інше забезпечення		4 327	4 524
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 741	2 271
Загальна сума зобов'язань		595 162	482 807
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Інші резерви	9, 11	(1 741)	(15 168)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерви та інші фонди банку	19	12 959	11 449
Накопичений дефіцит		(144 629)	(156 749)
Загальна сума власного капіталу		84 846	57 789
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		680 008	540 596

Затверджено до випуску та підписано 15 березня 2024 року.

Г.Бьош
Голова Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Й

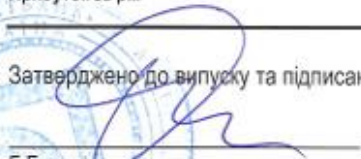
Звіт про фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за 2023 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2023 рік	2022 рік
Процентні доходи в т.ч.:		66 238	43 686
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	61 614	38 905
- інші процентні доходи	20	4 624	4 781
Процентні витрати	20	(6 616)	(3 768)
Чистий процентний дохід		59 622	39 918
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(4 588)	(15 396)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		55 034	24 522
Комісійні доходи	22	41 589	32 945
Комісійні витрати	22	(17 150)	(12 505)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		10 174	14 655
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(1 076)	(7 760)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	1 266	119
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	4 648	2 608
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		185	267
Витрати на виплати працівникам		(10 552)	(10 096)
Амортизаційні витрати	11	(2 175)	(1 970)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 946)	(10 473)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	194	(885)
- адміністративні та операційні витрати	23	(11 140)	(9 588)
Інші доходи	24	2 173	2 815
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(407)	(458)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(1)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	4
Прибуток до оподаткування		72 766	34 672
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(35 001)	(4 474)
Прибуток за рік		37 765	30 198

Затверджено до випуску та підписано 15 березня 2024 року.

 Г.Бьош
 Голова Правління

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

Додаток К

Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2024 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2024 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2024	31 грудня 2023
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	151 768	152 282
Кредити та аванси банкам	7	86 589	134 237
Кредити та аванси клієнтам	8	112 761	92 019
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		375 094	271 847
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	110 699	100 376
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	204 240	171 471
- за амортизованою собівартістю	9	60 155	-
Поточні податкові активи	26	4	4
Інвестиційна нерухомість	10	2 005	2 340
Основні засоби	11	5 173	5 127
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 972	1 563
Відстрочені податкові активи	26	1 629	1 952
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інші фінансові активи	12	13 496	9 493
Інші нефінансові активи	13	9 932	9 094
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам	14	1 008	20
Загальна сума активів		761 461	680 008
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти клієнтів	15	621 596	555 525
Інші залучені кошти	16	6 199	2 630
Поточні податкові зобов'язання	26	21 553	25 790
Інші фінансові зобов'язання	17	4 072	3 038
Забезпечення у т.ч.:	18	6 013	5 438
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 046	1 111
- інше забезпечення		4 967	4 327
Інші нефінансові зобов'язання	19	2 884	2 741
Загальна сума зобов'язань		662 317	595 162
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	20	206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Інші резерви	9, 11	2 558	(1 741)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резервні та інші фонди банку	20	14 847	12 959
Накопичений дефіцит		(136 518)	(144 629)
Загальна сума власного капіталу		99 144	84 846
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		761 461	680 008

Затверджено до вибуття та підписано 18 березня 2025 року.

Карл Мікаель Вьорднерт
Голова Правління

Л. П. Чернишова
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

Л. П. Чапістрок
В. о. Головного бухгалтера

(Signature)

Додаток Л

Звіт про фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за 2024 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2024 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2024 рік	2023 рік
Процентні доходи в т.ч.:		77 594	66 238
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	21	72 893	61 614
- інші процентні доходи	21	4 701	4 624
Процентні витрати	21	(10 706)	(6 616)
Чистий процентний дохід		66 888	59 622
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	22	(2 072)	(4 588)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		64 816	55 034
Комісійні доходи	23	46 602	41 589
Комісійні витрати	23	(18 834)	(17 150)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		5 497	10 174
Чистий прибуток (збиток) від пересілки іноземної валюти		(3 201)	(1 076)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	1 093	1 266
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	10 298	4 648
Чистий прибуток (збиток) від пересілки об'єктів інвестиційної нерухомості		41	185
Витрати на виплати працівникам		(12 484)	(10 552)
Амортизаційні витрати		(2 731)	(2 175)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	24	(11 341)	(10 946)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	18, 24	(609)	194
- адміністративні та операційні витрати	24	(10 732)	(11 140)
Інші доходи	25	1 619	2 173
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(376)	(407)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		1	(1)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	4
Прибуток до оподаткування		81 004	72 766
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	26	(40 863)	(35 001)
Прибуток за рік		40 141	37 765

Затверджено до випуску підписано 18 березня 2025 року.

Карл Мікаель Бюріерт
Голова ПравлінняЛ. П. Чернишова
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)Л. П. Чапістрок
В. о. Головного бухгалтера

Додаток М

Звіт про фінансовий стан АТ «ПУМБ» станом на 31 грудня 2020 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»

Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2020 року

(у тисячах гривень)

	Прим.	2020 рік	2019 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	14 534 838	9 671 645
Заборгованість інших банків	7	1 486 374	1 067 864
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	70 599	39 311
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	8	18 384 105	8 890 820
Кредити клієнтам	9	37 573 208	32 886 479
Інші активи	12	935 366	658 445
Основні засоби	10	1 647 151	1 583 991
Інвестиційна власність	10	71 330	94 309
Нематеріальні активи	10	264 333	279 641
Право користування активами	11	294 432	264 713
Відстрочені податкові активи	25	2 218	–
Всього активів		75 263 954	55 437 218
Зобов'язання			
Заборгованість перед Національним банком України	13	4 200 554	–
Заборгованість перед іншими банками	14	1 356 654	934 276
Кошти клієнтів	15	57 515 262	42 752 593
Зобов'язання з оренди	16	328 639	294 619
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		132 528	140 298
Відстрочене податкове зобов'язання	25	–	26 433
Інші зобов'язання	17	2 046 306	2 221 622
Всього зобов'язань		65 579 943	46 369 841
Власний капітал			
Акціонерний капітал	19	4 780 595	3 294 492
Емісійний дохід		101 660	101 660
Резерв переоцінки основних засобів		448 068	456 914
Резерв переоцінки цінних паперів		130 887	122 303
Резервний фонд		1 605 862	1 475 430
Нерозподілений прибуток		2 616 939	3 616 578
Всього власного капіталу		9 684 011	9 067 377
Всього зобов'язань та власного капіталу		75 263 954	55 437 218

Підписано від імені Правління 12 березня 2021 року

С.П. Черненко (Голова Правління)

К.О. Школярєнко (Фінансовий директор)

О.О. Полещук (Головний бухгалтер)

Додаток Н

Звіт про фінансові результати АТ «ПУМБ» за 2020 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про фінансові результати за 2020 рік

(у тисячах гривень)

	Прим.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи, розраховані з використанням ефективної процентної ставки	21	9 045 859	7 662 951
Інші процентні доходи		189 905	119 009
Процентні витрати	21	(2 389 067)	(2 491 187)
Чисті процентні доходи		6 846 697	5 290 773
Результат від формування резерву під кредитні збитки		(1 113 289)	(215 456)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву під очікувані кредитні збитки		5 733 408	5 075 317
Комісійні доходи	22	2 418 276	2 282 346
Комісійні витрати	22	(742 224)	(536 002)
Чисті комісійні доходи		1 676 052	1 746 344
Чисті прибутки від операцій з іноземними валютами:			
- торгові операції		170 006	311 422
- курсові різниці		78 018	75 020
Чисті збитки від цінних паперів, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток:			
- торгові операції		(137)	(1 221)
- зміна справедливої вартості		(35)	(2 256)
Чисті прибутки від цінних паперів, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- торгові операції		23 766	8 347
Чистий (збиток)/прибуток від переоцінки інвестиційної власності	10	(1 167)	24 458
Чистий прибуток/(збиток) від похідних фінансових інструментів		4 974	(123 612)
Чисті прибутки від кредитів, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		4 381	2 555
Доходи, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		21 618	6 384
Результат від модифікації фінансових активів, яка не призводить до припинення визнання		(27 883)	(37 050)
Результат від припинення визнання фінансових активів		1 713	5 761
Інші доходи	23	135 511	166 784
Операційний дохід		7 820 225	7 258 253
Операційні витрати	24	(4 654 941)	(4 097 252)
Прибуток до оподаткування		3 165 284	3 161 001
Витрати з податку на прибуток	25	(557 191)	(557 284)
Чистий прибуток за звітний період		2 608 093	2 603 717
Прибуток на акцію (виражений в гривнях на акцію)	31	182,08	181,77

Підписано від імені Правління 12 березня 2021 року

С.П. Черненко (Голова Правління)

К.О. Школярєнко (Фінансовий директор)

О.О. Полещук (Головний бухгалтер)

Додаток П

Звіт про фінансовий стан АТ «ПУМБ» станом на 31 грудня 2021 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»

Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2021 року

(у тисячах гривень)

	Прим.	2021 рік	2020 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	21 326 213	14 534 838
Кредити та аванси банкам	7	2 802 502	1 486 374
Інвестиції в цінні папери	8	23 142 132	18 454 704
Кредити та аванси клієнтам	9	53 086 793	37 573 208
Похідні фінансові активи	18	10 814	9 492
Інші фінансові активи	12	1 625 557	576 523
Інші нефінансові активи	12	281 383	349 351
Основні засоби	10	1 698 168	1 647 151
Інвестиційна нерухомість	10	62 099	71 330
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	255 846	264 333
Активи з права користування	11	344 117	294 432
Відстрочені податкові активи	25	13 200	2 218
Всього активів		104 648 824	75 263 954
Зобов'язання			
Зобов'язання перед Центральним банком	13	5 693 029	4 200 554
Кошти банків	14	1 445 197	1 356 654
Кошти клієнтів	15	80 917 134	57 515 262
Похідні фінансові зобов'язання	18	8 204	26 291
Орендні зобов'язання	16	379 968	328 639
Поточні податкові зобов'язання		257 844	132 528
Інші фінансові зобов'язання	17	2 463 602	1 341 892
Інші нефінансові зобов'язання	17	922 553	678 123
Всього зобов'язань		92 087 531	65 579 943
Власний капітал			
Акціонерний капітал	19	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Дроцінка		437 533	448 068
Резерв під прибутки та збитки за фінансовими активами, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		124 623	130 887
Резервний капітал		2 909 909	1 605 862
Нерозподілений прибуток		4 206 973	2 616 939
Всього власного капіталу		12 561 293	9 684 011
Всього зобов'язань та власного капіталу		104 648 824	75 263 954

Підписано від імені Правління 7 жовтня 2022 року.

С. П. Черненко (Голова Правління)

К. О. Школярєнко (Фінансовий директор)

Додаток Р

Звіт про фінансові результати АТ «ПУМБ» за 2021 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»

Звіт про прибуток або збиток за 2021 рік

(у тисячах гривень)

	Прим.	2021 рік	2020 рік
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	21	11 643 088	9 045 859
Процентні доходи	21	191 009	189 905
Процентні витрати	21	(2 603 206)	(2 389 067)
Чистий процентний дохід		9 230 891	6 846 697
Комісійні доходи	22	3 166 429	2 418 276
Комісійні витрати	22	(1 119 867)	(742 224)
Чистий комісійний дохід		2 046 562	1 676 052
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	6,7,8,9, 12, 28	(763 463)	(1 113 492)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		160 498	170 006
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		191 191	78 018
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		13 858	23 766
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	10	1 673	(1 167)
Прибутки (збитки) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		(59 557)	4 974
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		(1 225)	4 209
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		1 062	21 618
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		(950)	1 713
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	12, 28	(2 021)	203
Інші прибутки (збитки)	23	74 042	107 628
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		10 892 561	7 820 225
Операційні витрати	24	(5 781 289)	(4 654 941)
Прибуток (збиток) до оподаткування		5 111 272	3 165 284
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	25	(923 680)	(557 191)
Прибуток (збиток) за звітний період		4 187 592	2 608 093
Прибуток на акцію (виражений в гривнях на акцію)	31	292,35	182,08

Підписано від імені Правління 7 жовтня 2022 року.

С. П. Черненко (Голова Правління)

К. О. Школярєнко (Фінансовий директор)

О. О. Полещук (Головний бухгалтер)

Додаток С

Звіт про фінансовий стан АТ «ПУМБ» станом на 31 грудня 2022 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»**Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2022 року**

(у тисячах гривень)

	Прим.	2022 рік	2021 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	46 455 869	21 326 213
Кредити та аванси банкам	7	3 490 916	2 802 502
Інвестиції в цінні папери	8	12 586 771	23 142 132
Кредити та аванси клієнтам	9	43 770 237	53 086 793
Поточні податкові активи		32 962	–
Похідні фінансові активи	18	–	10 814
Інші фінансові активи	12	2 419 697	1 625 557
Інші нефінансові активи	12	330 806	281 383
Основні засоби	10	1 710 376	1 698 168
Інвестиційна нерухомість	10	59 168	62 099
Нематеріальні активи, за винятком гудвілу	10	654 811	255 846
Активи з права користування	11	259 282	344 117
Відстрочені податкові активи	24	203 325	13 200
Всього активів		111 974 220	104 648 824
Зобов'язання			
Зобов'язання перед Центральним банком	13	4 188 304	5 693 029
Кошти банків	14	2 324 222	1 445 197
Кошти клієнтів	15	90 299 888	80 871 781
Похідні фінансові зобов'язання	18	93 807	8 204
Орендні зобов'язання	16	274 383	379 968
Поточні податкові зобов'язання		–	257 844
Інші фінансові зобов'язання	17	2 546 201	2 508 955
Інші нефінансові зобов'язання	17	551 034	922 553
Всього зобов'язань		100 277 839	92 087 531
Власний капітал			
Акціонерний капітал	19	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Дооцінка		430 759	437 533
Резерв під прибутки та збитки за фінансовими активами, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(350 345)	124 623
Резервний капітал		2 909 909	2 909 909
Нерозподілений прибуток		3 823 803	4 206 973
Всього власного капіталу		11 696 381	12 561 293
Всього зобов'язань та власного капіталу		111 974 220	104 648 824

Підписано від імені Правління 27 квітня 2023 року:

С. П. Черненко (Голова Правління)

К. О. Школярєнко (Фінансовий директор)

О. О. Полещук (Головний бухгалтер)

Додаток Т

Звіт про фінансові результати АТ «ПУМБ» за 2022 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про прибуток або збиток за 2022 рік

(у тисячах гривень)

	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	14 512 778	11 643 088
Процентні доходи	20	382 603	191 009
Процентні витрати	20	(4 740 903)	(2 603 206)
Чистий процентний дохід		10 154 478	9 230 891
Комісійні доходи	21	3 205 014	3 166 429
Комісійні витрати	21	(1 183 751)	(1 119 867)
Чистий комісійний дохід		2 021 263	2 046 562
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	6,7,8,9, 12, 28	(10 338 901)	(763 463)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		1 264 878	160 498
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		166 962	191 191
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(50 656)	13 858
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	10	(249)	1 673
Прибутки (збитки) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		177 491	(59 557)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		(2)	(1 225)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів	5	1 243 421	–
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		1 064	1 062
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		2 109	(950)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	12, 28	(80 449)	(2 021)
Інші прибутки (збитки)	22	231 755	74 042
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		4 792 964	10 892 561
Операційні витрати	23	(5 278 302)	(5 781 289)
Прибуток (збиток) до оподаткування		(485 338)	5 111 272
Доходи від повернення податку (витрати на сплату податку)	24	87 615	(923 680)
Прибуток (збиток) за звітний період		(397 723)	4 187 592
Прибуток (збиток) на акцію (гривень на акцію)	30	(27,77)	292,35

Підписано від імені Правління 27 квітня 2023 року:

С. П. Черненко (Голова Правління)

К. О. Школярєнко (Фінансовий директор)

О. О. Полещук (Головний бухгалтер)

Додаток У

Звіт про фінансовий стан АТ «ПУМБ» станом на 31 грудня 2023 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»

Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2023 року

(у тисячах гривень)

	Прим.	2023 рік	2022 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	33 747 952	46 455 869
Кредити та аванси банкам	7	4 213 505	3 490 916
Інвестиції в цінні папери	8	58 155 525	12 586 771
Кредити та аванси клієнтам	9	52 058 047	43 770 237
Похідні фінансові активи	18	8 510	–
Поточні податкові активи		–	32 962
Інші фінансові активи	12	2 611 752	2 419 697
Інші нефінансові активи	12	273 802	330 806
Основні засоби	10	1 652 243	1 710 376
Інвестиційна нерухомість	10	59 168	59 168
Нематеріальні активи, за винятком гудвілу	10	320 312	654 811
Активи з права користування	11	234 030	259 282
Відстрочені податкові активи	24	–	203 325
Всього активів		153 334 846	111 974 220
Зобов'язання			
Зобов'язання перед Центральним банком	13	–	4 188 304
Кошти банків	14	2 716 727	2 324 222
Кошти клієнтів	15	126 542 822	90 299 888
Похідні фінансові зобов'язання	18	1 250	93 807
Орендні зобов'язання	16	266 294	274 383
Поточні податкові зобов'язання	24	3 200 277	–
Інші фінансові зобов'язання	17	2 188 420	2 546 201
Інші нефінансові зобов'язання	17	909 011	551 034
Відстрочені податкові зобов'язання	24	120 273	–
Всього зобов'язань		135 945 074	100 277 839
Власний капітал			
Акціонерний капітал	19	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Дооцінка		403 283	430 759
Резерв під прибутки та збитки за фінансовими активами, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		1 407 291	(350 345)
Резервний капітал		2 909 909	2 909 909
Нерозподілений прибуток		7 787 034	3 823 803
Всього власного капіталу		17 389 772	11 696 381
Всього зобов'язань та власного капіталу		153 334 846	111 974 220

Підписано від імені Правління 25 березня 2024 року:

С. П. Черненко (Голова Правління)

Додаток Ф

Звіт про фінансові результати АТ «ПУМБ» за 2023 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»

Звіт про прибуток або збиток за 2023 рік

(у тисячах гривень)

	Прим.	2023 рік	2022 рік
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	19 916 370	14 512 778
Процентні доходи	20	348 180	382 603
Процентні витрати	20	(7 899 066)	(4 740 903)
Чистий процентний дохід		12 365 484	10 154 478
Комісійні доходи	21	3 935 528	3 205 014
Комісійні витрати	21	(1 791 291)	(1 183 751)
Чистий комісійний дохід		2 144 237	2 021 263
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	6,7,8,9, 12, 27	(439 299)	(10 338 901)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		857 655	1 264 678
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		42 712	166 962
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(11 549)	(50 656)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	10	–	(249)
Прибутки (збитки) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		167 524	177 491
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		–	(2)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів		–	1 243 421
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		–	1 064
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		(683)	2 109
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	12, 27	38 392	(80 449)
Інші прибутки (збитки)	22	116 768	231 755
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		15 281 241	4 792 964
Операційні витрати	23	(7 043 808)	(5 278 302)
Прибуток (збиток) до оподаткування		8 237 433	(485 338)
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	24	(4 281 958)	87 615
Прибуток (збиток) за звітний період		3 955 475	(397 723)
Прибуток (збиток) на акцію (гривень на акцію)	30	276,15	(27,77)

Підписано від імені Правління 25 березня 2024 року:

Додаток Х

Звіт про фінансовий стан АТ «ПУМБ» станом на 31 грудня 2024 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»**Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2024 року**

(у тисячах гривень)

	Прим.	2024 рік	2023 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	59 202 081	33 747 952
Кредити та аванси банкам	7	5 435 023	4 213 505
Інвестиції в цінні папери	8	49 901 420	58 155 525
Кредити та аванси клієнтам	9	66 920 439	52 058 047
Похідні фінансові активи	17	—	8 510
Інші фінансові активи	12	1 979 208	2 611 752
Інші нефінансові активи	12	286 232	273 802
Активи з права користування	11	251 717	234 030
Основні засоби	10	2 142 633	1 652 243
Інвестиційна нерухомість	10	68 231	59 168
Нематеріальні активи, за винятком гудвілу	10	395 582	320 312
Всього активів		186 582 566	153 334 846
Зобов'язання			
Кошти банків	13	3 873 397	2 716 727
Кошти клієнтів	14	154 148 828	126 542 822
Похідні фінансові зобов'язання	17	2 664	1 250
Поточні податкові зобов'язання	23	2 504 344	3 200 277
Орендні зобов'язання	11	284 087	266 294
Інші фінансові зобов'язання	16	2 075 234	2 188 420
Інші нефінансові зобов'язання	16	1 219 255	909 011
Відстрочені податкові зобов'язання	23	282 184	120 273
Всього зобов'язань		164 389 993	135 945 074
Власний капітал			
Акціонерний капітал	18	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Дооцінка		606 516	403 283
Резерв під прибутки та збитки за фінансовими активами, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		2 057 642	1 407 291
Резервний капітал		3 107 683	2 909 909
Нерозподілений прибуток		11 538 477	7 787 034
Всього власного капіталу		22 192 573	17 389 772
Всього зобов'язань та власного капіталу		186 582 566	153 334 846

Підписано від імені Правління 22 квітня 2025 року

С.П. Черненко (Голова Правління)

Черненко
Сергій
Павлович
ЄДРПОУ/ІПН
14282829

Додаток Ц

Звіт про фінансові результати АТ «ПУМБ» за 2024 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»**Звіт про прибуток або збиток за 2024 рік**

(у тисячах гривень)

	Прим.	2024 рік	2023 рік
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	19	22 738 690	19 916 370
Процентні доходи	19	474 222	348 180
Процентні витрати	19	(8 562 794)	(7 899 066)
Чистий процентний дохід		14 650 118	12 365 484
Комісійні доходи	20	4 467 644	3 935 528
Комісійні витрати	20	(2 306 522)	(1 791 291)
Чистий комісійний дохід		2 161 122	2 144 237
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	6,7,8,9, 12, 26	(429 060)	(439 299)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		869 008	857 655
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		83 463	42 712
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		1 540	(11 549)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	10	9 206	—
Прибутки (збитки) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		(35 536)	167 524
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		(708)	(683)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	12, 27	6 627	38 392
Інші прибутки (збитки)	21	27 342	116 768
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		17 343 122	15 281 241
Операційні витрати	22	(9 209 928)	(7 043 808)
Прибуток (збиток) до оподаткування		8 133 194	8 237 433
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	23	(4 190 827)	(4 281 958)
Прибуток (збиток) за звітний період		3 942 367	3 955 475
Прибуток (збиток) на акцію, базисний та розбавлений (гривень на акцію)	29	275,23	276,15

Підписано від імені Правління 22 квітня 2025 року

Електронний підпис
 Черненко
 С.П. Черненко (Голова Правління)
 Павлович
 ЄДРПОУ/ІПН
 14282829

Додаток Ш

Звіт про фінансовий стан АТ «Райффайзен Банк» станом на 31 грудня
2020 рокуЗвіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2020 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2020 р.	2019 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	15 765 353	13 542 570
Торгові активи	8	4 486 222	784 725
Заборгованість кредитних установ	9	25 623 326	10 176 266
Кредити клієнтам	10	45 743 231	47 352 398
Активи, призначені для продажу	11	8 893	11 804
Інвестиційні цінні папери:	12		
- в обов'язковому порядку за справедливою вартістю через прибуток або збиток		1 667	823
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		8 051 968	3 570 498
- за амортизованою собівартістю		2 248 273	1 578 101
Інвестиції в дочірні підприємства	4,33	49 155	49 155
Інвестиційна нерухомість	13	87 758	83 153
Основні засоби	14	3 133 519	3 125 177
Нематеріальні активи	15	891 618	644 162
Інші активи	18	1 196 234	1 867 416
Всього активи		107 287 217	82 786 248
Зобов'язання			
Торгові зобов'язання	8	29 678	1 252
Заборгованість перед кредитними установами	19	3 742 289	209 055
Заборгованість перед клієнтами	20	88 244 298	66 748 547
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		233 927	251 686
Відстрочені податкові зобов'язання	16	28 107	14 160
Резерви	17	148 341	152 090
Інші зобов'язання	18	1 968 901	2 393 650
Всього зобов'язання		94 395 541	69 770 440
Капітал			
Статутний капітал	21	6 154 516	6 154 516
Додатково сплачений капітал		3 033 598	3 033 598
Резерви переоцінки	21	1 021 118	1 004 663
Резервні та інші фонди		2 732 959	2 258 859
(Непокритий збиток)/нерозподілений прибуток		(50 515)	564 172
Всього капітал, що належить акціонерам Банку		12 891 676	13 015 808
Всього капітал і зобов'язання		107 287 217	82 786 248

Від імені Правління Банку підписано та надано дозвіл на публікацію

Олександр Писарук
Голова ПравлінняЛюдмила Макаренко
Головний бухгалтер

8 квітня 2021 року

Додаток Щ

Звіт про фінансові результати АТ «Райффайзен Банк» за 2020 рік

Звіт про прибутки та збитки

за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2020 р.	2019 р.
Процентні доходи, розраховані за методом ефективної ставки відсотка		9 305 945	9 866 714
Інші процентні доходи		196 708	104 887
Процентні витрати, розраховані за методом ефективної ставки відсотка		(2 177 496)	(2 734 054)
Інші процентні витрати		(59 786)	(65 084)
Чисті процентні доходи	23	7 265 371	7 172 463
Комісійні доходи		5 656 268	5 311 890
Комісійні витрати		(3 051 778)	(2 791 460)
Чисті комісійні доходи	24	2 604 490	2 520 430
Кредитні прибутки/(збитки)	25	(422 825)	219 474
Чисті прибутки від операцій з іноземними валютами:			
- торгові операції		369 885	413 822
- курсові різниці		332 996	31 069
Чисті (збитки)/прибутки від операцій з торговими активами/зобов'язаннями		(20 025)	100 448
Чисті прибутки від операцій з фінансовими активами, що в обов'язковому порядку оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		1 502	1 020
Чисті прибутки від припинення визнання фінансових активів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		31 040	44 975
Чисті збитки від припинення визнання фінансових активів за амортизованою собівартістю	26	(46 217)	(8 549)
Чисті збитки від модифікації фінансових активів	27	(322 664)	(34 051)
Інші доходи	28	106 369	115 888
Непроцентні доходи		452 886	664 622
Витрати на персонал	29	(2 590 182)	(2 420 598)
Знос і амортизація	14,15	(796 636)	(690 618)
Інші адміністративні та операційні витрати	29	(1 543 390)	(1 710 453)
Відновлення корисності інших нефінансових активів та резерви	17,18	19 657	42 263
Переоцінка інвестиційної нерухомості	13	4 605	-
Зменшення корисності активів, призначених для продажу		(246)	-
Непроцентні витрати		(4 906 192)	(4 779 406)
Прибуток до оподаткування		4 993 730	5 797 583
Витрати з податку на прибуток	16	(918 900)	(1 048 869)
Прибуток за рік		4 074 830	4 748 714
Прибуток на акцію			
Чистий та скоригований прибуток на одну просту акцію (грн.) розрахований на основі та розкритий у консолідованій фінансовій звітності Банку	21	0,0668	0,0784

Додаток Ю

Звіт про фінансовий стан АТ «Райффайзен Банк» станом на 31 грудня
2021 рокуОкремий звіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2021 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2021 р.	2020 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	25 761 762	15 765 353
Кредити та аванси банкам	9	11 066 989	25 623 326
Кредити та аванси клієнтам	10	68 600 612	45 743 231
Інвестиції в цінні папери	12	14 819 831	14 766 876
Похідні фінансові активи	8	102 952	21 254
Інвестиції в дочірні підприємства	4,34	49 155	49 155
Інвестиційна нерухомість	13	94 878	87 758
Основні засоби	14	3 039 105	3 133 519
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	15	1 438 684	891 618
Відстрочені податкові активи	16	2 757	-
Інші фінансові активи	18	1 294 106	958 713
Інші нефінансові активи	18	168 955	237 521
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу	11	276	8 893
Загальна сума активів		126 440 062	107 287 217
Зобов'язання			
Кошти банків	19	602 848	3 742 289
Кошти клієнтів	20	107 344 895	88 244 298
Похідні фінансові зобов'язання	8	19 570	29 678
Поточні податкові зобов'язання		271 401	233 927
Відстрочені податкові зобов'язання	16	-	28 107
Забезпечення	17	173 420	148 341
Інші фінансові зобов'язання	18	1 759 641	1 399 531
Інші нефінансові зобов'язання	18	688 787	569 370
Загальна сума зобов'язань		110 860 562	94 395 541
Власний капітал			
Статутний капітал	21	6 154 516	6 154 516
Емісійний дохід		3 033 598	3 033 598
Резервні та інші фонди банку		4 770 369	2 732 959
Інші резерви	21	835 048	1 021 118
Нерозподілений прибуток		785 969	(50 515)
Загальна сума власного капіталу		15 579 500	12 891 676
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		126 440 062	107 287 217

Від імені Правління Банку підписано та надано дозвіл на публікацію

Олександр Писарук
Голова Правління

16 серпня 2022 року

Людмила Макаренко
Головний бухгалтер

Додаток Я

Звіт про фінансові результати АТ «Райффайзен Банк» за 2021 рік

Окремий звіт про прибутки та збитки
за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2021 р.	2020 р.
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка		9 698 349	9 305 945
Інші процентні доходи		287 055	196 708
Процентні витрати		(1 790 396)	(2 237 282)
Чистий процентний дохід	23	8 195 008	7 265 371
Комісійні доходи		6 691 964	5 656 268
Комісійні витрати		(4 020 478)	(3 051 778)
Чистий комісійний дохід (витрати)	24	2 671 486	2 604 490
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	25	79 561	(422 825)
Інші доходи	27	94 345	64 110
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		629 782	369 885
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		25 054	332 996
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	30	176 600	(18 523)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		31 626	31 040
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю	26	(95 526)	(46 217)
Інші прибутки (збитки)	28	(112 688)	(262 021)
Витрати на виплати працівникам	29	(2 969 597)	(2 590 182)
Амортизаційні витрати	14,15	(911 874)	(796 636)
Інші адміністративні та операційні витрати	29	(1 878 089)	(1 543 375)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів		11 838	1 012
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	13	(563)	4 605
Прибуток (збиток) до оподаткування		5 946 963	4 993 730
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	16	(1 073 624)	(918 900)
Прибуток (збиток)		4 873 339	4 074 830
Прибуток на акцію, що належить власникам Банку			
Базовий прибуток (збиток) на одну просту акцію (грн.), що належить власникам Банку	21	0,0792	0,0668

Додаток Д

Звіт про фінансовий стан АТ «Райффайзен Банк» станом на 31 грудня
2022 рокуОкремий звіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2022 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2022 р.	2021 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	32 037 745	25 761 762
Кредити та аванси банкам	9	39 078 780	11 066 989
Кредити та аванси клієнтам	10	61 685 909	68 600 612
Інвестиції в цінні папери	11	25 411 963	14 819 831
Похідні фінансові активи	8	321 520	102 952
Інвестиції в дочірні підприємства	4,33	49 155	49 155
Інвестиційна нерухомість	12	70 780	94 878
Основні засоби	13	2 370 744	3 039 105
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	14	1 975 710	1 438 684
Поточні податкові активи		113 291	-
Відстрочені податкові активи	15	51 485	2 757
Інші фінансові активи	17	2 932 629	1 294 106
Інші нефінансові активи	17	161 633	169 231
Загальна сума активів		166 261 344	126 440 062
Зобов'язання			
Кошти банків	18	2 385 128	602 848
Кошти клієнтів	19	143 610 664	107 344 895
Похідні фінансові зобов'язання	8	21 019	19 570
Поточні податкові зобов'язання		-	271 401
Забезпечення	16	582 849	173 420
Інші фінансові зобов'язання	17	1 826 820	1 759 641
Інші нефінансові зобов'язання	17	779 817	688 787
Загальна сума зобов'язань		149 206 297	110 860 562
Власний капітал			
Статутний капітал	20	6 154 516	6 154 516
Емісійний дохід		3 033 598	3 033 598
Резервні та інші фонди банку		5 576 573	4 770 369
Інші резерви	20	710 164	835 048
Нерозподілений прибуток		1 580 196	785 969
Загальна сума власного капіталу		17 055 047	15 579 500
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		166 261 344	126 440 062

Від імені Правління Банку підписано та надано дозвіл на публікацію

Олександр Писарук
Голова Правління

28 березня 2023 року

Ольга Науменко
Головний бухгалтер

Додаток F

Звіт про фінансові результати АТ «Райффайзен Банк» за 2022 рік

**Окремий звіт про прибутки та збитки
за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року**

(в тисячах грн.)

	Примітки	2022 р.	2021 р.
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка		14 860 103	9 698 349
Інші процентні доходи		391 014	287 055
Процентні витрати		(2 444 512)	(1 790 396)
Чистий процентний дохід	22	12 806 605	8 195 008
Комісійні доходи		5 108 902	6 691 964
Комісійні витрати		(2 954 323)	(4 020 478)
Чистий комісійний дохід (витрати)	23	2 154 579	2 671 486
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	24	(9 457 201)	79 561
Інші доходи	26	54 950	94 345
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		2 446 598	629 782
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		561 808	25 054
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	29	120 604	176 600
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(91)	31 626
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю	25	(108 922)	(95 526)
Інші прибутки (збитки)	27	296 376	(112 688)
Витрати на виплати працівникам	28	(3 548 718)	(2 969 597)
Амортизаційні витрати	13,14	(889 133)	(911 874)
Інші адміністративні та операційні витрати	28	(2 262 206)	(1 878 089)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів		(151 257)	11 838
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	12	(9 713)	(563)
Прибуток (збиток) до оподаткування		2 014 279	5 946 963
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	15	(441 481)	(1 073 624)
Прибуток (збиток)		1 572 798	4 873 339
Прибуток на акцію			
Базовий прибуток (збиток) на акцію, що належить власникам Банку	20	0,0260	0,0792

Додаток Г

Звіт про фінансовий стан АТ «Райффайзен Банк» станом на 31 грудня
2023 рокуОкремий звіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2023 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2023 р.	2022 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	30 604 931	32 037 745
Кредити та аванси банкам	9	43 336 872	39 078 780
Кредити та аванси клієнтам	10	52 534 284	61 685 909
Інвестиції в цінні папери	11	54 257 261	25 411 963
Похідні фінансові активи	8	179 053	321 520
Інвестиції в дочірні підприємства	4,33	49 155	49 155
Інвестиційна нерухомість	12	66 079	70 780
Основні засоби	13	2 673 696	2 370 744
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	14	2 373 989	1 975 710
Поточні податкові активи		-	113 291
Відстрочені податкові активи	15	72 863	51 485
Інші фінансові активи	17	2 591 084	2 932 629
Інші нефінансові активи	17	264 461	161 633
Загальна сума активів		189 003 728	166 261 344
Зобов'язання			
Кошти банків	18	250 126	2 385 128
Кошти клієнтів	19	158 662 271	143 610 664
Похідні фінансові зобов'язання	8	45 104	21 019
Поточні податкові зобов'язання		3 646 599	-
Забезпечення	16	766 758	582 849
Інші фінансові зобов'язання	17	2 984 352	1 826 820
Інші нефінансові зобов'язання	17	813 948	779 817
Загальна сума зобов'язань		167 169 158	149 206 297
Власний капітал			
Статутний капітал	20	6 154 516	6 154 516
Емісійний дохід		3 033 598	3 033 598
Резервні та інші фонди банку		7 148 672	5 576 573
Інші резерви	20	658 168	710 164
Нерозподілений прибуток		4 839 616	1 580 196
Загальна сума власного капіталу		21 834 570	17 055 047
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		189 003 728	166 261 344

Від імені Правління Банку підписано та надано дозвіл на публікацію

Олександр Писарук
Голова ПравлінняОльга Науменко
Головний бухгалтер

15 березня 2024 року

Додаток J

Звіт про фінансові результати АТ «Райффайзен Банк» за 2023 рік

Окремий звіт про прибутки та збитки
за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2023 р.	2022 р.
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка		19 766 488	14 860 103
Інші процентні доходи		690 025	391 014
Процентні витрати		(3 864 335)	(2 444 512)
Чистий процентний дохід	22	16 592 178	12 806 605
Комісійні доходи		7 026 783	5 108 902
Комісійні витрати		(4 732 091)	(2 954 323)
Чистий комісійний дохід (витрати)	23	2 294 692	2 154 579
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	24	(3 743 496)	(9 457 201)
Інші доходи	26	55 672	54 950
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		1 962 608	2 446 598
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(189 996)	561 808
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	29	650 724	120 604
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		-	(91)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю	25	(133 266)	(108 922)
Інші прибутки (збитки)	27	26 179	296 376
Витрати на виплати працівникам	28	(3 726 596)	(3 548 718)
Амортизаційні витрати	13,14	(1 317 609)	(889 133)
Інші адміністративні та операційні витрати	28	(2 704 332)	(2 262 206)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів		(31 257)	(151 257)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	12	-	(9 713)
Прибуток (збиток) до оподаткування		9 735 501	2 014 279
Доходи від повернення податку (витрати на сплату податку)	15	(4 954 253)	(441 481)
Прибуток (збиток)		4 781 248	1 572 798
Прибуток на акцію			
Базовий прибуток (збиток) на акцію, що належить власникам Банку	20	0,0780	0,0260

Додаток Л

Звіт про фінансовий стан АТ «Райффайзен Банк» станом на 31 грудня
2024 рокуОкремий звіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2024 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2024 р.	2023 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	66 109 265	30 604 931
Кредити та аванси банкам	9	32 838 889	43 336 872
Кредити та аванси клієнтам	10	59 464 379	52 534 284
Інвестиції в цінні папери	11	52 402 929	54 257 261
Похідні фінансові активи	8	66 790	179 053
Інвестиції в дочірні підприємства	4,33	49 155	49 155
Інвестиційна нерухомість	12	73 010	66 079
Основні засоби	13	2 803 296	2 673 696
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	14	2 616 622	2 373 989
Відстрочені податкові активи	15	-	72 863
Інші фінансові активи	17	2 924 067	2 591 084
Інші нефінансові активи	17	288 980	264 461
Загальна сума активів		219 637 382	189 003 728
Зобов'язання			
Кошти банків	18	315 465	250 126
Кошти клієнтів	19	182 291 552	158 662 271
Похідні фінансові зобов'язання	8	39 387	45 104
Поточні податкові зобов'язання		2 748 787	3 646 599
Відстрочені податкові зобов'язання	15	551 963	-
Забезпечення	16	1 392 539	766 758
Інші фінансові зобов'язання	17	3 429 911	2 984 352
Інші нефінансові зобов'язання	17	880 036	813 948
Загальна сума зобов'язань		191 649 640	167 169 158
Власний капітал			
Статутний капітал	20	6 154 516	6 154 516
Емісійний дохід		3 033 598	3 033 598
Резервні та інші фонди банку		9 597 315	7 148 672
Інші резерви	20	2 504 572	658 168
Нерозподілений прибуток		6 697 741	4 839 616
Загальна сума власного капіталу		27 987 742	21 834 570
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		219 637 382	189 003 728

Від імені Правління Банку підписано та надано дозвіл на публікацію

Олександр Писарук

Голова Правління

14 березня 2025 року

Ольга Науменко
Головний бухгалтер

Додаток N

Звіт про фінансові результати АТ «Райффайзен Банк» за 2024 рік

Окремий звіт про прибутки та збитки
за рік, що закінчився 31 грудня 2024 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2024 р.	2023 р.
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка		20 234 015	19 986 518
Інші процентні доходи		887 790	690 025
Процентні витрати		(4 144 094)	(3 864 335)
Чистий процентний дохід	22	16 977 711	16 812 208
Комісійні доходи		7 413 869	7 026 783
Комісійні витрати		(5 330 463)	(4 732 091)
Чистий комісійний дохід (витрати)	23	2 083 406	2 294 692
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	24	(2 606 552)	(3 743 496)
Інші доходи	26	53 239	55 672
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		1 357 202	1 962 608
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(80 184)	(189 996)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	29	502 009	650 724
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3 939	-
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю	25	(7 907)	(133 266)
Інші прибутки (збитки)	27	(108 026)	(193 851)
Витрати на виплати працівникам	28	(4 360 215)	(3 726 596)
Амортизаційні витрати	13,14	(1 425 125)	(1 317 609)
Інші адміністративні та операційні витрати	28	(3 201 948)	(2 704 332)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів		(2 026)	(31 257)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	12	10 038	-
Прибуток (збиток) до оподаткування		9 195 561	9 735 501
Доходи від повернення податку (витрати на сплату податку)	15	(4 919 184)	(4 954 253)
Прибуток (збиток)		4 276 377	4 781 248
Прибуток на акцію			
Базовий прибуток (збиток) на акцію (грн), що належить власникам Банку	20	0,0697	0,0780